

Faciliteren van contact: de bijdrage van burgerinitiatieven aan de sociaal-culturele integratie van statushouders

Céline van Westrhenen

5721881

Bachelor scriptie

Universiteit Utrecht

Begeleider: Prof. Dr. Annelies Zoomers

27/06/2019

Voorwoord

‘Faciliteren van contact: de bijdrage van burgerinitiatieven aan de sociaal-culturele integratie van statushouders’ vormt de afronding van mijn opleiding *Liberal Arts and Sciences* aan de Universiteit Utrecht. In de periode van februari 2019 tot en met juni 2019 heb ik me bezig gehouden met het onderzoeken van dit onderwerp, met deze scriptie als eindresultaat.

De aanleiding voor het kiezen van het onderwerp was mijn deelname als vrijwilliger aan een burgerinitiatief in Utrecht met Eritrese statushouders. Ik vond het mooi om te zien dat mensen in hun vrije tijd zelf het initiatief nemen om anderen te helpen en zo een bijdrage proberen te leveren aan de oplossing van een maatschappelijk vraagstuk. Het wakkerde mijn interesse aan om te onderzoeken welke burgerinitiatieven er nog meer waren en wat er over dit onderwerp beschreven was. Tijdens het lezen van verscheidene wetenschappelijke artikelen werd ik me ervan bewust hoe belangrijk sociaal contact is. Het is iets wat vanzelfsprekend lijkt, maar niet voor iedereen zo is. In dit onderzoek zijn zes burgerinitiatieven in Nederland onderzocht om meer inzicht te krijgen in de manieren waarop zij het contact tussen statushouders en Nederlanders proberen te stimuleren.

Het gebrek aan literatuur over burgerinitiatieven die zich richten op contact tussen statushouders en Nederlanders zorgde in het begin dat ik af en toe de focus verloor. Toen ik eenmaal een goede theoretische basis had verliep het onderzoek soepeler. Tijdens het proces heb ik door de feedback van mijn begeleidster, Annelies Zoomers, mijn onderzoek verder kunnen aanscherpen. Zij heeft me onder andere aangeraden om naast een kwalitatief deel eveneens een kwantitatief deel op te nemen in mijn onderzoek. Dit bleek een nuttige toevoeging aan het onderzoek te zijn. Daarnaast heeft het onvoldoende literatuuraanbod ervoor gezorgd dat dit onderzoek mij nieuwe inzichten heeft gegeven.

Ik wil ten eerste alle respondenten van het onderzoek bedanken, met name de geïnterviewde initiatiefnemers die mij verder hebben geholpen om in contact te komen met de vrijwilligers en deelnemers van de initiatieven. Het afnemen van de interviews was het leukste deel van het onderzoek. Dankzij de interviews heb ik nieuwe mensen ontmoet, leuke gesprekken gehad en interessante verhalen gehoord. Gastvrij1051, Nieuwe Alphenaren, Integreeren doe je samen!, Boost Arnhem, Wij zijn Woerden en Hutspot & Hummus: heel erg bedankt voor het delen van jullie ervaringen. Daarnaast wil ik mijn scriptiebegeleidster Annelies Zoomers bedanken. Zoals ik al aangaf, heeft ze door haar feedback mijn onderzoek op een waardevolle manier kunnen aanscherpen. Het was daarnaast fijn dat ze mij liet weten dat ik goed bezig was op de momenten dat ik tegen mezelf aanliep. Annelies Zoomers, bedankt voor de prettige begeleiding tijdens het onderzoek. Als laatste wil ik de mensen om me heen bedanken voor hun steun en hulp.

Céline van Westrheden

Utrecht, 27 juni 2019

Samenvatting

De komst van vluchtelingen in Nederland zorgt voor een nieuwe uitdaging omtrent het integratievraagstuk. Het proces wordt belemmerd doordat de statushouders de verantwoordelijkheid daarvoor voornamelijk zelf moeten nemen, daarnaast gaat het leggen van contact met Nederlanders moeizaam. Zulk contact vormt echter een belangrijk element van de sociaal-culturele integratie van statushouders. Gebrekkige beheersing van de Nederlandse taal en culturele verschillen vormen obstakels. De mate waarin een ontvangende samenleving, zoals Nederland, zich openstelt voor statushouders bepaalt mede hoe groot deze obstakels zijn. Dit onderzoek richt zich op de rol die burgers kunnen spelen in de integratie van statushouders. Burgerinitiatieven zijn een voorbeeld waarbij burgers het initiatief nemen om statushouders en Nederlanders met elkaar te verbinden. Er is weinig onderzoek gedaan naar burgerinitiatieven die dit contact willen bevorderen. In dit onderzoek wordt getracht om meer inzicht te verkrijgen in de manieren waarop burgerinitiatieven hun activiteiten vormgeven en contacten stimuleren, wat het belang van het contact is en welke belemmeringen worden ervaren.

In totaal zijn in twee rondes semigestructureerde interviews afgenomen met achttien initiatiefnemers, vrijwilligers en statushouders van zes burgerinitiatieven in Nederland waarbij zowel kwalitatieve als kwantitatieve data is verzameld. De activiteiten die de burgerinitiatieven organiseren zijn zeer divers. Er zijn zowel activiteiten waar één-op-één contact plaatsvindt als groepsactiviteiten. Deze activiteiten richten zich op taal, praktische hulp, ontmoetingen en ontspanning. De inhoud van de activiteiten correspondeert met de redenen waarom contact tussen statushouders en Nederlanders belangrijk is. De belemmeringen die de respondenten ervaren bij interetnisch contact zijn taal- en cultuurverschillen. In hoeverre iemand open staat voor interetnisch contact hangt van de persoon af, maar de statushouders en Nederlanders die open staan voor interetnisch contact bevinden zich niet altijd in elkaars omgeving. Er werd eveneens genoemd dat er een tekort is aan vrijwilligers en dat een tweetal initiatieven zich niet serieus genomen voelt als burgerinitiatief.

De initiatieven proberen contact tussen statushouders en Nederlanders te stimuleren op een laagdrempelige, informele, persoonlijke en lokale manier. De initiatiefnemers vinden het daarnaast belangrijk dat het contact gelijkwaardig is en van twee kanten komt. Uit het kwantitatieve deel blijkt dat meer dan driekwart van de regelmatige interetnische contacten die de respondenten hebben, is ontstaan bij de burgerinitiatieven. De geïnterviewde statushouders hebben hun interetnische contacten op meer andere manieren gelegd dan de geïnterviewde Nederlanders.

Op basis van de resultaten kan geconcludeerd worden dat de burgerinitiatieven bijdragen aan de contacten tussen statushouders en Nederlanders door het vormen van regelmatige gelegenheden op de lange termijn waardoor het mogelijk is dat statushouders en Nederlanders die open staan voor contact elkaar kunnen ontmoeten. Dit kan zijn om statushouders te helpen, maar eveneens om gelijkwaardige contacten tussen statushouders en Nederlanders te laten ontstaan.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	7
1.1 Aanleiding onderzoek	7
1.2 Sociale contacten en netwerken	7
1.3 Burgerinitiatieven	8
1.4 Focus	9
1.5 Doelstelling	9
1.6 Centrale vraag en deelvragen	10
1.7 Relevanties	10
1.8 Leeswijzer	11
2. Theoretisch kader	13
2.1 Sociale inclusie	13
<i>2.1.1 Sociaal contact en netwerk</i>	14
<i>2.1.2 Interetnisch contact</i>	15
<i>2.1.3 Contact tussen statushouders en Nederlanders</i>	16
2.2 Belemmeringen interetnisch contact	17
<i>2.2.1 Taalbarrière</i>	17
<i>2.2.2 Culturele en fysieke afstand</i>	18
<i>2.2.3 Achtergrondkenmerken</i>	19
2.3 Burgerinitiatieven	20
<i>2.3.1 Faciliteren van contact</i>	21
2.4 De duurzaamheid van contact	22
<i>2.4.1 De sociale-bindingsladder</i>	22
<i>2.4.2 Duurzaam interetnisch contact</i>	23
2.5 Conceptueel model	25
3. Methodologie	27
3.1 Data verzamelen	27
3.2 Operationalisering	28
<i>3.2.1 Persoonskenmerken</i>	28
<i>3.2.2 Het burgerinitiatief</i>	29
<i>3.2.3 Interetnisch contact</i>	29
<i>2.3.4 Belemmeringen</i>	29

3.2.5 <i>Duurzaam contact</i>	29
3.2.6 <i>Ontstane contacten</i>	30
3.2.7 <i>Regelmatig contact</i>	30
3.3 Onderzoekseenheden	31
3.3.1 <i>Selectiecriteria</i>	31
3.3.2 <i>Manier van selecteren</i>	31
3.4 Onderzoeksgebied	32
3.5 Analyse	32
3.6 Reflectie	33
4. Resultaten	34
4.1 Burgerinitiatieven in Nederland	34
4.1.1 <i>Burgerinitiatieven en hun kenmerken</i>	34
4.1.2 <i>Ontstaanswijzen</i>	37
4.1.3 <i>De respondenten</i>	38
4.2 De zes burgerinitiatieven	38
4.2.1 <i>De activiteiten</i>	38
4.2.2 <i>Belang van contact</i>	41
4.3 Belemmeringen	43
4.4 Stimuleren van contact	45
4.4.1 <i>Manieren van contact stimuleren</i>	45
4.4.2 <i>Interetnische contacten</i>	47
4.4.3 <i>Ontstane contacten</i>	50
5. Conclusie en discussie	53
5.1 Conclusie	53
5.2 Discussie	54
5.2.1 <i>Beperkingen</i>	54
5.2.2 <i>Resultaten</i>	55
5.2.3 <i>Relevantie</i>	59
6. Aanbevelingen vervolgonderzoek	61
Literatuurlijst	63
Bijlagen	68

1. Inleiding

1.1 Aanleiding onderzoek

Het jaar 2015 werd gekarakteriseerd door een grote stroom van vluchtelingen naar Europa. In Nederland werden in dat jaar ruim 60.000 asiolverzoeken ingediend. Een groot deel van de verzoeken zijn goedgekeurd, wat betekent dat de vluchtelingen in Nederland kunnen blijven en zullen moeten integreren in de Nederlandse samenleving (Dagevos & Odé, 2016). De komst van deze groepen zorgt daardoor voor een nieuwe uitdaging omtrent hun integratie. voor zowel de statushouders als de overheid en de ontvangende samenleving. Een onderdeel van de integratie is het verplicht inburgeren. De Algemene Rekenkamer (2017) haalt aan dat de nieuwe wet rondom inburgeren de verantwoordelijkheid voornamelijk bij de statushouders zelf legt, wat in de praktijk niet blijkt te werken. Het lukt maar een klein percentage van de statushouders om in te burgeren. Met de huidige aanpak wordt het de statushouders onnodig moeilijk gemaakt om succesvol te integreren (VluchtelingenWerk, 2014). Het inburgeren is een begin om meer bekend te raken met het ontvangende land, maar de integratie bestaat eveneens uit de sociaaleconomische en sociaal-culturele integratie (Huijnk, Dagevos, & Miltenburg, 2017). Daarnaast is integratie een tweezijdig proces waarbij de ontvangende samenleving tevens een bijdrage moet leveren om de deelnamen van statushouders aan de samenleving te bevorderen (VluchtelingenWerk, 2009).

Contact met Nederlanders vormt een belangrijk onderdeel van de sociaal-culturele integratie (Dagevos, 2001). Het contact met inwoners van de ontvangende samenleving is daarbij van belang voor statushouders om zich onderdeel van de Nederlandse maatschappij te voelen. Uit het onderzoek van De Gruijter en Razenberg (2017) naar Eritrese statushouders in Nederland blijkt dat deze statushouders veel moeite hebben om contact te leggen met Nederlanders, ondanks het feit dat ze dit contact graag willen. Zelfs bij statushouders die voor een langere tijd in Nederland wonen, gaat het maken van contact nog moeizaam (VluchtelingenWerk, 2009). Gebrekkige beheersing van de Nederlandse taal en culturele verschillen vormen obstakels (De Gruijter & Razenberg, 2017). De oorzaak van de moeizame integratie kan echter niet geheel bij de statushouders worden gelegd. Het is belangrijk dat de ontvangende samenleving zich openstelt voor statushouders (VluchtelingenWerk, 2009), voor sociaal contact zijn namelijk twee partijen nodig (Huijnk et al., 2017). Het moeizaam tot stand komen van contact tussen statushouders en Nederlanders vormt een belemmering voor het integratieproces.

1.2 Sociale contacten en netwerken

Het migreren naar een ander land zorgt ervoor dat families en sociale netwerken worden opgebroken (Verenigde Naties, 2016), waardoor in het land van aankomst sprake is van een beperkt sociaal netwerk bij statushouders (VluchtelingenWerk, 2009). Het hebben van een sociaal netwerk is voor verschillende aspecten van belang. Ten eerste zorgt sociaal contact voor sociale inclusie, dit bevordert

de mogelijkheid om volwaardig deel te kunnen nemen aan de samenleving (Verenigde Naties, 2016) en het gevoel op een plek te horen (Spicer, 2008). Het gebrek aan contact kan als gevolg hebben dat statushouders zich geen onderdeel van de samenleving voelen. Het is voor de duurzame ontwikkeling van een land echter belangrijk om inclusiviteit te bevorderen (Verenigde Naties, 2016). Het hebben van een netwerk en contact met Nederlanders vormen een belangrijk onderdeel van de sociaal-culturele integratie van statushouders (Dagevos, 2001; Michalowski, Snel, Svensson, & Thränhardt, 2006; Huijnk et al., 2017). Naast dat het de sociaal-culturele integratie bevordert, kan het sociale contact eveneens van invloed zijn op de sociaaleconomische ontwikkeling (Michalowski et al., 2006). Een sociaal netwerk kan zo leiden tot het vergaren van sociaal kapitaal. Dit is een vorm van kapitaal waar individuen, indien nodig, op kunnen terugvallen, bijvoorbeeld bij het vinden van werk (Verenigde Naties, 2016). Ondanks het feit dat het leggen van contact en het opbouwen van sociale netwerken niet altijd eenvoudig gaat, is het van belang dat dit contact tot stand komt.

1.3 Burgerinitiatieven

De verantwoordelijkheid van het vormen van contacten, en het bijdragen aan de integratie, ligt niet alleen bij de statushouders maar ook bij de ontvangende samenleving. Naast de zorgen om de komst van vluchtelingen heerst eveneens de opvatting dat deze groep geholpen moeten worden (Huijnk et al., 2017). Zo zijn er burgers die een bijdragen willen leveren aan de integratie van statushouders en contacten tussen statushouders en Nederlanders tot stand willen brengen. Volgens De Gruijter en Razen (2017) kunnen informele organisaties een rol spelen in het bevorderen van sociale contacten en bij het helpen met het leren van de Nederlandse taal. Spicer (2008) stelt dat onderzoek heeft uitgewezen dat vrijwilligersorganisaties van belang zijn bij het ontwikkelen van sociale netwerken van statushouders (Spicer, 2008). Enkel in een wijk wonen met mensen met verschillende etnische achtergronden leidt niet automatisch tot gemengde sociale contacten (Boonstra et al., 2005). Het is daarom van belang om te onderzoeken welke manieren er zijn waarop statushouders en Nederlanders met elkaar in contact komen.

Burgerinitiatieven kunnen een manier zijn om statushouders en Nederlanders met elkaar te verbinden. Er is nog weinig onderzoek gedaan naar burgerinitiatieven die contact tussen statushouders en Nederlanders willen bevorderen. De inhoud van burgerinitiatieven kan verschillen, maar de initiatieven hebben met elkaar gemeen dat burgers zich inzetten voor een maatschappelijk vraagstuk in een bepaald veld (Vrieling & Verhoeven, 2011). De focus van de initiatieven kan vrij breed zijn en verschillen, maar de initiatieven richten zich op hun eigen specifieke omgeving (Aalvanger & Beunen, 2014). De diversiteit aan burgerinitiatieven zorgt ervoor dat er geen eenduidige definitie te formuleren is. Voor dit onderzoek wordt daarom gebruikt gemaakt van de brede definitie van Mijde en Daru (2005):

“Een burgerinitiatief is een vorm van zelforganisatie van burgers, gericht op de verbetering van de eigen levenssituatie en/of de samenleving waarbij een aantal mensen betrokken is in een al dan niet tijdelijke initiatiefgroep, actiegroep of projectgroep. Burgerinitiatieven worden gerund door vrijwilligers, zijn hoogstens semiprofessioneel, kleinschalig en niet of weinig geïnstitutionaliseerd. Initiatieven zijn over het algemeen georganiseerd rond een pionier of initiatiefnemer.” (Müjde & Daru, 2005, pp.11).

1.4 Focus

Dit onderzoek zal zich richten op de vraag welke bijdrage burgerinitiatieven leveren aan het ontstaan van contact tussen statushouders en Nederlanders, en hoe deze contacten verduurzaamd kunnen worden. Rondom het integratievraagstuk zijn organisaties actief die op verschillende wijzen statushouders proberen te helpen. In dit onderzoek ligt de focus op burgerinitiatieven die contact tussen statushouders en Nederlanders willen faciliteren om zo interetnisch contact en sociale netwerken te bevorderen. In het onderzoek van Mensink (2018) komt naar voren dat maatschappelijk organisaties zich vaker inzetten om zakelijke contacten tot stand te brengen, maar er weinig wordt georganiseerd om informele contacten tot stand te brengen. Burgerinitiatieven hebben verschillende manieren om contact te faciliteren. Maatjesprojecten, taalcafés en buurtfeesten zijn voorbeelden van veel voorkomende activiteiten die interetnisch contact kunnen bevorderen. In dit onderzoek wordt getracht om meer inzicht te verkrijgen in de manieren waarop burgerinitiatieven hun activiteiten vormgeven en daarmee contacten stimuleren.

1.5 Doelstelling

Het doel van het onderzoek betreft het vergaren van meer inzichten in de activiteiten van burgerinitiatieven die kunnen leiden tot duurzame contacten tussen statushouders en Nederlanders, op welke manieren de burgerinitiatieven het faciliteren van dit contact vormgeven en of er eventuele effecten op de contacten tussen statushouders en Nederlanders te bemerken zijn. Er wordt getracht om meer kennis te krijgen over de ervaringen van de initiatieven, een onderwerp waar nog weinig onderzoek naar gedaan is. Deze inzichten worden vergaard door de ervaringen van zes burgerinitiatieven in Nederland te onderzoeken aan de hand van semigestructureerde interviews met achttien initiatiefnemers, vrijwilligers en deelnemers. Het onderzoek is gebaseerd op bestaande onderzoeken en theorieën over interetnisch contact en initiatieven die dit contact proberen te bevorderen. Allereerst is het van belang om meer inzicht te krijgen welke burgerinitiatieven er zijn, om vervolgens te onderzoeken welke activiteiten er georganiseerd worden om contact te stimuleren. Er wordt tevens gekeken wat de belemmeringen zijn bij het tot stand laten komen van contact en wat voor contacten uit de burgerinitiatieven zijn ontstaan.

1.6 Centrale vraag en deelvragen

De vraag die in dit onderzoek centraal staat, luidt als volgt:

Welke bijdrage leveren burgerinitiatieven aan het ontstaan van contacten tussen statushouders en Nederlanders, en hoe kunnen die contacten worden verduurzaamd?

Daarbij horen deelvragen die helpen bij het beantwoorden van de centrale vraag.

1. *Welke burgerinitiatieven zijn er en wat zijn de kenmerken?*
2. *Door welke activiteiten probeert men contact te faciliteren?*
3. *Wat zijn factoren die interetnisch contact belemmeren?*
4. *Op welke manieren kan interetnisch contact worden gestimuleerd?*

1.7 Relevanties

Om te begrijpen hoe interetnisch contact bevorderd kan worden, moeten inzichten worden vergaard over de manieren waarop men dit tot stand probeert te brengen en wat de effecten zijn. Deze inzichten zullen leiden tot een beter begrip in de manier waarop interetnisch contact ontstaat door burgerinitiatieven en hoe dit de sociaal-culturele integratie van statushouders bevordert. Dat hier onderzoek naar gedaan wordt is belangrijk, omdat statushouders moeite blijken te hebben met het maken van contact met Nederlanders en zich daardoor geen onderdeel van de samenleving voelen. Er moet voorkomen worden dat statushouders door een gebrek aan contact buitengesloten worden. Dit onderzoek is daarom ontwikkelings-geografische, maatschappelijke en wetenschappelijke relevant.

Sociale contacten en netwerken zijn voor zowel de ontwikkeling van individuen als voor de ontwikkeling van een samenleving zeer belangrijk. Het hebben van sociaal contact leidt tot verschillende positieve effecten, waaronder het gevoel van sociale inclusie bij statushouders (Spicer, 2008). Inclusiviteit is binnen de ontwikkelingsgeografie een belangrijk concept en is van belang voor de duurzame ontwikkeling van een land (Verenigde Naties, 2016). Volgens Boonstra et al. (2005) neemt het aantal interetnische contacten in Nederland af, dit kan invloed hebben op de sociale inclusie van een land. Het onderzoek zal trachten om meer kennis te vergaren over het belang van sociale contacten voor statushouders en Nederlanders en de totstandkoming hiervan.

Het onderzoek is eveneens maatschappelijk relevant, het vergroot de kennis over de mate waarin burgers van de ontvangende samenleving een bijdrage kunnen leveren aan de sociaal-culturele integratie van statushouders in Nederland. De verantwoordelijkheid om te integreren in de Nederlandse maatschappij ligt volgens VluchtelingenWerk (2014) momenteel te veel bij de statushouders zelf. Dit onderzoek wil de rol van Nederlandse burgers in de integratie van statushouders belichten en daarmee het belang van de tweezijdigheid van integratie laten zien. De burgers van de ontvangende samenleving dragen ook een verantwoordelijkheid ten opzichte van de

statushouders (VluchtelingenWerk, 2009). Burgerinitiatieven kunnen een manier zijn om interetnisch contact tot stand te laten komen. Volgens Martinovic (2011) is het van belang om ontwikkelingen en het ontstaan van interetnisch contact te bestuderen. Het is daarom relevant om de doelen en activiteiten van de burgerinitiatieven die zich richten op interetnisch contact inzichtelijk te maken.

Burgerinitiatieven worden in de huidige maatschappij steeds belangrijker bevonden en het is daarom interessant om de effecten van burgerinitiatieven op duurzame interetnische contacten in kaart te brengen, zodat de initiatieven eventueel meer gestimuleerd kunnen worden.

In de wetenschappelijke literatuur zijn verschillende onderzoeken verricht en theorieën opgesteld over interetnisch contact. Er wordt aangenomen dat ontmoetingen tussen individuen met verschillende etnische achtergronden kunnen leiden tot een positievere beeldvorming (Uitermark & Duyvendak, 2004). Müller (2011) is kritisch over deze effecten en sommige onderzoeken suggereren dat het tegenovergestelde effect plaatsvindt. Dit onderzoek wil inzichtelijk maken in welke omstandigheden burgerinitiatieven opereren en wat dat voor gevolgen heeft voor het ontstaan van interetnisch contact. Er is daarnaast wetenschappelijk onderzoek gedaan over het belang van ruimtelijke menging voor interetnisch contact. Boonstra et al. (2005) stellen daarentegen dat gemengde buurten niet automatisch in interetnische contacten resulteren. In dit onderzoek wordt de focus gericht op de effecten van andere manieren van het stimuleren van contact dan de ruimtelijke inmenging. Als laatst komt het concept duurzaam contact in de wetenschappelijke literatuur vaak naar voren, er is echter geen duidelijke definitie van het concept. Dit onderzoek tracht eveneens om meer inzicht te verkrijgen in de inhoud van duurzaam contact en of een eenduidige definitie van duurzaam contact mogelijk is.

1.8 Leeswijzer

In het eerste hoofdstuk zijn de aanleiding, de focus, de doelstelling met de daaruit vloeiende onderzoeksvraag en de relevantie besproken. Het tweede hoofdstuk betreft het theoretisch kader, in dit deel worden bestaande ideeën, concepten en theorieën aangehaald uit de wetenschappelijke literatuur die van belang zijn voor dit onderzoek. De belangrijkste informatie wordt schematisch weergegeven in een conceptueel model.

Het derde hoofdstuk betreft de methodologie die uit het theoretisch kader is voortgekomen waarbij de gekozen onderzoeksmethoden worden verantwoord. De operationalisering van de belangrijkste concepten, de gekozen onderzoekseenheden en het onderzoeksgebied worden nader in het hoofdstuk besproken.

In hoofdstuk vier worden de resultaten behandeld. Dit deel van het onderzoek zal licht werpen op verscheidene burgerinitiatieven en hun manieren om bij te dragen aan het vormen van contact tussen statushouders en Nederlanders.

De conclusie en discussie komen aan bod in hoofdstuk vijf. In dit hoofdstuk wordt tevens antwoord gegeven op de onderzoeksvraag. Vervolgens wordt de beperkingen van het onderzoek

belicht, de resultaten besproken in relatie tot de literatuur en ten slotte de relevantie van de resultaten.

Hoofdstuk zes bouwt voort op de discussie omtrent de beperkingen en obstakels in de loop van het onderzoek, en mondt uit in aanbevelingen voor vervolgonderzoek. De vragen die tijdens het onderzoek zijn opgekomen worden eveneens in dit hoofdstuk besproken.

2. Theoretisch kader

In dit hoofdstuk wordt de wetenschappelijke literatuur geraadpleegd om de bestaande theorieën, onderzoeken en ideeën die betrekking hebben tot het onderwerp te beschrijven. In dit onderzoek wordt het faciliteren van contact tussen statushouders en Nederlanders door burgerinitiatieven onderzocht. Concepten zoals interetnisch contact en duurzame interventies staan in dit onderzoek centraal. Om dit nauwkeurig te kunnen onderzoeken zullen de belangrijkste begrippen binnen dit onderzoek uiteengezet worden.

In het theoretisch kader wordt als eerst het belang van interetnisch contact en sociale netwerken belicht, waarbij gekeken wordt in hoeverre de groepen statushouders contact hebben met Nederlanders. Het concept interetnisch contact zal verder worden toegelicht, waarbij de factoren die op het contact van invloed zijn besproken worden. Vervolgens komt het begrip duurzaam contact aan bod en wordt meer inzicht gegeven in de voorspellers van duurzaam interetnisch contact aan de hand van eerdere onderzoeken. Initiatieven die contact tussen Nederlanders met een migratieachtergrond en Nederlanders zonder een migratieachtergrond willen bevorderen worden behandeld, waarbij gekeken zal worden in hoeverre de interventies duurzame contacten stimuleren. Tot slot wordt het theoretisch kader afgesloten met een conceptueel model dat voor de rest van het onderzoek van belang zal zijn.

2.1 Sociale inclusie

Het is voor zowel de ontwikkeling van individuen als van een land belangrijk dat individuen zich onderdeel voelen van een samenleving. Volgens Spicer (2008) is het gevoel om ergens bij te horen gerelateerd aan een bepaalde plek. Het hebben van een sociaal netwerk draagt hier aan bij. Sociale inclusie zorgt ervoor dat individuen en groepen in een samenleving bij elkaar worden gebracht, waardoor de inclusiviteit wordt bevorderd. Sociale uitsluiting kan daarentegen ook voorkomen. De mate waarin sociale inclusie en uitsluiting optreden is afhankelijk van de context van een plek (Verenigde Naties, 2016). Volgens de Verenigde Naties (2016) moeten er stappen worden gemaakt om de deelname aan de samenleving eenvoudiger te maken. Zelfs wanneer een individu formeel onderdeel is van de maatschappij, kan de meerderheid diegene toch buitensluiten (Bond, 2006).

Dat ergens bij horen gerelateerd is aan een plek maakt het geografisch relevant (Mee & Wright, 2007). De mate waarin een individu binding heeft met de individuen en groepen in de omgeving heeft invloed op het gevoel van er bij horen. Sociale interactie op een plaats is belangrijk. Wanneer op een plek weinig sociale interactie plaatsvindt is er sprake van weinig binding met een plek (Dempsey, Bramley, Power, & Brown, 2012), dit maakt dat sociaal contact met individuen of groepen altijd gerelateerd is aan een plaats (Trudeau, 2006). Op deze manier draagt sociaal contact bij aan de sociale inclusie van nieuwkomers waarmee de ervaring van sociale uitsluiting wordt verlaagd (Spicer, 2008), daarnaast bevordert het de sociale cohesie in een samenleving (Forrest & Kearns, 2011). In het

geval van statushouders in Nederland geldt dat meer sociale contacten en niet te grote cultuurverschillen bijdragen aan de wens om te blijven (Huijnk et al., 2017).

2.1.1 Sociaal contact en netwerk

Sociale interactie en het hebben van een sociaal netwerk dragen bij aan het gevoel om bij een samenleving te horen. Een sociaal netwerk wordt gevormd door de personen waar een individu sociaal contact mee heeft. Volgens Smit (1993) zijn netwerken niet uniform en bevatten verscheidene aspecten waarmee ze beschreven kunnen worden. Sociale netwerken kunnen verschillen in hun aantal contacten, de contactfrequentie, de duur van de relaties, de gelijkwaardigheid van de relaties en de kenmerken van de individuen (Smit, 1993). De relaties in sociale netwerken kunnen zwak zijn, zoals iemand enkel herkennen, of sterk zijn, zoals vrienden en familie. Het hebben van zowel sterke als zwakke relaties is voor een individu van belang (Dempsey et al., 2012).

Sociaal contact is van belang om goed deel te kunnen nemen aan een samenleving. Het zorgt voor een beter welzijn bij individuen (Spicer, 2008) en kan zorgen voor mogelijkheden voor individuen (Verenigde Naties, 2016), sociale netwerken brengen namelijk hulpbronnen met zich mee. Een individu kan door een sociaal netwerk nieuwe kennis vergaren over de samenleving of hulp krijgen van individuen in het netwerk (Dykstra, 2001). Deze hulpbronnen wordt sociaal kapitaal genoemd (Verenigde Naties, 2016). Voor statushouders kan sociaal contact met Nederlanders helpen bij het leren van de taal (Sterckx, Fessehazion, & Teklemariam, 2018), daarnaast helpt het contact bij het vinden van werk en andere manieren van deelnamen aan de maatschappij (Sterckx et al., 2018; Dagevos & Odé, 2016). Volgens Michalowski et al. (2006) hebben statushouders door de sociale contacten een betere kans op een goede sociaaleconomische positionering in de samenleving (Michalowski et al., 2006). De sociale netwerken kunnen zowel wezenlijke als niet-wezenlijke hulpbronnen bieden (Nawyn, Gjokaj, Agbényiga, & Grace, 2012). Het laat zien dat het hebben van contact met Nederlanders een belangrijk onderdeel vormt van de sociaal-culturele integratie van statushouders (Dagevos, 2001; Michalowski et al., 2006; Huijnk et al., 2017), door het ontwikkelen van sociale contacten en netwerken kan de integratie in de ontvangende samenleving beter verlopen (Spicer, 2008). Er kan geconcludeerd worden dat sociaal contact belangrijk is voor het gevoel van inclusiviteit, maar ook van belang is voor praktische zaken.

Dagevos (2001) stelt dat er weinig onderzoek is gedaan naar de integratie van etnische groepen in Nederland op sociaal-cultureel vlak. Bij de sociaal-culturele integratie is de mate van informele sociale contacten met Nederlanders een terugkerend component voor welslagen. Volgens VluchtelingenWerk (2009) ontbreken deze contacten bij vluchtelingen die net in Nederland zijn aangekomen. In het begin zijn de contacten voornamelijk met maatschappelijke instellingen, zoals VluchtelingenWerk en het COA, en met andere individuen in de asielzoekerscentra. VluchtelingenWerk (2009) stelt dat statushouders die langer in Nederland verblijven minder contact zoeken met mensen van dezelfde etnische afkomst en meer contacten met Nederlanders willen leggen.

Ondanks het feit dat de wil er is, gaat het leggen van dit contact moeizaam. Een deel van de groep statushouders dat al langere tijd in Nederland woont, vindt het nog steeds moeilijk om contact met Nederlanders te maken (VluchtelingenWerk, 2009).

2.1.2 Interetnisch contact

Voor dit onderzoek is het van belang om interetnisch contact af te bakenen. Interetnisch contact wordt door Gijsbert en Dagevos (2007) beschreven als de mate waarin individuen met verscheidene etnische achtergronden sociaal contact hebben waardoor informele sociale relaties ontstaan. Gijsbert en Dagevos (2007) benadrukken dat het gaat om contacten die op een informele manier tot stand zijn gekomen en niet alleen op de werkvloer plaatsvinden. In de literatuur wordt veelal een onderscheid gemaakt tussen contact met personen van de eigen groep, *bonding*, en contact tussen individuen van andere groepen door *bridging* (Potter, Conway, Evans, & Llyod-Evans, 2012). Dit onderzoek richt zich op *bridging*, namelijk het contact tussen statushouders en Nederlanders.

In de wetenschappelijke literatuur wordt interetnisch contact vaak in verband gebracht met de contacthypothese van psycholoog Allport. Deze hypothese stelt dat wanneer interetnisch contact onder bepaalde voorwaarden plaatsvindt, het zal leiden tot minder vooroordelen tussen groepen en individuen. Er ontstaat meer begrip doordat mensen met andere etnische achtergronden kennis met elkaar delen (in Uitermark & Duyvendak, 2004). De hypothese stelt echter dat dit begrip onder bepaalde voorwaarden tot stand komt, namelijk dat beide individuen een gelijke status hebben, gedeelde belangen hebben en institutionele steun krijgen (Hewstone & Swart, 2011). Binnen de wetenschappelijke literatuur is echter kritiek op deze hypothese, zo is Müller (2011) kritisch over de genoemde effecten van interetnisch contact. Müller (2011) beschrijft dat de meeste onderzoeken onder optimale omstandigheden zijn gedaan, waar in de praktijk zelden sprake van is. Putnam (2007) constateert dat de meeste onderzoeken hebben aangetoond dat het tegenovergestelde plaatsvindt van wat Allport beweert. Dit wordt aangeduid als de conflicttheorie. Deze theorie stelt dat wanneer mensen met andere etnische achtergronden met elkaar in contact komen het tot minder vertrouwen leidt en ervoor zorgt dat ze bij hun eigen groep blijven (Putnam, 2007).

Boonstra et al. (2005) stellen dat het voornamelijk om korte ontmoetingen gaat bij de hypothese van Allport. De hypothese verwacht dat de ontmoetingen zullen uitmonden in duurzame interetnische relaties. Het is mogelijk dat de korte ontmoetingen zullen leiden tot de effecten die in de contacthypothese worden genoemd, maar het kan evengoed leiden tot de effecten die de conflicttheorie schetst. Boonstra et al. (2005) benadrukken dat irreguliere ontmoetingen niet automatisch leiden tot wederzijds begrip en minder vooroordelen. De ontmoetingen tussen mensen met verschillende etnische achtergronden zullen niet automatisch leiden tot een betere beeldvorming en duurzame contacten. Boonstra et al. (2005) halen eveneens aan dat vaak wordt aangenomen dat interetnisch contact tot stand komt in wijken waar mensen met verschillende etnische achtergronden wonen. Er bestaat een kans dat het gebeurt, maar een gemengde wijk hoeft niet automatisch te

resulteren in de vorming van gemengde sociale relaties. Het betreft voornamelijk onregelmatige ontmoetingen tussen individuen in de omgeving. Ondanks het feit dat het ruimtelijke mengen niet vanzelfsprekend tot duurzame contacten zal leiden, is het van belang dat mensen elkaar tegenkomen op een bepaalde plek. Zonder ontmoetingen zijn langdurige contacten in de eerste plaats niet mogelijk (Boonstra et al., 2005).

2.1.3 Contact tussen statushouders en Nederlanders

Sociale netwerken en duurzame relaties ontstaan doordat contact tussen individuen of groepen plaatsvindt, er kan worden afgevraagd hoe het gesteld is met het contact tussen statushouders en Nederlanders. Het is ten eerste van belang om de term statushouders te definiëren om het onderzoek af te bakenen. De definitie van Huijnk et al. (2017) belicht dat statushouders als asielmigrant naar Nederland zijn gekomen vanwege onrust, oorlog, oppressie of prosecutie in eigen land waardoor het vaak niet mogelijk is om terug te keren. In Nederland krijgen statushouders een verblijfsvergunning. De groep verschilt van de groepen met een niet-westerse achtergrond in Nederland (Huijnk et al., 2017). In 2015 was het aantal vluchtelingen in Nederland groot (Dagevos & Odé, 2016), volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) (2017) had meer dan de helft een Syrische nationaliteit en de tweede grootste groep was afkomstig uit Eritrea. Ondanks het feit dat in 2016 de instroom vanuit Syrië en Eritrea is afgenomen (CBS, 2017), waren het in 2017 de twee grootste groepen die asiel in Nederland hadden aangevraagd (VluchtelingenWerk, 2018a).

Bij aankomst in Nederland beschikken statushouders vaak over een klein sociaal netwerk, die voornamelijk bestaan uit personen uit hetzelfde herkomstland (VluchtelingenWerk, 2009). Zoals eerder gesteld zijn statushouders op zoek naar contact met Nederlanders. VluchtelingenWerk (2018b) geeft aan dat statushouders verschillende activiteiten ondernemen om dit te bewerkstelligen. Sporten, bedrijven zoeken, vrijwilligerswerk doen of naar een taalcafé gaan zijn voorbeelden van de activiteiten die statushouders volgens VluchtelingenWerk (2018b) zoal doen. Een deel van de statushouders hebben echter naast hun inburgering geen tijd om zulke activiteiten te ondernemen. Het maken van contact met Nederlanders blijkt uit het onderzoek van VluchtelingenWerk (2018b) een moeilijke opgave. De contacten die tot stand komen zijn voornamelijk met hulpverleners, taalmaatjes en vrijwilligers. Dagevos, Huijnk, Maliepaard en Miltenburg (2018) vragen zich af in hoeverre contacten met vrijwilligers blijven aanhouden.

Door het Sociaal Cultureel Planbureau is onderzoek gedaan naar de mate van contact tussen statushouders en Nederlanders (Huijnk et al., 2017). Het onderzoek toonde aan dat statushouders uit Iran, Irak, Afghanistan en Somalië in vergelijking met Nederlanders met een Turkse en Marokkaanse achtergrond veel contact hebben met Nederlanders zonder migratieachtergrond. De grootte van de groepen statushouders kan een verklaring vormen voor het feit dat een deel van de statushouders een gemengd netwerk hebben. Wanneer de groepen niet groot zijn is de kans op contact met individuen met dezelfde etnische achtergrond kleiner (Huijnk et al., 2017).

In 2018 is opnieuw onderzoek gedaan door het Sociaal Cultureel Planbureau naar statushouders, dit keer naar Syrische en Eritrese statushouders. Dagevos et al. (2018) ondervonden in het onderzoek dat het merendeel van de Syrische statushouders wekelijks contact met Nederlanders heeft, slechts een klein deel heeft nooit contact met Nederlanders. Dagevos et al. (2018) stellen dat de sociale contacten voor een deel met Nederlandse vrijwilligers zijn. Uit het onderzoek van Sterckx et al. (2018) is gebleken dat Eritrese statushouders nauwelijks contact met Nederlanders hebben, de contacten zijn voornamelijk met formele instanties. Het onderzoek van De Gruijter en Razenberg (2017) toont eveneens aan dat bij de Eritrese statushouders nauwelijks sprake is van contact met Nederlanders, de respondenten vinden dit een groot obstakel om te integreren in de Nederlandse samenleving.

2.2 Belemmeringen interetnisch contact

VluchtelingenWerk (2014) geeft aan dat statushouders gedreven zijn om te integreren in de Nederlandse samenleving en stappen nemen om dit mogelijk te maken. In de vorige paragraaf is beschreven dat er verschillen bestaan tussen statushouders met betrekking tot de mate van contact met Nederlanders. Om dit nader te onderzoeken worden in deze paragraaf de factoren belicht die mogelijk een belemmering kunnen vormen bij het tot stand komen van interetnisch contact.

Interetnisch contact is niet vanzelfsprekend en er zijn zowel interne als externe invloeden bij betrokken. Martinovic (2011) haalt de zogenoemde theorie van ‘voorkeuren, gelegenheden en derden’ aan. Het zijn kenmerken die volgens Martinovic (2011) interetnisch contact mogelijk kunnen beïnvloeden. De theorie stelt dat men voorkeuren heeft met wie men contacten aangaat. Dit zijn vaak personen met sociaal-economische en culturele gelijkenissen. Ten tweede kan een gebrek aan gelegenheden waar mensen met verschillende etnische achtergrond elkaar kunnen ontmoeten het ontstaan van interetnisch contact in de weg zitten. De kans op interetnisch contact wordt groter wanneer individuen weinig mensen uit hun eigen groep tegenkomen. Tenslotte kunnen familieleden en individuen uit dezelfde groep negatieve invloed op elkaar uitoefenen bij het vormen van contact. Het onderzoek van Gijsbert en Dagevos (2007) laat eveneens zien dat kenmerken van individuen mee spelen, maar ook de kenmerken van de omgeving.

2.2.1 Taalbarrière

Verschillende onderzoeken wijzen uit dat taal een grote belemmering vormt bij interetnisch contact. Het beheersen van de taal van de ontvangende samenleving leidt tot meer interetnische contacten en tot het gevoel om er bij te horen. Statushouders die de taal niet goed beheersen lopen daarentegen de kans dat ze aan de kant komen te staan (Michalowski et al., 2006; VluchtelingenWerk, 2018b). Huijnk et al. (2017) bevestigen eveneens dat taal een belangrijke factor is; het wordt gezien als een voorwaarde die van belang is om deel aan de samenleving te kunnen nemen. Uit onderzoek van Nawyn et al. (2012) naar nieuwkomers in de Verenigde Staten blijkt dat taal voornamelijk op sociaal vlak een

barrière vormt, de respondenten gaven aan dat ze door de taalbarrière zich niet gerespecteerd en gewaardeerd voelden in de ontvangende samenleving. Het slecht beheersen van de taal van de ontvangende samenleving vormt een obstakel voor het maken van sociaal contact (Nawyn et al., (2012).

Taal blijkt op meerdere vlakken van de integratie van belang te zijn. Uit onderzoek van het Sociaal Cultureel Planbureau uit 2017 blijkt dat meer dan de helft van de statushouders uit Iran, Irak, Afghanistan en Somalië moeite hebben met de Nederlandse taal. Volgens Hujink et al. (2017) ondervinden de Somalische statushouders de meeste moeilijkheden met de taal en de Iraanse statushouders ervaren het minst problemen. Syrische statushouders ervaren eveneens moeilijkheden met de Nederlandse taal, wat voornamelijk met het korte verblijf in Nederland te maken heeft (Dagevos et al., 2018). De Eritrese respondenten uit het onderzoek van De Gruijter en Razenberg (2017) geven aan dat het gebrekkig beheersen van de Nederlandse taal het contact met Nederlanders in de weg staat. VluchtelingenWerk (2009) stelt daarentegen dat ook statushouders die de Nederlandse taal spreken nog moeite hebben met het maken van contact. Dit laat zien dat taal niet de enige belemmering vormt.

2.2.2 Culturele en fysieke afstand

Contact maken is een tweezijdig proces en is niet alleen afhankelijk van de statushouders, de ontvangende samenleving moet eveneens open staan voor contact. Volgens VluchtelingenWerk (2018b) merken statushouders op dat moeilijkheden bij het maken van contact niet enkel aan de taalbarrière te wijten is, cultuurverschillen spelen ook mee. Verschillen in cultuur kunnen de afstand tussen statushouders en Nederlanders vergroten en kunnen een verklaring zijn voor het gebrek aan sociaal contact tussen de groepen. De Gruijter en Razenberg (2017) benoemen dat statushouders andere gebruiken hebben dan Nederlanders gewend zijn, maar dat Nederlanders hier niet altijd voor open staan. In het onderzoek van De Gruijter en Razenberg (2017) noemen de Eritrese statushouders dat ze Nederlanders afstandelijk vinden en dat ze altijd druk zijn. Een negatieve beeldvorming kan het gevolg hebben dat groepen contact liever uit de weg gaan (Gijsbert & Dagevos, 2007). Kloosterman (2018) stelt dat positief contact met statushouders leidt tot een positieve houding van de ontvangende samenleving. De openheid van de ontvangende maatschappij voor mensen met andere culturen is essentieel, omdat voor contact twee partijen nodig zijn.

Naast de culturele afstand speelt de fysieke afstand tussen statushouders en Nederlanders een rol. VluchtelingenWerk (2009) belicht dat statushouders en Nederlanders in andere omgeving wonen wat contact in de weg staat. Als in een wijk weinig Nederlanders wonen is het maken van contact moeilijk (Martinovic, 2011). Volgens Gijsbert en Dagevos (2007) spelen de grootte en vesting van groepen in Nederland mee. Dat groepen met verschillende etnische achtergronden op andere plekken wonen kan het gevolg van segregatie zijn (Uitermark & Duyvendak, 2004), maar Boonstra et al. (2005) stellen dat dit effect op het ontstaan van contact niet heel sterk is. Statushouders wonen door

een spreidingsbeleid door heel Nederland en bevinden zich voor iets meer dan de helft in steden (CBS, 2017). Het onderzoek van VluchtelingenWerk (2009) laat geen invloeden zien van de plek waar statushouders wonen op hun maatschappelijke ontwikkeling, statushouders blijken wel vaker contact met Nederlanders te hebben in kleinere steden en dorpen dan in stedelijke gebieden. Boonstra et al. (2005) stellen dat het spreken van de Nederlandse taal en individuele kenmerken van personen met een migratieachtergrond meer impact hebben op het tot stand komen van contact dan de omgeving. Boonstra et al. (2005) constateren dat in wijken waar zowel mensen met als zonder migratieachtergronden wonen voornamelijk kort en onregelmatig contact plaatsvindt, wat niet zo snel tot blijvende contacten zal leiden.

2.2.3 Achtergrondkenmerken

Naast de taal, culturele en fysieke barrières spelen individuele kenmerken van de etnische groepen een rol bij het tot stand komen van contact. In deze paragraaf worden de achtergrondkenmerken belicht op basis van bestaande onderzoeken. Er moet worden vermeld dat het voornamelijk onderzoeken betreft die het contact tussen Nederlanders met een niet-westerse achtergrond en Nederlanders zonder migratieachtergrond hebben belicht, niet zozeer het contact tussen statushouders en Nederlanders. Er bestaat daardoor een mogelijkheid dat de genoemde onderzoeken niet van toepassing zijn op de situatie van het contact tussen statushouders en Nederlanders.

Martinovic (2011) stelt dat taalbeheersing en opleidingsniveau een rol spelen op het ontwikkelen van contact met Nederlandse zonder migratieachtergrond. Boonstra et al. (2005) geven aan dat hoogopgeleide mensen met een migratieachtergrond vermoedelijk meer contacten hebben met Nederlanders zonder migratieachtergrond, hetzelfde geldt voor mensen met een migratieachtergrond met een hoge functie. Mensen zonder werk hebben volgens Boonstra et al. (2005) minder kans op interetnisch contact, dit zijn voornamelijk vrouwen en ouderen. Huijnk et al. (2017) belichten dat weinig bekend is over de mate van opleiding onder statushouders, Gijsbert en Dagevos (2007) voegen toe dat het eveneens bij statushouders een rol speelt bij contact met Nederlanders. Een ander kenmerk is leeftijd, volgens Maliepaard, Witkamp en Jennisen (2017) speelt dit bij het maken van interetnisch contact mee. Statushouders die jong zijn hebben meer kans op het vinden van werk en het vormen van contacten dan statushouders die op oudere leeftijd naar Nederland zijn gekomen. Volgens Huijnk et al. (2017) is de helft van de Syrische en Eritrese groep jonger dan 20 jaar.

Het is belangrijk om de kenmerken van de ontvangende samenleving te belichten die een rol spelen bij het vormen van interetnisch contact. Martinovic (2011) geeft aan dat weinig onderzoek is gedaan naar de mate waarin Nederlanders zonder migratieachtergrond interetnisch contact hebben. Nederlanders zonder migratieachtergrond hebben minder interetnisch contact dan mensen met een migratieachtergrond. Hoogopgeleide Nederlanders zonder migratieachtergrond staan meer open voor dit contact, maar komen minder vaak mensen met een migratieachtergrond tegen. Volgens Martinovic (2011) kan het liggen aan het feit dat hoogopgeleide mensen zonder migratieachtergrond minder

gelegenheden hebben om mensen met een migratieachtergrond te ontmoeten. Boonstra et al. (2005) concluderen dat werkende mensen zonder migratieachtergrond meer contact blijken te hebben met mensen met een migratiegrond dan de mensen die niet werken. Volgens Kloosterman (2018) zouden mannen, laagopgeleiden, mensen met een Nederlandse achtergrond en inwoners van dorpen minder positief zijn tegenover nieuwkomers in tegenstelling tot vrouwen, hoogopgeleiden, mensen met een niet-westerse achtergrond en inwoners van steden.

2.3 Burgerinitiatieven

De komst van vluchtelingen naar Nederland maakt verschillende reacties los. Het zorgt voor negatieve reacties, maar een deel van de Nederlandse burgers wil iets voor de statushouders betekenen.

Razenberg (2017) stelt dat Nederlandse burgers hulp willen bieden aan statushouders na de grote instroom in 2014 en 2015. Een manier om hulp aan te bieden is het opzetten van een burgerinitiatief (Hujnk et al., 2017). In deze paragraaf wordt dieper op het fenomeen burgerinitiatieven ingegaan.

Burgers die statushouders willen helpen kunnen zich aansluiten bij verschillende organisaties, maar kunnen eveneens zelf actief ondernemen door een burgerinitiatief te beginnen. Burgerinitiatieven zijn initiatieven die ontstaan doordat burgers zelf het heft in handen nemen (Wageningen University & Research, z.j.). Deze initiatieven komen op een bottom-up manier tot stand en staan los van de overheid, al wordt er soms aanspraak gemaakt op de hulp van de gemeente (van Houwelingen et al., 2014). Volgens Razenberg (2016) zijn de initiatiefnemers voornamelijk een groep Nederlanders zonder migratieachtergrond, vaak met een hoog opleidingsniveau, en de mensen die meedoen aan de burgerinitiatieven zijn met name Nederlanders zonder migratieachtergrond. Er bestaan verschillende soorten en vormen burgerinitiatieven met ieder een eigen doel. Vrielink en Verhoeven (2011) stellen in hun onderzoek vast dat burgerinitiatieven als overeenkomst met elkaar hebben dat de initiatiefnemers actie ondernemen rondom een maatschappelijk vraagstuk in een specifiek veld. De reden dat burgers een eigen initiatief opzetten wordt veroorzaakt door het feit dat gemeentes steeds meer de verantwoordelijkheid bij burgers leggen. Dit maakt het voor burgers mogelijk om zelf een rol te spelen in het verbeteren van een probleem in diens omgeving (Vrielink & Verhoeven, 2011). Aalvanger en Beunen (2014) stellen dat burgerinitiatieven in de huidige samenleving steeds belangrijker worden, waarbij de Nederlandse overheid een voorstander is van deze ontwikkeling (van Dam, Duineveld, & During, 2014).

De manieren waarop de burgerinitiatieven zich organiseren kunnen verschillen.

Burgerinitiatieven kunnen ervoor kiezen om geen rechtsvorm aan te nemen of om een stichting met bestuur te vormen (Aalvanger & Beunen, 2014). Burgerinitiatieven spelen zich daarnaast af in de openbare ruimte (Mijde & Daru, 2005), maar zijn ingebed in hun omgeving (Hurenkamp, Tonkens, & Duyvendak, 2006). Ondanks dat de maatschappelijke focus van de initiatieven vrij breed zijn, focussen de initiatieven zich op het bijdragen aan een probleem in hun buurt (Aalvanger & Beunen, 2014). Om een oplossing te vormen voor het maatschappelijk probleem worden activiteiten opgezet.

Volgens Mijde en Daru (2005) willen de initiatieven hun effecten kunnen meten, maar dit is vaak niet eenvoudig. Wanneer de doelen niet exact te meten zijn, kunnen burgerinitiatieven soms de invloeden van hun acties zien. Dit kan bijvoorbeeld voordoen wanneer beleid wordt beïnvloed of dat mensen elkaar ontmoeten en er contacten uit zijn voortgevloeid. Volgens Mijde en Daru (2005) verschilt het per burgerinitiatief wat men doet als de doelen behaald zijn. Een nieuw doel kan ervoor zorgen dat de burgerinitiatieven doorgaan, maar initiatieven kunnen er eveneens mee ophouden of groeien uit tot een formele organisatie.

2.3.1 Faciliteren van contact

Burgerinitiatieven kunnen het oplossen van een maatschappelijke kwestie stimuleren, dit kan zich uiten in het faciliteren van interetnisch contact. In dit deel wordt gekeken welke activiteiten hieraan kunnen bijdragen. Vrielink en Verhoeven (2011) stellen dat burgerinitiatieven zich kunnen inzetten voor sociale problemen door mensen met elkaar in contact te brengen. De manieren waarop initiatieven dit doen kunnen verschillen. Volgens Aalvanger en Beunen (2014) houden sommige initiatieven zich voornamelijk bezig met informeren, maar er kunnen eveneens projecten opgezet worden. De Gruijter en Razenberg (2017) zien het belang van informele organisaties, die op verschillende vlakken voor statushouders iets kunnen betekenen. Ze vinden dat de organisaties meer gestimuleerd en gefaciliteerd moeten worden. Er zijn verscheidene manieren waarop burgerinitiatieven het contact tussen statushouders en Nederlanders proberen te stimuleren. De voorbeelden die De Gruijter en Razenberg (2017) benoemen zijn onder andere maatjesprojecten, buurtbijeekkomsten en door statushouders zelf vrijwilligerswerk laten doen. Huijnk et al. (2017) noemen dat een taalbuddyproject ook een activiteit van burgerinitiatieven kunnen zijn. De maatjesprojecten worden voor de integratie van mensen met een migratieachtergrond als het meest kansrijk gezien. Hurenkamp et al. (2006) halen aan dat uit een discussie over het integratievraagstuk naar voren is gekomen dat de kwestie het best opgelost kan worden door burgers te koppelen aan nieuwkomers als maatje of mentor. VluchtelingenWerk (2018b) belicht dat statushouders zelf actie ondernemen om met Nederlanders in contact te komen door mee te doen aan verschillende activiteiten. Door deel te nemen aan activiteiten die zich richten op het bevorderen van contact tussen statushouders en Nederlanders komen volgens VluchtelingenWerk (2018b) contacten met de hulpverleners, taalmaatjes en vrijwilligers tot stand. Hierbij zijn soms vriendschappen ontstaan.

Gijsbert en Dagevos (2007) constateren dat er weinig bekend is over de uitkomsten van activiteiten die interetnisch contact in Nederland willen stimuleren. Binnen dit onderzoek werd eveneens weinig literatuur over het onderwerp gevonden. In 2018 deed het Sociaal Cultureel Planbureau onderzoek naar verschillende burgerinitiatieven in Utrecht (Mensink, 2018). De initiatieven waren gericht om statushouders en Nederlanders bij elkaar te brengen om zo de sociale netwerken te bevorderen. Mensink (2018) belicht dat de initiatieven effect hadden op het bevorderen van netwerken en bij zowel statushouders als de vrijwilligers werden positieve ervaringen gevonden.

De initiatieven lieten zien dat het mogelijk is om mensen bij elkaar te brengen, niet alleen voor zakelijke contacten maar ook om vriendschappen te doen ontstaan (Mensink, 2018). Toch blijft in de literatuur weinig bekend over de zulke initiatieven. Het gebrek aan onderzoek maakt het moeilijk om vast te stellen of initiatieven die gericht zijn op het bevorderen van interetnisch contact ook daadwerkelijk tot zulke contacten zal leiden.

2.4 De duurzaamheid van contact

Om duurzame contacten op te bouwen moet eerst een ontmoeting tussen individuen plaatsvinden. Boonstra et al. (2005) benadrukken in hun onderzoek dat irregulier contact niet automatisch zal leiden tot sociale relaties. Het vormt echter wel een belangrijke eerste stap. Volgens Boonstra et al. (2005) ontstaan die sociale relaties tussen individuen als men op een duurzame of herhaaldelijke manier bij elkaar wordt gebracht. Wanneer contact herhaaldelijk plaatsvindt bestaat er een grotere kans dat connecties tussen personen ontstaan. Uit het onderzoek van Boonstra et al. (2005) naar duurzame contacten tussen mensen met een niet-westerse achtergrond en mensen zonder een migratieachtergrond kwam naar voren dat duurzame interetnische contacten niet enkel afhangen van het wonen in een gemengde wijk. Het hangt er vanaf of ontmoetingen leiden tot herhaaldelijk contact. Kortom, enkel in een omgeving wonen met mensen met verschillende etnische achtergronden is niet altijd voldoende. Er is meer voor nodig om mensen duurzaam bij elkaar te brengen.

2.4.1 De sociale-bindingsladder

Burgerinitiatieven hebben verschillende manieren om hun doelen te realiseren. In dit onderzoek ligt de focus op burgerinitiatieven die statushouders en Nederlanders in contact willen brengen en zo hun sociale netwerken willen vergroten. Om in dit onderzoek vast te stellen welke doelen en middelen er nodig zijn om interetnisch contact te faciliteren wordt gebruikt gemaakt van de sociale-bindingsladder van Boonstra et al. (2005). De ladder onderscheidt de doelstellingen van initiatieven die interetnisch contact willen bevorderen, de activiteiten worden ingedeeld op basis van hun doelen, gewenste intensiteit en effecten. De bindingsladder kent vier niveaus, waarbij op ieder niveau de intensiteit en duurzaamheid van het beoogde interetnisch contact toeneemt.

Boonstra et al. (2005) classificeren het eerste niveau tot ‘ontmoeten’, waarbij het doel van deze projecten is om individuen en groepen met verschillende etnische achtergronden elkaar te laten ontmoeten. De voorbeelden die Boonstra et al. (2005) geven zijn feesten in de buurt, festivals waar culturele kenmerken centraal staan en het creëren van plekken in de buurt waar men elkaar kan ontmoeten. De projecten gaan ervan uit dat het voor interetnisch contact belangrijk is dat mensen elkaar tenminste één keer ontmoeten. Dit is voor contact zeker belangrijk, en de initiatieven hopen er op dat blijvende contacten tot stand komen. Het tweede niveau wordt door Boonstra et al. (2005) aangeduid als ‘elkaar leren kennen’. De initiatieven die zich op dit niveau bevinden hebben als doel voor ogen om kennis tussen individuen met verschillende etnische achtergronden uit te wisselen om

het wederzijds begrip en respect te vergroten. De voorbeelden die Boonstra et al. (2005) geven zijn gesprekken die over de verschillende culturen gaan en bijeenkomsten waarbij mensen met verschillende etnische achtergronden kenmerkende eetwaar of kledij uit hun cultuur laten zien. Volgens Boonstra et al. (2005) wordt verwacht dat dit soort projecten het wederzijds begrip bevordert. Het derde niveau wordt door Boonstra et al. (2005) getypeerd als ‘samenwerken’. De projecten van dit niveau hebben het doel om gezamenlijk handelen tussen mensen met verschillende etnische achtergronden tot stand te brengen, waardoor mensen in een bepaalde omgeving in gesprek komen over de buurt. Volgens Boonstra et al. (2005) hoopt men dat de buurtbewoners gezamenlijk afspraken maken over de buurt. Boonstra et al. (2005) noemen het vierde niveau ‘wederzijdse hulprelaties’, waarbij de focus van de projecten gelegd wordt op de hulprelaties tussen personen met verschillende etnische achtergronden. Boonstra et al. (2005) noemen voorbeelden als mentorprojecten waarbij individuen andere personen helpen op school of bij het zoeken naar een baan. Ondanks het feit dat het niveau zich richt op wederzijdse hulprelaties komen meestal eenzijdige hulprelaties tot stand (Boonstra et al., 2005).

Wubs en Dagevos (2014) deden eveneens onderzoek naar initiatieven die interetnisch contact willen bevorderen. Zij maken het onderscheid tussen ‘etnische’ activiteiten, waarbij de culturele achtergronden van groepen het focuspunt vormen om groepen met verschillende etnische achtergronden bij elkaar te brengen. De ‘algemene’ initiatieven focussen zich op gedeelde belangen en niet op de etnische kenmerken van de groepen. Boonstra et al. (2005) adviseren eveneens dat projecten zich beter kunnen richten op de gedeelde belangen of interessegebieden van de groepen.

2.4.2 Duurzaam interetnisch contact

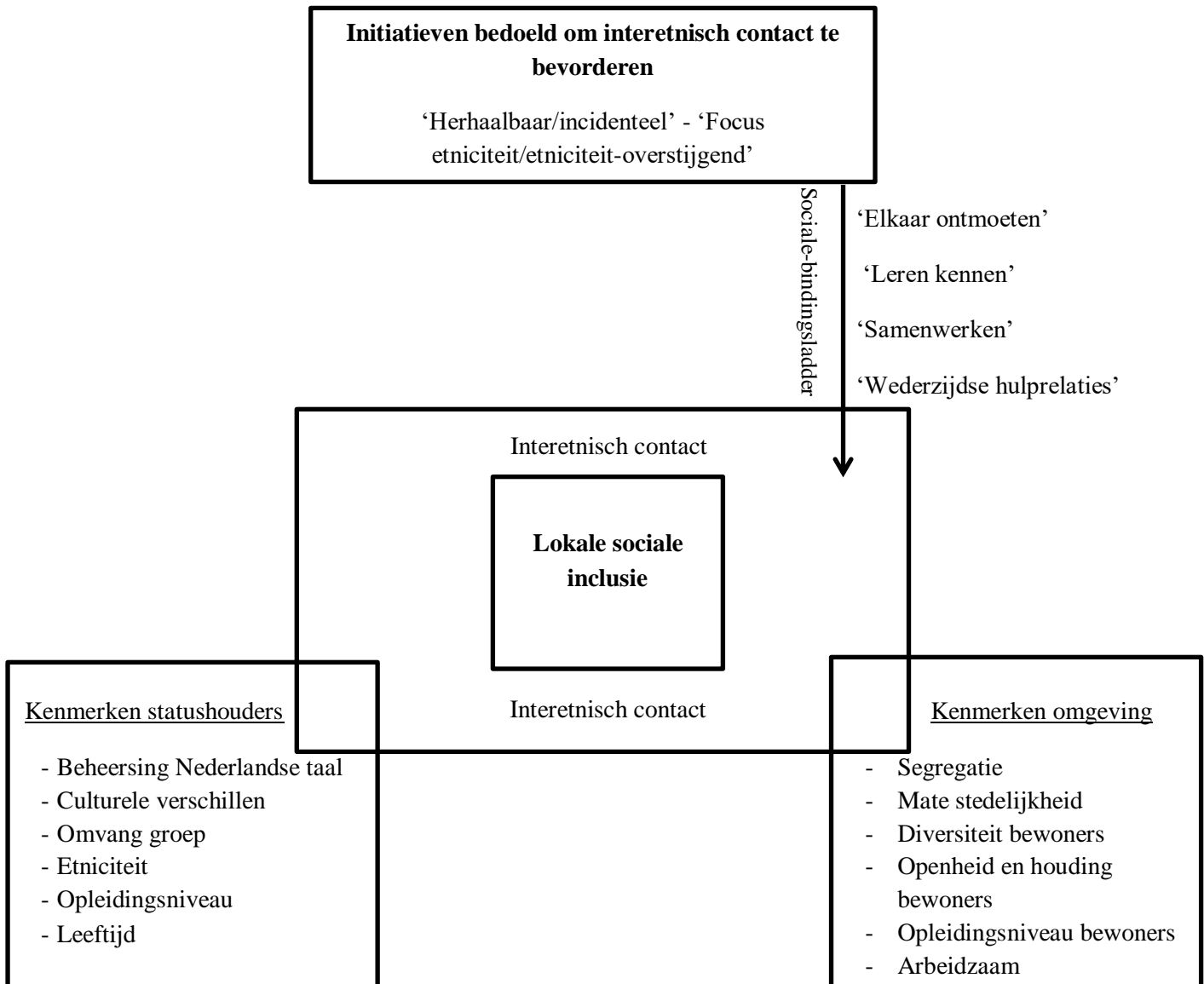
Het tot stand laten komen van duurzaam interetnisch contact vraagt om frequente ontmoetingen. Boonstra et al. (2005) deden onderzoek naar initiatieven die contact tussen Nederlanders met een migratieachtergrond en Nederlanders zonder migratieachtergrond willen faciliteren. Het onderzoek van Boonstra et al. (2005) wijst uit dat de meeste initiatieven zich op de laagste twee niveaus van de bindingsladder bevinden. Bij het derde en vierde niveau werden veel minder projecten aangetroffen.

Uit het onderzoek van Boonstra et al. (2005) blijkt dat er voornamelijk initiatieven zijn waarbij mensen met verschillende etnische achtergrond elkaar kunnen ontmoeten, in de hoop dat het zal leiden tot meer duurzame contacten. Boonstra et al. (2005) geven aan dat het weinig projecten lukt om op de eenmalige bijeenkomsten duurzame contacten tussen individuen te bewerkstelligen, er wordt geadviseerd dat als vervolg op deze initiatieven nieuwe activiteiten moeten worden georganiseerd (Boonstra et al., 2005). Gijsbert en Dagevos (2007) deden eveneens onderzoek naar verscheidene initiatieven die interetnisch contact willen bevorderen, ze vonden veel projecten die zich richten op ontmoeten. Uit het onderzoek blijkt dat het tot stand laten komen van interetnisch contact op deze manier moeizaam gaat. Volgens Gijsbert en Dagevos (2007) was er weinig interesse in zulke activiteiten en brachten de initiatieven verschillende etnische groepen niet met elkaar in contact. Deze

initiatieven worden gekenmerkt doordat ze vaak eenmalig georganiseerd worden, waardoor de gewenste resultaten niet merkbaar zullen blijven op lange termijn. In het onderzoek van Boonstra et al. (2005) blijkt dat de projecten van het tweede niveau, met als doel om begrip en kennis tussen verschillende etnische groepen te vergroten, als gevolg hadden dat de ervaringen redelijk positief waren. Met elkaar in gesprek gaan leidde volgens Boonstra et al. (2005) tot meer wederzijds begrip en respect. Het was belangrijk dat de initiatieven een gezamenlijk onderwerp hadden. Projecten die zich richten op samenwerken, het derde niveau, leidden niet tot het maken van gezamenlijke afspraken (Boonstra et al., 2005).

De projecten op het vierde niveau van de sociale-bindingsladder van Boonstra et al. (2005) hebben de meeste kans om tot duurzaam interetnisch contact te komen. De projecten die draaien om wederzijdse hulprelaties zorgen er niet alleen voor dat iemand ergens bij geholpen wordt, maar het zorgt er tevens voor dat men elkaar voor een langere tijd blijft ontmoeten. Volgens Boonstra et al. (2005) ontstonden soms vriendschappen. Wubs en Dagevos (2014) zagen eveneens dat interetnisch contacten tot stand waren gekomen bij de activiteiten die gericht waren op hulp. Het waren voornamelijk projecten die zich richtten op taal, waarbij men Nederlands leerde aan individuen die de taal niet goed beheersen. Volgens Wubs en Dagevos (2014) was er sprake van intensief contact, omdat de individuen elkaar steeds bleven ontmoeten. Het vergrootte daarnaast de ontwikkeling van die individuen doordat ze de Nederlandse taal leren. Gijsbert en Dagevos (2007) vinden initiatieven die gericht zijn op gedeelde interesses, belangen en voorkeuren van verschillende groepen duurzamer, de focus ligt daardoor niet op etniciteit. Er kan geconcludeerd worden dat de meest effectieve en duurzame initiatieven zijn die herhaaldelijke ontmoetingen faciliteren en over etniciteit-overstijgende thema's gaan.

2.5 Conceptueel model

Het conceptueel model is een schematische weergave van de concepten die in het theoretisch kader besproken zijn. Het model hierboven laat zien hoe de concepten zich van elkaar verhouden en vormt de basis voor de rest van het onderzoek. In deze paragraaf zal het model kort en bondig worden toegelicht.

Het model begint met het concept lokale sociale inclusie. De wetenschappelijke literatuur geeft aan dat sociale interactie met individuen of groepen op een bepaalde plek de mate bepaalt waarin iemand het gevoel heeft bij de samenleving te horen. Het is van belang om sociale inclusie te stimuleren in een maatschappij waar een deel van de statushouders zich geen onderdeel voelt van de Nederlandse samenleving, het gebrek aan contact met Nederlanders speelt daarbij een grote rol. Statushouders willen meer contact leggen met Nederlanders. Dit vormt een reden om het tot stand laten komen van interetnisch contact meer te stimuleren. Dit is het tweede concept van het model en

kan gerelateerd worden aan het concept van lokale sociale inclusie. Contact komt daarentegen niet zomaar tot stand, het is mogelijk dat interetnisch contact belemmerd wordt. Het onderzoek van Gijsbert en Dagevos (2007) wijst uit dat de mate van interetnisch contact zowel afhangt van individuele kenmerken van mensen als kenmerken van de buurt waarin de individuen wonen.

De burgerinitiatieven hebben elk een eigen manier om het contact tussen statushouders en Nederlanders te bevorderen. In het conceptueel model wordt bij initiatieven een onderscheid gemaakt tussen vier soorten initiatieven, die elk tot een niveau van de sociale-bindingsladder van Boonstra et al. (2005) behoren. Initiatieven kunnen het doel hebben om mensen elkaar te laten ontmoeten, elkaar te leren kennen, samenwerking tot stand brengen of het doen ontstaan van wederzijdse hulprelaties. Respectievelijk staan de initiatieven van onder naar boven op de bindingsladder. De onderzoeken van Boonstra et al. (2005) en Gijsbert en Dagevos (2007) belichten dat herhaalde ontmoetingen en etniciteit-overstijgende thema's kenmerken zijn die duurzaam contact bevorderen. De initiatieven hebben de kans om interetnisch contact te stimuleren, wat vervolgens de lokale sociale inclusie kan bevorderen.

3. Methodologie

In dit hoofdstuk zullen de methoden worden besproken die zijn gebruikt om de data te verzamelen en te analyseren. Allereerst worden de manieren belicht waarop de data zijn verzameld, en zal de keuze van de aanpak uitgelegd worden. Het onderzoek kent verscheidene concepten die indien nodig moeten worden afgebakend; dit gebeurt bij de operationalisering. Vervolgens worden de geselecteerde onderzoekseenheden en –gebieden beschreven, waarbij de keuze en manier van selecteren wordt verduidelijkt. Als laatste wordt de analyse van de data behandeld en wordt er kort gereflecteerd op de methodologie.

3.1 Data verzamelen

Om te onderzoeken welke bijdrage burgerinitiatieven leveren aan het ontstaan van contacten tussen statushouders en Nederlanders en in hoeverre deze contacten duurzaam zijn, is ervoor gekozen om semigestructureerde interviews te houden met zes burgerinitiatieven in Nederland. In totaal zijn er in twee rondes interviews gehouden met achttien initiatiefnemers, vrijwilligers en statushouders. Bij dit onderzoek is kwalitatieve en kwantitatieve data verzameld aan de hand van de semigestructureerde interviews. Deze interviews zijn door middel van twee verschillende vragenlijsten in twee rondes afgenomen.

In de eerste interviewronde is het doel om kwalitatieve data te verzamelen om meer inzicht te verkrijgen in de ervaringen van de initiatiefnemers, vrijwilligers en deelnemers bij het tot stand laten komen van contact tussen Nederlanders en statushouders. Er is zowel een vragenlijst opgesteld voor de initiatiefnemers, als een vragenlijst voor de vrijwilligers en deelnemers. Aan de hand van de interviews met de initiatiefnemers wordt getracht meer kennis te vergaren over de burgerinitiatieven zelf. De doelstellingen, het belang van contact, de activiteiten die het initiatief organiseert, de belemmeringen bij ontstaan van contact en wat voor contacten er zijn ontstaan komen in het interview aan bod. De interviews met de vrijwilligers en deelnemers betreft het belang van contact, de motivatie om mee te doen aan de activiteiten, belemmeringen bij het leggen van contact en wat voor contacten er zijn ontstaan.

Het interview is opgedeeld in topics, hierdoor bestaat echter de kans dat andere belangrijke onderwerpen onbesproken blijven. Bij de interviews liggen de vragen echter niet vast, waardoor er meer ruimte is om van de vragen af te wijken indien dit nodig is. Doorvragen tijdens de interviews kan meer diepgang opleveren en leidt eventueel tot kennis die anders niet besproken zou worden (Baarda et al., 2013). De eerste ronde van de interviews maakt het zo mogelijk om achter de ervaring, kennis en gevoelens van de onderzoekseenheden te komen over het onderwerp (Baarda et al., 2013). Het is namelijk persoonsgebonden wat voor ervaringen mensen hebben en welke betekenis er aan sociale contacten wordt gegeven (Boonstra et al., 2005).

In dit onderzoek is gekozen om met twee verschillende methoden te werken, omdat het

onderwerp hierdoor op verschillende manieren belicht kan worden (Olsen, 2004). Zo wordt naast het bovengenoemde interview tevens kwantitatief onderzoek gedaan. In de tweede ronde wordt aan de hand van een derde vragenlijst data verzameld die op een kwantitatieve manier geanalyseerd zijn. De interviews in deze ronde zijn eveneens semigestructureerd, zodat het bij onduidelijkheden mogelijk was om door te vragen. Aan de respondenten is gevraagd met welke Nederlanders of statushouders ze regelmatig contact hebben, op welke manier zij deze Nederlanders of statushouders hebben ontmoet en wat de frequentie en de inhoud van het contact is. Het is van belang om de interetnische contacten van de respondenten te verzamelen om inzicht te krijgen op welke manieren statushouders en Nederlanders elkaar ontmoeten. Hierdoor wordt een beeld geschetst in hoeverre er werkelijk contacten zijn ontstaan bij de burgerinitiatieven.

De twee interviewrondes hebben op een kwalitatieve en kwantitatieve manier bijgedragen aan het beantwoorden van de onderzoeksvraag. Het gebruik van *mixed methods* zorgt er voor dat het onderwerp vanuit verschillende methoden wordt belicht (Olsen, 2004). De interviews in de eerste ronde zijn gehouden in een café, bibliotheek, bij de respondent thuis of telefonisch. De interviews variëren van 15 minuten tot 63 minuten, met een gemiddelde van 31 minuten. De tweede interviewronde is voornamelijk telefonisch afgenomen, met een gemiddelde duur van 15 minuten. Er is aan ethische regels gehouden door vooraf toestemming aan de respondenten te vragen om de interviews op te nemen en de namen zijn geanonimiseerd. Alle respondenten hebben toestemming gegeven.

3.2 Operationalisering

De vragenlijsten van de interviews zijn opgesteld om meer inzicht te krijgen in hoe interetnisch contact wordt gefaciliteerd door burgerinitiatieven. De vragen zijn gebaseerd op de bestaande literatuur over interetnisch contact en initiatieven, zoals weergegeven in het theoretisch kader. Het conceptueel model vormt de basis voor de vragenlijsten, waarbij de vragen zijn opgesteld per topic en het gebruik van jargon is vermeden. De operationalisering dient ervoor om de beschreven concepten uit het theoretisch kader meetbaar te maken. In dit deel van het methodehoofdstuk worden de topics behandeld en toegelicht. Per topic wordt er gekeken in hoeverre het topic meetbaar is, en wanneer nodig worden de concepten geoperationaliseerd om ze meetbaar te maken. Eerst worden de topics van de eerste interviewronde behandeld, vervolgens die van de tweede interviewronde. In bijlage 1.1 is een schematisch overzicht te vinden van de operationalisering.

3.2.1 Persoonskenmerken

De vragenlijst begint met algemene enquêtevragen over persoonskenmerken. Deze vragen bieden meer inzicht in de context van de onderzoekseenheden. Kenmerken zoals leeftijd, geslacht, etnische achtergrond, opleidingsniveau en werkzaamheid komen in dit deel van de vragenlijst aan bod.

3.2.2 Het burgerinitiatief

Bij dit topic wordt aan de initiatiefnemers gevraagd om meer te vertellen over hun burgerinitiatief, zoals de motivatie, doelstellingen, soort activiteiten, doelgroep en de omvang van het initiatief. Deze vragen dienen er voor om een beter beeld te krijgen van het burgerinitiatief zelf. Het gaat hier om kenmerken die duidelijk zijn en die niet geoperationaliseerd hoeven te worden. Aan de vrijwilligers en deelnemers van het initiatief wordt gevraagd wat hun motivatie is om mee te doen aan het burgerinitiatief.

3.2.3 Interetnisch contact

Met dit topic wordt getracht meer inzicht te verkrijgen in het belang van interetnisch contact en wat de invloed is van dit contact. Interetnisch contact wordt in dit onderzoek gedefinieerd als:

“De mate waarin individuen van verscheidene etnische groepen contact met elkaar hebben en informele sociale relaties onderhouden”. (Gijsbert & Dagevos, 2007, pp.38-39)

Er wordt aan zowel de initiatiefnemers, vrijwilligers als deelnemers gevraagd om aan te geven wat voor hun het belang is van interetnisch contact. Uit het theoretisch kader blijkt dat sociale contacten goed zijn voor het gevoel er bij te horen, het verbonden voelen aan een plek, steun, het leren van de taal, het wegwijs maken in de samenleving en bij het vinden van werk. Interetnisch contact kan eveneens invloed hebben op de verbondenheid aan een plek.

3.2.4 Belemmeringen

Bij dit topic wordt onderzocht of de respondenten belemmeringen ervaren bij het maken van interetnisch contact. Dit wordt aan de initiatiefnemers, vrijwilligers en deelnemers gevraagd. Om te begrijpen hoe interetnisch contact tot stand komt, is het van belang om te onderzoeken in hoeverre de onderzoekseenheden met obstakels te maken hebben en hoe ze hier mee om gaan. Uit het onderzoek van Gijsbert en Dagevos (2007) blijkt dat zowel individuele kenmerken als kenmerken van de omgeving van invloed kunnen zijn op interetnisch contact.

3.2.5 Duurzaam contact

Verschillende onderzoeken spreken over duurzaam contact, echter wordt in de onderzoeken geen duidelijke definitie van het concept gegeven. Het gaat hier om een abstract begrip dat geoperationaliseerd moet worden, een eigen definitie zal daarom worden opgesteld omdat de geraadpleegde literatuur geen duidelijke omschrijving bevat. Boonstra et al. (2005) geven aan dat verbindingen tussen mensen pas optreedt als zij op een herhaaldelijke of duurzame manier met andere individuen of groepen bij elkaar gebracht worden. Duurzaamheid staat in deze definitie van verbinding gelijk aan het herhalen van contact en vormt daarmee een belangrijk aspect van de definitie. Boonstra

et al. (2005) stellen eveneens dat eenmalig contact niet zal leiden tot effecten die op de lange termijn zullen blijven. Gijsbert en Dagevos (2007) belichten dat initiatieven die gericht zijn op gedeelde interesses, belangen en voorkeuren van verschillende groepen duurzamer zijn. De contacten zijn dan etniciteit-overstijgend. Het is tevens van belang om in de definitie van duurzaam contact te benoemen dat het contact blijvend is: wanneer de activiteiten van een burgerinitiatief eindigen, wordt het contact in stand gehouden. De definitie die uit de bovengenoemde bevindingen voortkomt, luidt als volgt:

“Duurzaam contact komt tot stand wanneer etniciteit-overstijgend, herhaaldelijk, blijvend en op lange termijn contact plaatsvindt tussen individuen”.

Om meer inzicht te krijgen in het concept duurzaam contact wordt bij deze topic aan de initiatiefnemers gevraagd wat zij verstaan onder duurzaam contact. Het is van belang om dit te vragen om de uitkomsten coherent te kunnen behandelen en het is daarom ook nodig om de verschillende interpretaties van het concept op elkaar af te stellen. Er wordt eveneens aan de initiatiefnemers gevraagd wanneer duurzaam contact volgens hen wordt bereikt.

3.2.6 Ontstane contacten

Om vast te stellen op welke manieren de initiatieven duurzaam contact proberen te bereiken is het van belang om eerst duidelijk te krijgen tot welke categorie van de sociale-bindingsladder van Boonstra et al. (2005) de activiteiten behoren. De bindingsladder onderscheidt vier type interventies: elkaar ontmoeten, elkaar leren kennen, samenwerken en wederzijdse hulprelaties. Boonstra et al. (2005) stellen dat de interventies die bij het eerste niveau horen niet zullen leiden tot duurzaam contact tussen individuen van verschillende groepen doordat het om enkele ontmoetingen gaat. Daarentegen heeft het vierde niveau de grootste potentie om tot duurzaam interetnisch contact te komen, onder andere door het intensieve contact. Gijsbert en Dagevos (2007) voegen daaraan toe dat het bij initiatieven op dit niveau vaak draait om etniciteit-overstijgende projecten.

Deze topic gaat verder in op de activiteiten die de burgerinitiatieven organiseren, aan de initiatiefnemers wordt eveneens gevraagd op welke manieren zij hun doelen meten. Aan de initiatiefnemers, vrijwilligers en deelnemers wordt gevraagd hoe vaak zij met elkaar in contact komen en of ze buiten het initiatief om contact met elkaar hebben. Vervolgens wordt aan alle respondenten gevraagd welke contacten er zijn ontstaan. Als laatste wordt aan alle respondenten gevraagd wat het belang is van burgerinitiatieven die contact tussen Nederlanders en statushouders proberen te bevorderen.

3.2.7 Regelmatig contact

In de tweede interviewronde wordt aan de respondenten gevraagd met welke Nederlanders of statushouders zij regelmatig contact hebben. Regelmatig contact moet hierbij worden afgebakend: in dit onderzoek wordt dit contact omschreven als contact dat herhaaldelijk maandelijks of wekelijks

plaatsvindt. De respondenten krijgen eveneens de vraag om bij ieder persoon te vertellen hoe zij diegene hebben ontmoet, en wat de frequentie en inhoud van het contact is. In dit onderzoek wordt de inhoud van de contacten opgedeeld in drie categorieën: kennisrelatie, hulprelatie en vriendschapsrelatie. Een kennisrelatie bestaat uit individuen die elkaar af en toe spreken om elkaar op de hoogte te houden en die elkaar indien nodig weten te vinden. Bij een hulprelatie vindt enkel contact plaats als er hulp nodig is. Een vriendschapsrelatie bestaat uit contact tussen individuen die niet alleen samenkomen voor hulp, werk of sport, maar elkaar regelmatig in hun vrije tijd zien om andere redenen.

3.3 Onderzoekseenheden

In dit onderzoek is een selectie gemaakt uit verschillende burgerinitiatieven in Nederland die zich bezighouden met het verbinden van statushouders en Nederlanders. In totaal zijn zes burgerinitiatieven geselecteerd. De burgerinitiatieven die zijn onderzocht zijn Gastvrij1051 in Amsterdam, Nieuwe Alphenaren in Alphen aan den Rijn, Integreren doe je samen! in Geldermalsen, Boost Arnhem in Arnhem, Wij zijn Woerden in Woerden en Hutspot & Hummus in Utrecht. Bijlage 1.2 bevat een overzicht van de burgerinitiatieven met een korte omschrijving.

De semigestructureerde interviews zijn bij achttien initiatiefnemers, vrijwilligers en deelnemers afgenomen. Bij het initiatief Boost Arnhem zijn twee initiatiefnemers geïnterviewd, één van de twee initiatiefnemers heeft een Syrische achtergrond waardoor het een meerwaarde heeft om zijn inzichten en ervaringen bij het onderzoek te betrekken. In bijlage 1.3 staat een schematisch overzicht van de respondenten en hun persoonskenmerken.

3.3.1 Selectiecriteria

De burgerinitiatieven zijn aan de hand van bepaalde criteria geselecteerd. Ten eerste moeten de burgerinitiatieven ingebed zijn in een wijk, dorp of stad. Er moet geen sprake zijn van een burgerinitiatief dat zich bezig houdt op nationaal schaalniveau. Het is daarnaast van belang dat de burgerinitiatieven zich specifiek focussen op het in contact brengen van statushouders en bewoners van die plek. De keuze is gevallen op burgerinitiatieven die zich niet richten op een bepaalde groep statushouders, zoals enkel op Eritrese statushouders. Er is daarbij gekozen om initiatieven te selecteren die verschillende manieren hebben om interetnisch contact te stimuleren, de initiatieven variëren van huisvesten tot taalmaatjes.

3.3.2 Manier van selecteren

De zes burgerinitiatieven zijn geselecteerd aan de hand van bovengenoemde criteria en zijn gevonden via het internet. Aan de hand van de zoektermen ‘burgerinitiatieven’, ‘contact’ en ‘statushouders’ zijn veertien burgerinitiatieven benaderd, waarvan zes burgerinitiatieven bereid waren om aan dit onderzoek deel te nemen. De burgerinitiatieven zijn door middel van een gerichte steekproef gekozen

waarbij de keuze is gebaseerd op theoretische afwegingen (Baarda et al., 2013). Binnen de zes burgerinitiatieven zijn eerst de initiatiefnemers benaderd en geïnterviewd. Vervolgens was het mogelijk om via de initiatiefnemers met statushouders en Nederlandse vrijwilligers in contact te komen. Deze manier van selecteren is een sneeuwbalsteekproef, waarbij de steekproef wordt vergroot door gebruik te maken van het netwerk van eerdere respondenten (Baarda et al., 2013). Er is gekozen voor deze manier, omdat de initiatiefnemers deelnemers en vrijwilligers konden aandragen die bereid waren om geïnterviewd te worden en de Nederlandse taal bovendien voldoende beheersen. Bij het initiatief Gastvrij1051 was er sprake van non-respons bij de deelnemers. Bij dit initiatief zijn hierom enkel een initiatiefnemer en vrijwilliger geïnterviewd.

3.4 Onderzoeksgebied

Het onderzoek richt zich niet tot een specifiek onderzoeksgebied. Uit de cijfers van het CBS (2017) blijkt dat statushouders over het algemeen redelijk verdeeld over Nederland wonen. Per gemeente wordt gekeken hoeveel statushouders er kunnen worden gehuisvest. In dit onderzoek is bewust gekozen voor het hebben van variatie in de mate van stedelijkheid. In dit onderzoek zijn daarom zowel burgerinitiatieven betrokken die zich in een dorp bevinden als initiatieven die actief zijn in een stad. Uit het onderzoek van VluchtelingenWerk (2009) blijkt dat statushouders in dorpen en kleine steden meer Nederlandse contacten hebben dan statushouders in grote steden. Er wordt aangenomen dat de mate van diversiteit in een omgeving (Martinovic, 2011) van invloed is op het vormen van interetnisch contact.

3.5 Analyse

In deze paragraaf wordt belicht op welke manieren de data is geanalyseerd. Het is van belang om de manier van analyseren duidelijk vast te stellen om deze stap in het onderzoek eenvoudiger te maken, en om de betrouwbaarheid van de analyse te vergroten.

De interviews van de eerste interviewronde zijn opgenomen zodat de interviews getranscribeerd konden worden. De transcripties zijn vervolgens in het programma NVivo geplaatst en zijn tevens op papier geprint om de mogelijkheid te hebben om zowel in het programma als op papier te coderen. De data van de interviews van de tweede ronde zijn schematisch opgeschreven. De analyse begon met het doorlezen van alle interviews om een beter beeld te krijgen van de verzamelde data. De data is geanalyseerd aan de hand van codering (Baarda et al., 2013). De eerste stap betreft het bepalen van de codes die relevant zijn met betrekking tot het onderzoek. De codes zijn vervolgens geordend onder overkoepelende codes. Bij het analyseren is veel waarde gehecht aan het reflecteren waarbij er werd gekeken in hoeverre de gevonden resultaten bijdroegen aan het beantwoorden van de onderzoeksvraag en deelvragen (Baarda et al., 2013). Er werd gekeken in hoeverre de codes in overeenstemming waren met het conceptueel model.

3.6 Reflectie

Om de mate van betrouwbaarheid en validiteit van het onderzoek inzichtelijk te maken is reflecteren op de gekozen methoden essentieel. Het waarborgen van betrouwbaarheid binnen het onderzoek wordt bewerkstelligd wanneer de resultaten minder afhangen van toevalligheden. De validiteit van een onderzoek hangt af van de kwaliteit van de resultaten en in hoeverre de resultaten een geldige representatie zijn van het fenomeen in de werkelijkheid (Baarda et al., 2013).

Het onderzoek bevat een aantal beperkingen. Ten eerste speelde het voldoende beheersen van de Nederlandse taal een rol bij het vinden van statushouders die deelnemen aan de initiatieven. Dit zou de resultaten van het onderzoek kunnen beïnvloeden: er kan mogelijk een eenzijdig beeld geschetst worden over het belang van contact, belemmeringen en de ontstane contacten vanuit het perspectief van de deelnemers. Ondanks dat de geïnterviewde statushouders de Nederlandse taal voldoende beheersen is dit niet hun moedertaal. Dit kan er toe hebben geleid dat ze bepaalde ervaringen, inzichten en gevoelens niet konden delen. Er bestaat ook een kans dat de onderzoeker de interviews anders heeft geïnterpreteerd dan wat de geïnterviewde daadwerkelijk probeerde te vertellen.

Om de geldigheid van het onderzoek te bevorderen is van zowel kwalitatieve als kwantitatieve analyses gebruikt gemaakt. Wanneer de data vanuit verschillende methoden met elkaar in overeenstemming zijn, wordt de geldigheid bevorderd (Baarda et al., 2013). In dit onderzoek zijn zowel Nederlanders als statushouders geïnterviewd om het onderwerp vanuit verschillende perspectieven te belichten. Ondanks het feit dat kwalitatieve en kwantitatieve analyses zijn uitgevoerd, zijn de resultaten van het onderzoek niet te generaliseren. Dit ligt aan het relatief klein aantal respondenten die het onderzoek bevat. Het is daarnaast niet gelukt om een deelnemer van Gastvrij1051 te interviewen: er zijn deelnemers van het initiatief benaderd waarbij geen respons is gekregen. Hierdoor mist het perspectief van de deelnemer op het initiatief. In paragraaf 5.2 wordt uitgebreid gereflecteerd op het onderzoek en worden aanbevelingen gedaan voor verder onderzoek.

4. Resultaten

In het theoretisch kader zijn verscheidene aspecten van interetnisch contact belicht en aan de hand van de sociale-bindingsladder van Boonstra et al. (2005) is vastgesteld welke manieren er zijn om duurzaam interetnisch contact te bevorderen. In dit onderzoek zijn in twee rondes semigestructureerde interviews afgenomen met achttien initiatiefnemers, deelnemers en vrijwilligers van zes burgerinitiatieven. De belangrijkste resultaten voortgekomen uit de interviews zullen in dit hoofdstuk gepresenteerd worden.

Het hoofdstuk is opgedeeld in vier paragrafen die elk corresponderen met de deelvragen van het onderzoek. In de eerste paragraaf wordt gekeken welke burgerinitiatieven zijn gevonden die zich richten op het contact tussen statushouders en Nederlanders. In de tweede paragraaf worden de zes burgerinitiatieven behandeld, hun activiteiten en wat het belang is van contact tussen statushouders en Nederlanders. De derde paragraaf betreft de belemmeringen die de respondenten ervaren bij het tot stand laten komen van interetnisch contact. De laatste paragraaf behandelt de manieren waarop burgerinitiatieven contact tussen Nederlanders en statushouders proberen te stimuleren. Aan de hand van de resultaten uit de tweede interviewronde worden de interetnische contacten van de respondenten belicht en wordt gekeken in hoeverre deze contacten zijn ontstaan bij de burgerinitiatieven of op andere manieren. Tenslotte wordt er dieper ingegaan op wat voor soort contacten bij de burgerinitiatieven zijn ontstaan. In bijlage 1.4 bevindt zich de code boom die voort gekomen is uit de interviews.

4.1 Burgerinitiatieven in Nederland

In deze paragraaf wordt besproken welke burgerinitiatieven zich bevinden in Nederland en wat hun kenmerken zijn, indien deze informatie beschikbaar was. Als vooronderzoek is via het internet onderzoek gedaan naar burgerinitiatieven die zich richten op het bevorderen van contact tussen statushouders en Nederlanders. Tijdens het vooronderzoek zijn veertien burgerinitiatieven gevonden. Deze initiatieven zijn vervolgens benaderd waarvan er zes initiatieven bereid waren om deel te nemen aan dit onderzoek. Allereerst zal een schematisch overzicht van de veertien burgerinitiatieven gepresenteerd worden. De opvallendste kenmerken worden beschreven, om vervolgens in te zoomen op de ontstaanswijzen van de zes onderzochte burgerinitiatieven.

4.1.1 Burgerinitiatieven en hun kenmerken

In de tabel zullen de belangrijkste kenmerken van de gevonden burgerinitiatieven besproken worden. De kenmerken die worden besproken zijn de doelen, de activiteiten, degene die bij de initiatieven betrokken zijn, de plaats en het jaar dat de burgerinitiatieven zijn opgericht.

Tabel 1.1: Veertien burgerinitiatieven en hun kenmerken

	Doel	Hoe	Wie	Waar	Sinds
<i>Nieuwe Alphenaren</i>	Samenbrengen statushouders en Nederlanders en afstand verkleinen.	Koppels, groepsactiviteiten	Bestuur van vijf leden.	Alphen aan den Rijn	2016
<i>Wij zijn Woerden</i>	Oude en nieuwe Woerdenaren met elkaar verbinden en samen bouwen aan de stad.	Taalmaatje, taalcafé, groepsactiviteiten	Eén coördinator	Woerden	2016
<i>Gastvrij Oost</i>	Een alternatief lokaal aanbod van opvang, ontvangst en inburgering opzetten.	Huisvesten, groepsactiviteiten, ontmoetingen, activiteiten rondom scholing en werk		Amsterdam	2015
<i>Welkomplein Den Bosch</i>	Statushouders en andere inwoners van Den Bosch met elkaar verbinden	Plek om elkaar te ontmoeten, activiteiten	Drie bestuursleden	Den Bosch	
<i>Integreren doe je samen!</i>	Vluchtelingen een warm welkom heten in onze gemeente en ze aan een basisinboedel helpen als dat nodig is. Stimuleren tot integratie in de lokale samenleving.	Spullen aanbieden, groepsactiviteiten, cursussen	Bestuur van vijf leden. 30 vaste vrijwilligers	Geldermalsen	2016
<i>Stichting Gastvrij Leusden</i>	Integratie, van statushouders en hun gezinsleden in de Leusder samenleving.	Groepsactiviteiten, elkaar ontmoeten, maatjes	Bestuur van drie leden 3 bestuursleden, drie coördinatoren	Leusden	
<i>In my backyard</i>	Twee groepen op een laagdrempelige manier met elkaar in contact te brengen.	Elkaar ontmoeten, maandelijkse bijeenkomsten	Bestuur van drie leden, drie vaste medewerkers	Amsterdam	2017
<i>Stichting de kleine wereld</i>	Vluchtelingen mee doen in de gemeenschap.	Woningen bouwen, huisvesten	Bestuur van zes leden, 2 initiatiefnemers		2015
<i>Vrienden van het Essenhuis</i>	Welkom bieden aan de bewoners van het Essenhuis en de integratie in de wijk bevorderen.	Huisvesten, bijeenkomsten, workshops	Bestuur van zes leden	De Bilt	2016
<i>Groningen Verwelkomt</i>	Sterke relaties tussen vluchtelingen en Groningers en een vlotte integratie	Maatjes, groepsactiviteiten	Bestuur van zes leden	Groningen	2016
<i>Gastvrij1051</i>	Bewoners en nieuwkomers (vluchtelingen) met elkaar verbinden.	Huisvesten, groepsuitjes	Groep bewoners	Amsterdam	2017
<i>Delfsebuur</i>	Van Delftenaren voor Delftenaren. Samen inburgeren.	Maatje, koffiedrinken, kletsen		Delft	
<i>Hutspot &</i>	Mensen op een gezellige en	Koken, eten,	Twee	Utrecht	2016

<i>Hummus</i>	informele manier met elkaar in contact brengen.	international dinner	initiatiefnemers		
<i>Boost Arnhem</i>	Vluchtelingen verwelkomen, hen een zinvol bestaan geven en met deze nieuwe mensen bouwen aan een nog mooier Arnhem/	Taalles, workshops, koppels	Bestuur van twee leden	Arnhem	2019

De informatie van de veertien burgerinitiatieven is verkregen via het internet en daarom niet allesomvattend, het ontbreekt bij sommige initiatieven aan de nodige informatie. Ten eerste is er gekeken naar de voornaamste doelen van de burgerinitiatieven. De burgerinitiatieven Nieuwe Alphenaren, Wij zijn Woerden, Welkomplein Den Bosch, In my backyard, Groningen Verwelkomt, Gastvrij1051 en Hutspot & Hummus benoemen expliciet dat ze zich richten op het verbinden en in contact brengen van statushouders en Nederlanders in hun omgeving. Gastvrij Oost, Integreren doe je samen!, Vrienden van het Essenhuis en Boost Arnhem duiden aan dat verwelkomen van statushouders onderdeel is van hun doel. Gastvrij Oost, Stichting Integreren doe je samen!, Stichting Gastvrij Leusden, Stichting de kleine wereld, Vrienden van het Essenhuis, Delfsebuur en Boost Arnhem noemen specifiek het bevorderen van de integratie. De manieren waarop de burgerinitiatieven hun doelen proberen te bereiken is divers wanneer de activiteiten van de burgerinitiatieven in acht worden genomen. Zes burgerinitiatieven richten zich op het koppelen van statushouders en Nederlanders aan elkaar. Elk burgerinitiatief organiseert activiteiten waarbij statushouders en Nederlanders in een groep samen iets doen en elkaar ontmoeten, zoals koffiedrinken en samen koken. Uit de informatie komt naar voren dat enkel twee initiatieven zich specifiek richten op taal en vier initiatieven zich richten op het huisvesten van statushouders.

De informatie die afkomstig zijn van de websites van de burgerinitiatieven geeft niet altijd duidelijk aan wie de initiatiefnemers zijn en wie er deelnemen aan de initiatieven. De burgerinitiatieven die een stichting zijn, laten zien wie er in het bestuur zitten en maken daarmee duidelijk wie zich inzetten bij de burgerinitiatieven. De burgerinitiatieven Nieuwe Alphenaren, Welkomplein Den Bosch, Integreren doe je samen!, Stichting Gastvrij Leusden, In my backyard, Stichting de kleine wereld, Vrienden van het Essenhuis, Groningen Verwelkomt en Boost Arnhem zijn stichtingen en geven aan door wie het bestuur wordt gevormd. De besturen van de stichtingen bestaan uit minstens twee leden. De plek waar de burgerinitiatieven zich op richten zijn voornamelijk steden. Het merendeel van de burgerinitiatieven, namelijk elf van de veertien, bevindt zich in steden, waarvan acht in grote steden zoals Amsterdam. In het jaar 2015 zijn twee burgerinitiatieven opgezet, in 2016 zijn dit er zes, in 2017 twee en in 2019 één, namelijk Boost Arnhem. Van drie initiatieven was het onduidelijk wanneer de initiatieven zijn opgezet. Op burgerinitiatief Gastvrij1051 na zijn alle eerdergenoemde initiatieven (ten tijde van het schrijven) nog actief.

De veertien burgerinitiatieven richten zich met name op het verbinden en ontmoeten van

statushouders en Nederlanders, het verwelkomen en het bevorderen van de integratie. De activiteiten van de burgerinitiatieven zijn hierbij divers. Het merendeel van de burgerinitiatieven betreft een stichting met een bestuur. Daarnaast bevinden de burgerinitiatieven zich voornamelijk in steden en zijn ze tussen de periode 2015-2019 opgericht.

4.1.2 Ontstaanswijzen

In dit deel van deze paragraaf wordt aan de hand van de interviews dieper ingegaan op de burgerinitiatieven Gastvrij1051, Nieuwe Alphenaren, Integreren doe je samen!, Boost Arnhem, Wij zijn Woerden en Hutspot & Hummus. Er zal per burgerinitiatief een beschrijving van de ontstaanswijzen worden gegeven.

Het initiatief Gastvrij1051 is begonnen met het idee om een woning te bieden aan een vluchtelingengezin waarna de geïnterviewde initiatiefnemer met buurtbewoners bijeen is gekomen om dit project te bewerkstelligen. Het vinden van een huurwoning ging moeizaam, maar uiteindelijk is het gelukt om een antikraakpand te regelen. In overleg met de gemeente werd besloten dat hier enkel alleenstaande jonge statushouders kwamen wonen. In totaal deden twintig vrijwilligers mee aan het project. De statushouders waren jongvolwassen en kwamen uit Eritrea, Syrië, Sierra Leone, Afghanistan en Oeganda. In 2017 is het project beëindigd nadat de statushouders een officiële woning in Amsterdam kregen. Burgerinitiatief Nieuwe Alphenaren begon als een samenwerking tussen een aantal kerken en moskeeën in Alphen aan den Rijn. Omdat de vraag zo groot was werd er een aparte organisatie opgericht. In 2015 sloot de geïnterviewde initiatiefnemer zich aan als coördinator en in 2016 is het initiatief een stichting geworden. Op het moment bestaat het initiatief uit honderd vrijwilligers en honderd statushouders. Integreren doe je samen! begon als een Facebookpagina, Praktische Hulp Vluchtelingen Geldermalsen genaamd, en fungeerde als een verzamelplek voor mensen die positief tegenover de komst van statushouders stonden. De geïnterviewde initiatiefnemer sloot zich bij deze groep aan. Zo ontstond er een werkgroep die praktische vragen kon behandelen. Deze groep kreeg na overleg met de gemeente een pand toegewezen. De stichting Integreren doe je samen! is vervolgens opgericht.

Boost Arnhem is ontstaan door de ontmoeting van initiatiefnemer A met initiatiefnemer B, die samen met 400 mannen in de koepelgevangenis in Arnhem terecht kwam. Initiatiefnemer B wist waar vluchtelingen tegenaan liepen en ontwikkelde vervolgens een plan wat Boost Arnhem is geworden. Na drie jaar hebben de initiatiefnemers een pand weten te bemachtigen om zo een veilige plek als ontmoetingsplaats te creëren. Wij zijn Woerden is opgezet in 2016, met als aanleiding dat de initiatiefnemer in een AZC in Wageningen met een aantal statushouders kon praten en hier drie dingen aan over hield: “*taal, maatjes en werk*”. De initiatiefnemer heeft vervolgens een groep mensen om zich heen verzameld om statushouders in Woerden te helpen. Het initiatief begon met het huisvesten van statushouders in Woerden en is vervolgens activiteiten gaan organiseren. Hutspot & Hummus is opgericht door twee initiatiefnemers die een blog wilden beginnen maar tegelijkertijd iets wilden doen

voor statushouders. Het initiatief moest dicht bij hun interesses liggen en de twee kozen ervoor om samen met statushouders te gaan koken.

4.1.3 De respondenten

In dit deel komen de kenmerken van de achttien respondenten van de zes burgerinitiatieven aan bod. De geïnterviewde initiatiefnemers zijn allen hoogopgeleid, zowel man als vrouw, met leeftijden variërend tussen de 49 en 65 jaar met een uitschieter van 27 jaar. Zes van de zeven geïnterviewde initiatiefnemers hebben een Nederlandse achtergrond, enkel het initiatief Boost Arnhem heeft een Syrische en een Nederlandse initiatiefnemer. Vier van de zeven initiatiefnemers hebben een baan, één initiatiefnemer is student en twee zijn gepensioneerd. De geïnterviewde vrijwilligers zijn hoogopgeleid, tussen de 54 en 71 jaar oud met een uitschieter van 28 jaar en hebben een Nederlandse achtergrond. Twee vrijwilligers zijn gepensioneerd, twee vrijwilligers zijn werkzaam en de andere twee doen uitsluitend vrijwilligerswerk. Vier van de vijf geïnterviewde deelnemers hebben een Syrische achtergrond en zijn tussen de 21 en 49 jaar oud. Drie van de vier Syrische deelnemers zijn hoogopgeleid, de andere Syrische deelnemer is bezig met haar B1-niveau Nederlands en doet daarnaast vrijwilligerswerk. Twee Syrische deelnemers zijn student waarvan één een parttime baan heeft en de ander op zoek is naar werk. De andere Syrische deelnemer is ook op zoek naar werk. De Eritrese deelnemer heeft het B2-niveau Nederlands behaald, is 31 jaar en heeft een vaste baan als sleutelpersoon. In bijlage 1.3 bevindt zich een schematisch overzicht van de persoonskenmerken van de respondenten.

4.2 De zes burgerinitiatieven

In dit deel worden de activiteiten van de zes burgerinitiatieven beschreven. De burgerinitiatieven hebben ieder als doel om het contact tussen statushouders en Nederlanders te bevorderen. De manieren waarop de initiatieven dit willen faciliteren kunnen echter verschillen. Om de achterliggende redenen van het organiseren van de activiteiten beter te begrijpen, en de deelname daaraan, is het interessant om het belang van contact tussen Nederlanders en statushouders vanuit de perspectieven van de initiatiefnemers, vrijwilligers en deelnemers te bespreken.

4.2.1 De activiteiten

De activiteiten die de burgerinitiatieven organiseren om het contact tussen Nederlanders en statushouders te bevorderen zullen per initiatief besproken worden. Belangrijk om te noemen is dat het burgerinitiatief Gastvrij1051 en diens activiteiten van tijdelijke aard waren. De overige vijf burgerinitiatieven zijn actief en hebben activiteiten lopen.

Het initiatief Gastvrij1051 in Amsterdam heeft zich gedurende het project gericht op de huisvesting van een groep statushouders. Het huisvesten besloeg een periode van negen maanden, waarna de statushouders in een officiële woning terecht konden. Het project was hierdoor tijdelijk van

aard. In het begin lag de focus op het schoonmaken en bewoonbaar maken van de woning voor de komst van de statushouders. Dit hield in dat er spullen vanuit de buurt werden verzameld en een schoonmaakactie plaatsvond. Tijdens het project werden verschillende activiteiten georganiseerd om de statushouders wegwijs te maken. Er werd een buddysysteem ontwikkeld waarbij tien vrijwilligers gekoppeld werden aan de tien statushouders. De initiatiefnemer van Gastvrij1051 vertelt over de buddy's: *“Het was de bedoeling dat je die dan ook thuis te eten uitnodigde en andere dingen ging doen”*. Er werden fietslessen gegeven en groepsuitjes georganiseerd, waaronder een boottochtje door Amsterdam en het bezoeken van een voetbalwedstrijd. Verder vonden etentjes plaats en werd er een voetbaltoernooi georganiseerd. Het burgerinitiatief hield zich tevens bezig met het organiseren van een taalcafé, waar de statushouders naast hun officiële taallessen konden oefenen met de taal.

Het burgerinitiatief Nieuwe Alphenaren richt zich primair op het koppelen van statushouders en inwoners van de gemeente Alphen aan den Rijn. Op het moment lopen er rond de honderd koppels. De koppeling gaat om sociaal contact, maar de vrijwilligers zijn geen taalcoaches. Het spreken van de Nederlandse taal wordt echter belangrijk bevonden. Het contact bij de koppels bestaat uit wekelijks contact van anderhalf tot twee uur. De initiatiefnemer van Nieuwe Alphenaren zegt over de koppels: *“Wat men doet is heel verschillend. Meestal komt men bij de statushouders thuis, het kan ook om om zijn. Men gaat soms met de statushouders ergens naar toe”*. Het initiatief laat vrijwilligers en statushouders zeer vrij in hoe ze het contact vormgeven. Na een jaar kan de koppeling officieel beëindigd worden, maar tevens kan het contact blijven lopen als hier behoefte aan is. Er worden eveneens cursussen georganiseerd over taal en interculturele bewustwording. Het initiatief organiseert daarnaast ook groepsactiviteiten, waarover de initiatiefnemer het volgende zegt: *“Maar de doelstelling zit er ook bij dat we de kloof tussen statushouders en Alphenaren wat kleiner willen maken”*. Om die reden worden wijkbijeenkomsten gehouden met muziek en hapjes voor de oude en nieuwe Alphenaren. Een ander voorbeeld van een groepsactiviteit is het uitje naar vogelpark Avifauna, bij dit soort activiteiten is het de bedoeling dat men elkaar ontmoet.

Het burgerinitiatief Integreren doe je samen! richt zich met name op het maken van het eerste contact met statushouders door het bieden van praktische hulp, zoals het aanbieden van spullen. Dit eerste contact met statushouders, die net in Geldermalsen zijn komen wonen, vindt plaats in het pand van het initiatief. Initiatiefnemer van Integreren doe je samen! vertelt: *“Dus dat is al het eerste concrete contact, en het heeft een concrete aanleiding”*. Integreren doe je samen! vindt dit eerste, fysieke contact belangrijk. Er worden daarnaast individuele adviezen gegeven aan statushouders, dit doet het initiatief door op visite te gaan waardoor ze er achter komen waar statushouders tegen aanlopen. Gemengde groepsactiviteiten vinden eveneens plaats, *“We streven er naar om iedere maand wel iets te hebben”* vertelt de initiatiefnemer. De groepsactiviteiten die worden georganiseerd zijn veelal met eten, elke maand is er een Nederlandse zangavond en wandeluitjes en picknicks worden ook georganiseerd. Er worden cursussen aangeboden rondom het leren van fietsen, zwemmen en digitalisering waarbij het burgerinitiatief samenwerkt met andere organisaties. In totaal heeft het

Integreren doe je samen! contact met honderd tot honderdvijftig statushouders in Geldermalsen.

Het initiatief Boost Arnhem organiseert sinds februari 2019 activiteiten in hun pand in Arnhem: hiermee wil het initiatief een veilige plek creëren waar mensen continu kunnen komen. Elke week vinden taallessen plaats en na de lessen start de activiteit ‘taal in de praktijk’ waarbij Nederlanders en statushouders op een informele manier over een bepaald onderwerp praten. Bij het initiatief wordt in koppels van statushouders en Nederlanders gewerkt. Zo worden taallessen en de wekelijkse spreekuren voor praktische hulp gedaan in koppels. De activiteitencommissie, eveneens in koppels, organiseert elke vrijdag een activiteit rondom ontspanning. De initiatiefneemster A zegt over deze activiteiten: “...*dat kan van spelletjesavonden zijn, maar ook thema-avonden en workshops of gewoon creatief bezig zijn*”.

Burgerinitiatief Wij zijn Woerden is een burgerinitiatief dat statushouders en Nederlanders met elkaar verbindt door middel van taalmaatjes. Op dit moment zijn er tachtig taalmaatjes waarbij wekelijks contact plaatsvindt. Initiatiefnemer van Wij zijn Woerden vertelt over het initiatief: “... *we gaan gewoon zelf activiteiten organiseren en die proberen we wel gemengd te doen, dus oude Woerdenaren en nieuwe Woerdenaren*”. Elke maandagavond is er een taalcafé waarbij Nederlandse vrijwilligers en statushouders aanwezig zijn om over bepaalde onderwerpen te praten. Het initiatief heeft ook een avond waar in het Nederlands gezongen wordt. Naast de individuele en groepsactiviteiten die zich richten op taal worden er uitjes georganiseerd. Zo gaan vrijwilligers en statushouders samen naar theatervoorstellingen, filmavonden en doen zij gezamenlijk iets met Koningsdag.

Het zesde burgerinitiatief is Hutspot & Hummus, een kleinschalig initiatief in Utrecht dat zich richt op samen koken en eten. In het begin werd alleen één-op-één gekookt met kleine groepjes. Initiatiefnemer van Hutspot & Hummus zegt: “*Dan leerden wij hen iets Nederlands of zij leerde ons iets Syrisch bijvoorbeeld*”. Het initiatief is daarna verbreed zodat meer mensen elkaar kunnen ontmoeten. Het donderdagdiner ontstond waarbij rond de acht mensen samen komen om te eten. Dit diner vindt om de twee á drie weken plaats, waarbij de groep wisselend van samenstelling is. Uit deze diners is een gemengd groepje van vijftien mensen ontstaan met wie het initiatief regelmatig contact heeft. Daarnaast organiseert het initiatief vier keer per jaar een *international dinner* op een andere locatie waarbij mensen samenkomen om te eten.

Aan de hand van deze resultaten is duidelijk te zien dat de initiatieven verschillende soorten activiteiten organiseren, waardoor er een aanbod is aan één-op-één contact en contact met een groep dat varieert van uitjes, helpen met de taal tot het geven van praktische hulp. De meeste burgerinitiatieven richten zich bij zowel individueel contact als groepsactiviteiten op taal, zoals taalcafés en taalmaatjes. Er zijn tevens activiteiten, zowel individuele- als groepsactiviteiten, die zich meer richten op praktische hulp zoals huisvesten, spullen aanbieden en het geven van cursussen. Deze uitjes zorgen ervoor dat statushouders en Nederlanders elkaar ontmoeten.

4.2.2 Belang van contact

In de interviews werd de vraag gesteld wat het belang is van contact tussen statushouders en Nederlanders. In dit deel van de paragraaf zal dit belang vanuit de perspectieven van de initiatiefnemers, vrijwilligers en deelnemers worden besproken. Om de reden achter de activiteiten en de deelnamen aan de activiteiten te begrijpen, is het interessant om deze resultaten te bespreken.

Vijf initiatiefnemers van vier burgerinitiatieven stellen dat contact belangrijk is voor het leren van de Nederlandse taal. Het hebben van contact met Nederlanders werkt bevorderend voor het leren van de taal bij statushouders. De twee initiatiefnemers van Boost Arnhem benoemen daarnaast dat het leren van de Nederlandse taal door contact van belang is voor netwerken en het vinden van werk. Initiatiefnemer A van Boost Arnhem zegt hierover: *“Dat is toch de taal, ja als je taal nog niet goed is dan kun je geen contact leggen. Als je geen contact hebt kan je de taal niet oefenen. Als je geen taal en geen contacten hebt kun je geen stap maken naar werk”*. Vier initiatiefnemers kaarten aan dat contact belangrijk is om de Nederlandse cultuur en samenleving beter te leren kennen. De initiatiefnemer van Nieuwe Alphenaren vertelt: *“...en ook dat ze op een hele subtiele manier culturele elementen, normen en waarden, overdragen”*. Het krijgen van hulp om wegwijs te raken in de Nederlandse samenleving wordt eveneens genoemd. De initiatiefnemer van Hutspot & Hummus zegt bijvoorbeeld: *“En ja, en daarnaast contact is ook praktisch. Als ze hulp nodig hebben”*. Volgens vijf initiatiefnemers maakt het contact de integratie van statushouders makkelijker waardoor ze mee kunnen doen aan de Nederlandse maatschappij. Zo heeft Gastvrij1051 getracht werk voor de statushouders te regelen, waardoor een van de deelnemers in een restaurant in Amsterdam is komen te werken. De initiatiefnemer zegt hierover: *“Ik bedoel door hier te werken is ie natuurlijk helemaal opgenomen door de maatschappij”*. De initiatiefnemer A van Boost Arnhem voegt toe: *“Als je geen contact hebt kun je echt niet integreren, kun je de taal niet leren, kun je überhaupt de maatschappij niet in... Zonder contact geen, überhaupt geen integratie”*. Drie initiatiefnemers belichten dat contact van belang is om statushouders zich welkom en thuis te laten voelen in Nederland. Door contact leren statushouders Nederlanders in hun omgeving kennen, initiatiefnemer van Integreren doe je samen! zegt hierover: *“Ik denk dat het heel belangrijk is, dat je gewoon gezien wordt als je in het dorp loopt. Dat je elkaar kan begroeten, dat je je thuis voelt. Dat je denkt van hé ik ken hier mensen. Ik word hier gezien”*. Als laatste vertellen de initiatiefnemers van Hutspot & Hummus en Wij zijn Woerden dat men door contact met statushouders meer kan leren over andere culturen. De initiatiefnemer van Wij zijn Woerden vertelt: *“Het is wederzijds, want ik leer er ook heel veel van en dat vind ik eigenlijk ook wel heel leuk”*.

Aan de vrijwilligers werd eveneens de vraag gesteld wat het belang is van contact tussen Nederlanders en statushouders. Vier vrijwilligers duiden aan dat het belangrijk is voor het leren van de Nederlandse taal. De vrijwilliger van Boost Arnhem zegt hierover: *“Dat mensen de taal kunnen oefenen. Want dat is enorm moeilijk voor mensen die Nederlands leren maar die het niet meer in de praktijk kunnen brengen om Nederlands te onthouden”*. Daarnaast benoemen vier vrijwilligers dat

contact van belang is om meer te leren over de Nederlandse cultuur en samenleving. De vrijwilliger van Gastvrij1051 zegt dat contact met Nederlanders ervoor kan zorgen dat praktische dingen duidelijk worden. De vrijwilliger van Wij zijn Woerden beschrijft: *“Het is niet zo dat ik dingen ga overnemen, ik zet lijnen uit en de bedoeling is dat de familie het zelf oppakt”*. Taal- en cultuurkennis dragen bij aan de integratie van statushouders, maar vier vrijwilligers benoemen expliciet dat contact belangrijk is voor integratie in de maatschappij. Daarnaast vertellen vier vrijwilligers dat contact ervoor kan zorgen dat iemand zich thuis en onderdeel van de samenleving voelt. De vrijwilliger van Gastvrij1051 hier het volgende over: *“Dus ja en om je ergens thuis te voelen. Gezien te worden”*. Het belang van contact is eveneens wederzijds, vier vrijwilligers kaarten aan dat mensen door contact meer kunnen leren over elkaars culturen waardoor meer begrip kan ontstaan. De vrijwilliger van Integreren doe je samen! vindt dit belangrijk: *“...dat de autochtone bevolking ook kennis maakt met andere culturen en zo hun visie op andere culturen, ja, kan plaatsen”*. De vrijwilliger van Hutspot & Hummus noemt dat contact tussen statushouders en Nederlanders van belang is zodat men gezellige dingen met elkaar kan doen.

Als laatste worden de opvattingen van de deelnemers behandeld. Drie deelnemers benoemen dat contact belangrijk is voor het leren van de taal. Bij de deelnemer van Integreren doe je samen! vormde het leren van de taal het doel om contact te maken: *“Ja, eigenlijk natuurlijk eerste doel is die taal... Want ik kon niet Nederlands spreken”*. De deelnemer van Wij zijn Woerden wil zijn taal beter ontwikkelen door contact met Nederlanders: *“Ontwikkelen in de taal, want het is niet goed genoeg voor mij”*. De vier deelnemers geven aan dat het leren over de Nederlandse cultuur en samenleving een reden vormt waarom contact met Nederlanders zo belangrijk is. De deelnemer van Nieuwe Alphenaren vertelt waarom: *“Want die maatschappij van Nederland is anders dan die van ons. Als ik iets moeilijke dingen dat kost veel tijd voor mij. Of soms ik begrijp niet wat ik moet doen”*. De deelnemer van Boost Arnhem vindt dat contact belangrijk is om goed te integreren in de Nederlandse maatschappij, ze vertelt waarom: *“Maar we moeten dat doen om verder te kunnen in de toekomst”*. De deelnemer van Hutspot & Hummus benoemt als enige dat contact kan bijdragen aan het thuis voelen. Het leren kennen van verschillende culturen en het creëren van begrip wordt door de twee deelnemers van Wij zijn Woerden en Hutspot & Hummus belicht. *“Begrip. Soms begrijpen de Nederlanders ons, soms niet. De andere kant ook. Soms begrijpen de Syrische mensen jouw cultuur, en soms begrijpen ze het niet”*; vertelt de deelnemer van Wij zijn Woerden.

Uit de interviews komt naar voren dat de opvattingen over het belang van contact tussen Nederlanders en statushouders bij de geïnterviewde initiatiefnemers, vrijwilligers en deelnemers met elkaar overeen komen. Het leren van de Nederlandse taal, bekend raken met de cultuur en samenleving, het bevorderen van de integratie, het welkom en thuis laten voelen en het leren van andere culturen worden genoemd als redenen waarom contact tussen Nederlanders en statushouders belangrijk zijn. Deze bevindingen komen overeen met de inhoud van de activiteiten die de initiatieven organiseren.

4.3 Belemmeringen

In het theoretisch kader komt naar voren dat het tot stand laten komen van interetnisch contact niet altijd eenvoudig is. Aan de initiatiefnemers, vrijwilligers en statushouders is gevraagd welke belemmeringen zij hebben ondervonden bij het maken van contact. In deze paragraaf zullen de belemmeringen worden besproken aan de hand van de genoemde thema's.

Ondanks het feit dat de Nederlandse taal een belangrijke reden vormt voor contact tussen statushouders en Nederlanders, kan het ook een belemmering zijn. Vijf initiatiefnemers, een vrijwilliger en een deelnemer noemen dat taal een barrière kan zijn. De initiatiefnemer van Nieuwe Alphenaren zegt: *“We krijgen mensen die zich ook vrij snel aanmelden als ze hier zijn, dus sommigen spreken geen woord Nederlands dus dat is best lastig... Dus de communicatie is over het algemeen ook lastig”*. De initiatiefnemer van Wij zijn Woerden noemt dat hij het lastig vindt dat de communicatie alleen in het Nederlands en Engels kan: *“Ja de taal is natuurlijk een belemmering, want het is echt lastig. En ik spreek geen woord Tigrinya en Arabisch ook niet”*. Om deze belemmering te verminderen werken Integreren doe je samen! en Boost Arnhem samen met sleutelpersonen. De vrijwilliger van Integreren doe je samen! vertelt dat ze taal niet als belemmering ervaart. Ze past zich namelijk makkelijk aan en staat open voor interetnisch contact. De vrijwilliger van Hutspot & Hummus ondervindt eveneens geen taalbarrière, maar dit komt omdat zij voornamelijk contact heeft met statushouders die de Nederlandse taal al goed beheersen. Taal vormt voor de deelnemer van Boost Arnhem een obstakel omdat ze niet weet of ze het goed doet: *“Bijvoorbeeld met moet, we zeggen altijd moet in Arabisch, dat is echt een normaal woord. Maar in Nederlands als ik moet zeg, ah dit is echt slechte woord”*. Bij de deelnemer van Integreren doe je samen! vormde taal enkel op het begin een belemmering en voor de deelnemer van Hutspot & Hummus was er nooit een taalbarrière doordat hij de Engelse taal goed beheerst.

Een tweede belemmering die wordt genoemd in de interviews zijn cultuurverschillen. De initiatiefnemers, behalve die van Boost Arnhem, leggen uit dat zij hier tegen aanlopen. Initiatiefnemer van Hutspot & Hummus benoemt dat door het hebben van andere omgangsvormen lastig is om in te schatten of mensen naar de etentjes komen: *“...het is ook best wel onvoorspelbaar of mensen nou komen of niet”*. De voorbeelden over cultuurverschillen die worden genoemd gaan voornamelijk over de Eritrese cultuur. Initiatiefnemer van Gastvrij1051 zegt: *“...zoals met de Eritreeërs was het veel moeilijker want die waren heel streng christelijk”* en de initiatiefnemer van Nieuwe Alphenaren vertelt: *“We liepen in het begin er tegen aan dat met name Eritreeërs, dat waren toen der tijd vrij veel jonge mannen rond de 20, de communicatie met Nederlanders liep gewoon moeizaam. Het cultuurverschil was daar wel heel groot”*. De initiatiefnemer van Wij zijn Woerden loopt tegen het groepsgedrag van Eritrese statushouders aan: *“Dus als ik een paar mee kan krijgen ergens naar toe dan heb ik een hele vlok mee. Maar als ik of verkeerd aanvlieg of verkeerd presenteer en twee zeggen van nou doe toch maar niet dan komt er geen één”*. De Eritrese deelnemer van Integreren doe je

samen! benoemt dat cultuurverschil enkel een rol speelde in het begin doordat ze de Nederlandse cultuur nog niet kende. Cultuurverschillen worden niet door iedereen als een belemmering ervaren, zo ondervindt de vrijwilliger van Boost Arnhem dit bijvoorbeeld niet: *“Ik ben zelf een open en laagdrempelig persoon”*. De deelnemer van Boost Arnhem vertelt dat ze bij het initiatief over cultuurverschillen praten: *“...praten over verschillen tussen Nederland en Syrië bijvoorbeeld. En dat helpt heel veel”*.

Taal- en cultuurverschillen kunnen ertoe leiden dat statushouders en Nederlanders elkaar niet goed begrijpen in het contact. De initiatiefnemer A van Boost Arnhem vertelt: *“Want wil ik echt voor haar opkomen of wil ik haar echt leren kennen, hoe begrijp ik dat nou? Dan moet ik veel meer van haar achtergrond weten, dan moet ik veel meer van haar cultuur weten”*. De initiatiefnemer B van Boost Arnhem voegt daaraan toe dat statushouders en Nederlanders te beleefd tegen elkaar zijn wat tot misverstanden kan leiden. Om elkaar beter te begrijpen vindt de initiatiefnemer dat de Nederlanders meer moeite moeten doen: *“Maar als jij telt wij komen 10 stappen naar de maatschappij. Maar we vragen de Nederlanders alleen een stap naar ons te komen om iets over onze achtergrond te weten of te leren kennen”*. De initiatiefnemer van Wij zijn Woerden, de initiatiefnemer van Hutspot & Hummus en de vrijwilliger van Integreren doe je samen! noemen dat het soms lastig is om goed te begrijpen wat statushouders precies bedoelen, bijvoorbeeld of ze de activiteiten leuk vinden. Het is volgens de vrijwilliger van Boost Arnhem belangrijk om meer te weten over de cultuur waarmee je werkt: *“...omdat bijvoorbeeld respect soms op een andere manier geuit wordt dan wij gewend zijn”*.

Interetnisch contact draait om open staan voor elkaar, maar zelfs binnen de initiatieven kan het voorkomen dat vrijwilligers en statushouders niet helemaal open staan waardoor contacten moeizaam verlopen. De initiatiefnemer en vrijwilliger van Gastvrij1051 merkten dit bij de groep statushouders: *“Maar we merkten ook wel dat ze minder behoefte hadden aan activiteiten dan wij wilden”*. Het kan ook aan de vrijwilligers liggen, zo vertelt de initiatiefnemer van Nieuwe Alphenaren: *“Belemmeringen is bij de vrijwilligers dat het altijd maar afwachten is of ze de flexibiliteit hebben om met iemand om te gaan die toch een heel andere cultuur en andere denkbelden heeft”*. De initiatiefnemer A van Boost Arnhem vindt dat de Nederlanders te weinig open staan voor contact. De deelnemers van Nieuwe Alphenaren en Wij zijn Woerden vinden dat het uiteindelijk aan de persoon ligt in hoeverre die openstaat voor contact. De vrijwilligers van Boost Arnhem en Integreren doe je samen! zien zichzelf als open mensen. In de interviews komt eveneens naar voren dat de statushouders en Nederlanders die open staan voor contact zich niet altijd in elkaars omgeving bevinden. Initiatiefnemer van Integreren doe je samen! vertelt: *“Wat ik wel vaak lastig vind is dat, ze zijn nogal geconcentreerd in bepaalde wijken... Terwijl bij mij in de straat wonen ze niet. En ik heb meer ruimte om contact met hun te hebben”*. De vrijwilliger van Wij zijn Woerden benoemt dat het Syrische gezin dat ze begeleidt nauwelijks contact heeft met hun burens. Daarbij vertelt de deelnemer van Nieuwe Alphenaren dat hij statushouders kent die in een dorp zijn komen te wonen waar de bewoners weinig openstaan voor contact: *“Sommige mensen gaan naar die kleine dorpje en zij hebben bijna met niemand contact”*. De

vrijwilliger van Wij zijn Woerden beaamt dit eveneens.

De initiatieven Integreren doe je samen! en Boost Arnhem ervaren soms belemmeringen omdat ze een burgerinitiatief zijn. De initiatiefnemer van Integreren doe je samen! vertelt dat het initiatief zich moet bewijzen bij de gemeente waardoor tijd verloren gaat die ze liever in contact willen steken: *“Maar toch merk je dan van oh jullie zijn maar een vrijwilligersclub. En dat is wel iets wat je heel vaak merkt... Ja we voelen ons niet altijd serieus genomen”*. Beide initiatiefnemers van Boost Arnhem benoemen dat de gemeente niet wil betalen voor de vrijwilligers van het initiatief, waardoor ze mensen niet aan het initiatief kunnen binden. Dit wordt versterkt doordat er een tekort is aan vrijwilligers. Nieuwe Alphenaren, Boost Arnhem en Wij zijn Woerden kaarten dit aan. De initiatiefnemer van Nieuwe Alphenaren vertelt dat de afname van het aantal vrijwilligers het moeilijk maakt om mensen te koppelen waardoor contact niet plaats kan vinden. Initiatiefnemer A van Boost Arnhem vertelt: *“Maar als ik zie hoe moeilijk het is om vrijwilligers te creëren, ja. En hoe graag de mensen dat willen, dat is niet in balans”*. De vrijwilliger van Wij zijn Woerden beaamt dit. Er wordt als verklaring gegeven dat Nederlandse mensen het vaak druk hebben. De vrijwilliger van Hutspot & Hummus vindt het gebrek aan tijd van haar kant een belemmerende factor bij contact.

Er kan geconcludeerd worden dat voornamelijk initiatiefnemers belemmeringen ervaren, taal- en cultuurverschillen worden veelal genoemd. Deze verschillen spelen minder een rol bij de vrijwilligers en deelnemers. De taal- en cultuurbarrière kan ervoor zorgen dat men elkaar niet begrijpt, maar uiteindelijk hangt het van de persoon af in hoeverre diegene open staat voor contact en in welke omgeving diegene zich bevindt. Twee initiatieven lopen er tegenaan dat ze als burgerinitiatief niet serieus genomen worden en een drietal initiatieven ondervinden een tekort aan vrijwilligers.

4.4 Stimuleren van contact

In het eerste deel van deze paragraaf zal verder in worden gegaan op welke manieren de initiatieven contact tussen statushouders en Nederlanders proberen te stimuleren. Vervolgens zal er gekeken worden welke interetnische contacten de respondenten in hun netwerk hebben en op welke manieren de contacten zijn ontstaan. Op deze manier wordt inzichtelijk gemaakt in hoeverre de contacten met statushouders of Nederlanders bij de burgerinitiatieven tot stand zijn gekomen. Als laatste wordt er dieper ingegaan op de contacten die bij de initiatieven zijn ontstaan.

4.4.1 Manieren van contact stimuleren

De burgerinitiatieven organiseren activiteiten waardoor Nederlanders en statushouders samenkomen. De Nederlandse initiatiefnemer van Boost Arnhem zegt hierover: *“Iedereen zegt we kunnen geen contact leggen met Nederlanders, waar vinden we contact met Nederland. Dat is echt heel erg moeilijk. Moet je dus echt bewust vormgeven”*. Op welke manieren de burgerinitiatieven activiteiten vormgeven om contact te stimuleren wordt in dit deel van deze paragraaf besproken.

Eén van de punten die zes respondenten noemen is dat het faciliteren van contact door

burgerinitiatieven op een laagdrempelige manier gebeurt. Bij de activiteiten is het namelijk makkelijk om mee te doen en daarbij contact te leggen. De initiatiefnemer van Integreren doe je samen! vertelt dat het laagdrempelig is omdat het contact dichtbij is: *“Dan is het ook makkelijk dat je even met de hond langsloopt, ja. Dat is echt drempelverlagend, dat merken we steeds. Dat het belangrijk is dat je elkaar fysiek tegenkomt”*. Het vormgeven van de activiteit op een laagdrempelige manier speelt dan ook een grote rol, zoals initiatiefnemer B van Boost Arnhem benoemt: *“Wij voorbereiden altijd een onderwerp waar de Nederlander en de vluchteling samen aan de tafel zitten en zij gaan samen eten. De eten maakt het laagdrempelig”*. De initiatiefnemer van Hutspot & Hummus voegt toe dat een activiteit laagdrempelig wordt als het iets is wat statushouders leuk vinden om te doen. De deelnemer van Hutspot & Hummus beaamt dit: *“Eten is wel een heel makkelijke manier om in contact te komen met andere mensen. Want als je samen koken ben je tenminste bezig met iets”*. Daarnaast ziet de vrijwilliger van Boost Arnhem dat deze laagdrempelige manier effect heeft in haar taallessen: *“En nu zie ik al bijvoorbeeld in mijn lessen dat mensen die eerst niet durfden te spreken en nu wel. Ze durven vragen te stellen, ze durven grapjes te maken”*. De deelnemer van Boost Arnhem vertelt dat ze makkelijk contact durft te maken bij het initiatief omdat het laagdrempelig is: *“Geen drempel, dus ik kan gewoon direct met hun contact maken”*.

De burgerinitiatieven vormen door hun activiteiten een plek voor informele contacten en hulp; dit wordt door vier initiatiefnemers en twee vrijwilligers aangeduid. Initiatiefnemer A van Boost Arnhem zegt dat de behoefte aan informele organisaties groot is: *“En dat er zo’n behoefte is aan een plek waar alles in één is, waar niet alleen een formele organisatie aanwezig is... Dus ik denk dat het onderschat wordt hoe belangrijk informele plekken zijn voor mensen”*. De initiatiefnemer vertelt dat de informele plekken erg belangrijk zijn omdat statushouders vaak uit een dictatoriaal regime komen waardoor er nog veel angst heerst. Bij Boost Arnhem kunnen mensen binnen lopen wanneer ze zelf willen. Ook de initiatiefnemer van Wij zijn Woerden ziet het initiatief als een focuspunt voor niet geformaliseerde zaken. De vrijwilliger van Wij zijn Woerden vertelt dat het belangrijk is om naast zakelijke contacten die de statushouders met formele organisaties hebben, ook informele contacten te hebben: *“Maar dat zijn natuurlijk allemaal zakelijke contacten. Maar een mens bestaat meer uit een bed en brood”*.

De informaliteit van de burgerinitiatieven zorgt ervoor dat de initiatieven meer persoonsgericht zijn en “bottom-up” ontstaan. De initiatiefnemer van Integreren doe je samen! vertelt dat de persoonlijke contacten belangrijk zijn: *“Je werkt niet vraaggericht, je werkt op persoonlijke contacten”*. De initiatiefnemer geeft een voorbeeld over twee kinderen van statushouders die in het UMC in Utrecht waren opgenomen: *“Nou ja, als je dan als ouder hier geen auto hebt, ja. Daar kan VluchtelingenWerk eigenlijk niks voor je betekenen. En wij zoeken dan in ons netwerk, of we rijden zelf, of we zoeken mensen die kunnen rijden”*. Initiatiefnemer A vertelt dat Boost Arnhem op een bottom-up manier werkt doordat de initiatiefnemer zelf een statushouders is. Hierdoor komen ze er achter hoe statushouders echt iets ervaren. Volgens de vrijwilliger van Integreren doe je samen! werkt

dit beter: *“Ik denk dat heel veel dingen die spontaan uit de mensen zelf ontstaan, ja, dat dat beter werkt dan als dat van bovenaf opgelegd wordt”*. Het persoonlijke contact zorgt ervoor dat vertrouwen ontstaat, zoals de vrijwilliger van Wij zijn Woerden vertelt: *“Nou ik merk gewoon dat het ontzettend belangrijk is dat er een Nederlands vast iemand is, die ze vertrouwen en een beetje de lijnen uitzet”*. De vrijwilliger van Hutspot & Hummus voegt daaraan toe: *“...omdat het zo persoonlijk is en kleinschalig dat het makkelijker ontstaat, dat soort lijntjes”*.

De burgerinitiatieven zijn daarnaast ingebed in hun omgeving, waardoor ze lokale contacten kunnen stimuleren en statushouders kunnen opnemen in het lokale netwerk. De vrijwilliger van Gastvrij1051 vertelt bijvoorbeeld dat het initiatief ingebed was in de wijk. De initiatiefnemer van Integreren doe je samen! vindt het belangrijk om elkaar tegen te komen en vertelt ook: *“Wij kennen, ja, ook beter de wegen hier omdat we hier zelf wonen”*. De statushouders kunnen gebruik maken van het netwerk van de initiatieven en de deelnemer van Integreren doe je samen! beaamt dat dit belangrijk is: *“Dan van die IDJS kunnen ze veel informatie krijgen. Voor iedereen is niet duidelijk eerst welke organisatie wat doet”*.

De activiteiten richten zich voornamelijk op hulp bij het leren over de Nederlandse taal en samenleving, maar in de interviews komt naar voren dat het stimuleren van gelijkwaardig contact ook uitermate belangrijk wordt bevonden. De initiatiefnemer van Integreren doe je samen! zegt dat het initiatief wil dat het contact gelijkwaardig is: *“We proberen in die zin ons overbodig te maken in het hulpverlenerscircuit, niet in contact. We willen graag contact houden met ze, maar dan meer op gelijkwaardig niveau”*. De initiatiefnemer van Hutspot & Hummus noemt dat het initiatief van gedeelde interesses uitgaat: *“Maar als de reden om bij elkaar te komen iets is, bijvoorbeeld dan eten, dat je ook leuk vindt... Dus niet een gedeeld belang. Of een gedeeld doel op dat moment, maar een echte gedeelde interesse”*. De deelnemer van Hutspot & Hummus vindt dat contact van twee kanten moet komen, volgens de initiatiefnemer van Wij zijn Woerden blijft het contact anders niet aanhouden. Initiatiefnemer A van Boost Arnhem vertelt dat ze bij Boost Arnhem graag gelijkwaardig contact willen bereiken, maar initiatiefnemer B zegt: *“Ja dat er gelijkwaardig contact komt. Gelijkwaardigheid is echt heel moeilijk. Ik kan zeggen moeilijk om deze punt te bereiken”*.

Er kan geconcludeerd worden dat contacten tussen statushouders en Nederlanders bij burgerinitiatieven op een laagdrempelige, informele, persoonlijke en lokale manier worden vormgegeven. Het draait bij de initiatieven niet alleen om contact dat enkel om hulp draait; de initiatiefnemers vinden het belangrijk dat het contact gelijkwaardig is en van twee kanten komt.

4.4.2 Interetnische contacten

In dit deel komen de regelmatige contacten die de respondenten met statushouders of Nederlanders hebben en op welke manieren zij die personen hebben ontmoet aan bod. Er wordt gekeken in hoeverre de regelmatige interetnische contacten zijn ontstaan bij de burgerinitiatieven, en vervolgens wordt per groep gekeken welke soort contacten zijn ontstaan.

Tabel 1.2: Regelmatige interetnische contacten van de respondenten

	Initiatiefnemers		Vrijwilligers		Deelnemers		Totaal	
	Abs	%	Abs	%	Abs	%	Abs	%
Burgerinitiatief	31	76	104	93	18	47	153	81
Ander initiatief	4	10	2	2	6	16	12	6
Buurt	1	2	1	1	6	16	8	4
Studie					1	3	1	1
Werk					6	16	6	3
Via eigen netwerk	4	10	2	2			6	3
VluchtelingenWerk	1	2	2	2	1	3	4	2
Totaal	41	100	111	100	38	100	190	100

Uit de tabel blijkt dat de meeste regelmatige contacten zijn ontstaan bij de burgerinitiatieven (81%). Het merendeel van de contacten van vrijwilligers (93%) zijn ontstaan bij de burgerinitiatieven, de deelnemers hebben minder dan de helft (47%) van hun contacten op gedaan bij de initiatieven. Bij elke groep zijn de meeste regelmatige interetnische contacten tot stand gekomen bij de burgerinitiatieven. Uit de tabel blijkt dat de deelnemers op meerdere manieren regelmatige contacten met Nederlanders hebben opgedaan, zoals via werk en in hun buurt. De initiatiefnemers en vrijwilligers hebben minder regelmatige contacten met statushouders opgedaan via andere wegen.

Tabel 1.3: Soorten contacten van de initiatiefnemers

	Kennisrelatie		Hulprelatie		Vriendschapsrelatie		Totaal	
	Abs	%	Abs	%	Abs	%	Abs	%
Burgerinitiatief	5	71	18	95	8	53	31	76
Ander initiatief					4	27	4	10
Buurt	1	14					1	2
Studie								
Werk								
Via eigen netwerk	1	14	1	5	2	13	4	10
VluchtelingenWerk					1	7	1	2
Totaal	7	100	19	100	15	100	41	100

Uit de tabel blijkt dat de regelmatige contacten van de initiatiefnemers met statushouders voornamelijk bestaan uit hulprelaties (19), nauw gevolgd door vriendschapsrelaties (15). Zowel kennisrelaties (71%) en hulprelaties (95%) zijn voor het merendeel opgedaan bij de burgerinitiatieven. Bij de

vriendschapsrelaties bedraagt dit maar 53%. Er zijn ook vriendschappen tot stand gekomen bij andere initiatieven, via het eigen netwerk en bij VluchtelingenWerk.

Tabel 1.4: Soorten contacten van de vrijwilligers

	Kennisrelatie		Hulprelatie		Vriendschapsrelatie		Totaal	
	Abs	%	Abs	%	Abs	%	Abs	%
Burgerinitiatief	2	67	85	100	17	74	104	94
Ander initiatief					2	9	2	2
Buurt	1	33					1	1
Studie								
Werk								
Via eigen netwerk					2	9	2	2
VluchtelingenWerk					2	9	2	2
Totaal	3	100	85	100	23	100	111	100

Uit de tabel blijkt dat er voornamelijk hulprelaties (85) tot stand zijn gekomen tussen vrijwilligers en statushouders, gevolgd door vriendschapsrelaties (23). De hulprelaties (100%) en vriendschapsrelaties (74%) zijn met een grote meerderheid bij de burgerinitiatieven tot stand gekomen. Er zijn ook vriendschapsrelaties bij andere initiatieven, via het eigen netwerk en bij VluchtelingenWerk ontstaan.

Tabel 1.5: Soorten contacten van de deelnemers

	Kennisrelatie		Hulprelatie		Vriendschapsrelatie		Totaal	
	Abs	%	Abs	%	Abs	%	Abs	%
Burgerinitiatief	10	50	6	86	2	18	18	47
Ander initiatief			1	14	5	45	6	16
Buurt	6	30					6	16
Studie	1	5					1	3
Werk	3	15			3	27	6	16
Via eigen netwerk								
VluchtelingenWerk					1	9	1	3
Totaal	20	100	7	100	11	100	38	100

Uit de tabel blijkt dat er voornamelijk kennisrelaties (20) zijn ontstaan, gevolgd door vriendschapsrelaties (11) en hulprelaties (7). De kennisrelaties zijn voor de helft ontstaan bij de burgerinitiatieven en deze contacten zijn ook ontstaan doordat men elkaar heeft ontmoet in de buurt en

op het werk. Het merendeel van de hulprelaties (86%) zijn bij de burgerinitiatieven opgedaan. De vriendschapsrelaties zijn voornamelijk bij andere initiatieven ontstaan (45%) en minder bij de burgerinitiatieven (18%). Via werk (27%) zijn meer vriendschappen ontstaan dan bij de burgerinitiatieven.

Er kan geconcludeerd worden dat meer dan driekwart van de regelmatige interetnische contacten van de respondenten zijn ontstaan bij de burgerinitiatieven. De initiatiefnemers en vrijwilligers hebben voornamelijk hulprelaties en vriendschapsrelaties, die merendeels zijn opgedaan bij de initiatieven. Bij de deelnemers zijn met name kennisrelaties en vriendschapsrelaties tot stand gekomen. Het merendeel van de vriendschapsrelaties zijn bij andere initiatieven ontstaan en door werk, en minder dan één vijfde van de contacten is bij de burgerinitiatieven opgedaan.

4.4.3 Ontstane contacten

In de vorige paragraaf zijn de interetnisch contacten van de respondenten vastgesteld. In deze paragraaf wordt op een inhoudelijke manier gekeken naar de contacten van de initiatiefnemers, vrijwilligers en deelnemers die bij de burgerinitiatieven zijn ontstaan. De bevindingen uit de interviews worden per burgerinitiatief behandeld.

De initiatiefnemer van Gastvrij1051 geeft aan dat ze nog maar met twee deelnemers van het initiatief contact heeft. Het is volgens de initiatiefnemer geen duurzaam contact, wat voor een deel aan haar ligt. Het contact dat ze met de meisjes heeft is eens in de maand of twee maanden: *“En dat kan dan ook gewoon een facebook berichtje zijn”*. De initiatiefnemer vertelt dat de vrijwilligers nog enkele contacten hebben met de deelnemers: *“Ja sommige buddy’s. Maar dat zijn dan ook weer die twee zelfde meisjes, die hebben ook nog contact met hun buddy’s. Voor de rest helemaal niet, nee”*. De vrijwilliger heeft nog contact met de twee meisjes en twee Eritrese jongens: *“Nou met dat meisje uit Afghanistan, met dat meisje uit Sierra Leone heb ik min of meer regelmatig contact. Die volg ik ook wel echt of het goed met ze gaat. En de jongens uit Eritrea, ja twee van de drie heb ik af en toe contact”*.

De initiatiefnemer van Nieuwe Alphenaren vertelt dat het voorkomt dat sommige contacten moeizaam verlopen of relatief kort zijn. Het initiatief probeert dit op te lossen door nieuwe koppels samen te stellen. De initiatiefnemer schat dat dertig tot veertig procent van de contacten blijven bestaan: *“Dat men elkaar toch wel blijft zien. En dat men op elkaar kan terugvallen. Dat statushouders de hulp kunnen inroepen voor iets”*. Er zijn contacten die al minstens drie jaar lopen, en sommige contacten zijn uitgegroeid tot relaties waarbij men elkaar als familie ziet. De initiatiefnemer vertelt dat hij zelf nog contact heeft met een Syrische man en zijn gezin die hij heeft geholpen, soms komt hij bij hen thuis. Met een Eritrese jongeman heeft de initiatiefnemer wekelijks contact om hem te helpen met moeilijke dingen. Het contact tussen de geïnterviewde deelnemer en vrijwilliger van het initiatief is voornamelijk gebaseerd op hulp. De deelnemer zegt over het contact met zijn koppel: *“Soms als ik hem hulp nodig, ja. Ik heb hulp nodig dan ik kan contact. In de week soms komt hij twee keer per week*

als ik hulp nodig heb". Uit het interview met de vrijwilliger komt naar voren dat uiteindelijk een einde gaat komen aan het wekelijkse contact: *"...er komt een moment dat je toch tegen elkaar zegt van ja je moet het nu zelf gaan doen. Maar ik ben natuurlijk altijd beschikbaar als hij een probleem heeft, dan kan hij me altijd bellen"*.

De initiatiefnemer van Integreeren doe je samen! vertelt dat het initiatief intensief contact met de statushouders heeft, maar dat de frequentie van het contact wisselt: *"Ja ik denk dat we met 50 van de 150 statushouders toch wel duurzaam contact hebben"*. Men gaat regelmatig bij elkaar op bezoek of ontmoet elkaar bij activiteiten. De initiatiefnemer benoemt dat ze regelmatig contact heeft met een Syrische en Eritrese sleutelpersoon die ze één of twee keer per maand ziet, en wanneer ze elkaar tegenkomen is het gezellig. De geïnterviewde deelnemer vertelt dat ze veel contact heeft met de vrijwilligers en dat het contact vriendschappelijk is: *"...maar ik zie hen ja zoals mijn vrienden nu op dat moment. Ja ik vertrouw hen en ze doen alles wat het beste is voor ons, ja"*. De deelnemer beschrijft dat ze de vrijwilligers bij de activiteiten en het organiseren ervan ziet, maar ook als ze hulp nodig heeft: *"Ik heb ook soms hulp nodig van hen... dus daarom wil ik gewoon contact houden met hen"*. De vrijwilliger blijkt de deelnemers voornamelijk te zien bij de activiteiten en als ze hen tegenkomt: *"En natuurlijk als je in het dorp boodschappen aan het doen bent. Bij de bibliotheek kom ik ze wel eens tegen en dan maken we een praatje"*.

De initiatiefnemer A van Boost Arnhem vindt het te vroeg om te zeggen wat voor contacten er zijn ontstaan, maar ze ziet wel goede contacten ontwikkelen bij de koppels: *"Die zijn oké, en als die samen uit eten gaan of buiten dan zijn wij blij. Dan ontstaat er meer"*. Zelf noemt ze het contact met de andere initiatiefnemer duurzaam: *"Ik bedoel, ik ben zelf een duurzaam contact. Wij lopen al 4 jaar samen"*. De geïnterviewde vrijwilliger vertelt in het interview dat zij veel contact heeft met statushouders: *"Professionele contacten maar ook vriendschapscontacten"*. De vrijwilliger geeft aan dat ze met ongeveer 80 statushouders wekelijks contact heeft bij Boost en met ongeveer tien mensen bevriend is geraakt, die ze ook bij Boost ziet om samen te eten of koffie te drinken. Op de vraag of dit ook bij andere vrijwilligers is ontstaan antwoordt de vrijwilliger: *"Ja dat zie ik wel. Dat heeft wel wat meer tijd nodig en het hangt ook heel erg af van de vrijwilliger. Maar ik zie het ook wel ontstaan bij anderen"*. De deelnemer vertelt dat ze nu ook meer contact met Nederlanders heeft door het initiatief: *"Vorig jaar geen contact met Nederlanders. Nooit, maar deze jaar wel beter, echt beter"*. De deelnemer heeft voornamelijk contact met haar koppels bij de spreekuren van het initiatief.

De initiatiefnemer van Wij zijn Woeden vertelt dat er vriendschappen zijn ontstaan en dat er langdurige contacten lopen: *"Ehh, die zijn er zeker. Want ik weet van mensen die al twee, drie jaar, het gaat over drie jaar nu. Die dus al 3 jaar bij elkaar over de vloer komen"*. Dit gebeurt niet bij elk contact, volgens de initiatiefnemer moet het klikken en wederzijds zijn. Zelf heeft de initiatiefnemer contacten die meer vanuit een vraagstelling komen: *"Dus dat is meer vanuit een vraagstelling, dat ik kom. Dan vanuit zeg maar die vriendschapscontacten"*. Met vier Eritrese statushouders heeft de initiatiefnemer meer vriendelijk contact, waarbij hij soms bij hen gaat eten. Bij de geïnterviewde

vrijwilliger is het contact met een Syrisch gezin uitgegroeid tot vriendschap: *“Ja dat is echt wel een vriendschap... Ja ik weet zeker dat dat contact wederzijds is... Het is altijd heel gezellig als ik kom en ik voel me heel welkom”*. De vrijwilliger vertelt dat bij andere vrijwilligers leuke contacten zijn ontstaan: *“Ja hoor, ik zie zo een paar vrijwilligers voor me en die hebben ook hele leuke contacten met hun taalmaatjes”*. De geïnterviewde deelnemer ziet de vrijwilligers van het initiatief voornamelijk bij het taalcafé en ziet zijn taalmaatje wekelijks om te oefenen met taal.

De initiatiefnemer van Hutspot & Hummus beschrijft dat sommige contacten verwaterd zijn, maar dat het initiatief nog contact heeft met de meesten en dat er vriendschappen zijn ontstaan. Het contact vindt wisselend plaats: *“Dus er zijn weken dat we bijna om de dag contact hebben en dat we bijna wekelijks eten... En soms doen we ook een maand bijna niks, dus het is net de ruimte die we hebben”*. De geïnterviewde deelnemer van het initiatief bevestigt dat er vriendschappelijke contacten zijn ontstaan: *“Maar voor mij zijn ze gewoon vrienden. Van die fijne vrienden met wie ik alles kan delen. En ik voel me welkom eigenlijk bij hen. En andersom. Ook bij mij. Dus ik denk dat ik wel contact blijf houden”*. Hij benoemt eveneens dat de frequentie van het contact wisselt, maar wel regelmatig is. De vrijwilliger vertelt dat de contacten bij de activiteiten van Hutspot & Hummus minder zijn dan eerst. De ontmoetingen met de informele contacten die bij het initiatief zijn ontstaan, vinden vaker plaats: *“Bijvoorbeeld afgelopen vrijdag was de housewarming en dan zijn er ook wel drie jongens vanuit Hutspot & Hummus die ik zie en waar ik dan mee spreek. Of ik kom ze tegen in het park of tegen bij het uitgaan, dus dan is er ook weer contact”*. De vrijwilliger omschrijft deze contacten als vriendschapsrelaties.

Er kan geconcludeerd worden dat de contacten die bij de burgerinitiatieven zijn ontstaan variëren van vriendschapsrelaties en kennisrelaties, tot relaties die gebaseerd zijn op het geven van hulp. Er bestaat eveneens een kans dat contacten tussen statushouders en Nederlanders op niets uitlopen. De resultaten laten zien dat regelmatige contacten zijn ontstaan doordat burgerinitiatieven contact tussen statushouders en Nederlanders faciliteren.

5. Conclusie en discussie

In dit onderzoek is getracht meer inzichten te verkrijgen in de bijdragen van burgerinitiatieven aan contacten tussen statushouders en Nederlanders, en hoe deze contacten verduurzaamd kunnen worden. Allereerst is gekeken welke burgerinitiatieven er zijn. Vervolgens is door middel van semigestructureerde interviews, uitgevoerd in twee rondes, achttien respondenten gekeken welke activiteiten de onderzochte burgerinitiatieven organiseren om contact tussen statushouders en Nederlanders te faciliteren, wat het belang van contact is, wat de belemmeringen zijn en welke contacten zijn ontstaan. De interetnische contacten van de respondenten zijn in kaart gebracht, waarbij is onderzocht in hoeverre deze zijn ontstaan door activiteiten georganiseerd door de burgerinitiatieven. In dit hoofdstuk wordt op basis van de resultaten antwoord gegeven op de onderzoeksvraag. Na de conclusie komt de discussie van het onderzoek aan bod.

5.1 Conclusie

De burgerinitiatieven in dit onderzoek hebben als doel om het contact tussen statushouders en Nederlanders te bevorderen. In het vooronderzoek zijn veertien burgerinitiatieven gevonden die zich richten op verbindingen maken, ontmoetingen faciliteren, verwelkomen en stimuleren van de integratie van statushouders. De burgerinitiatieven richten zich niet op één activiteit, er is sprake van een divers aanbod. Het merendeel van de initiatieven is actief in steden en de initiatieven zijn opgericht in de tijdsperiode van 2015 tot 2019. Het onderzoek heeft zich vervolgens door middel van interviews gericht op zes burgerinitiatieven.

Er is gebleken dat de activiteiten die de zes burgerinitiatieven organiseren zeer divers zijn en zich zowel richten op activiteiten waarbij één-op-één contact plaatsvindt als op groepsactiviteiten. De meeste initiatieven werken met koppels, buddy's en taalmaatjes waarbij wekelijks contact plaatsvindt. Er worden daarnaast groepsactiviteiten georganiseerd, zoals taalcafés, etentjes en groepsuitjes waardoor statushouders en Nederlanders elkaar kunnen ontmoeten. De groepsactiviteiten vinden wekelijks tot maandelijks plaats. Het oefenen met de Nederlandse taal, geven van praktische hulp, maar ook activiteiten ter ontmoeting en ontspanning vormen de uitgangspunten bij de activiteiten. De uitgangspunten corresponderen met de opvattingen waarom contact tussen statushouders en Nederlanders van belang is. Het leren van de Nederlandse taal, bekend raken met de Nederlandse cultuur en samenleving en het bevorderen van de integratie is door de respondenten benoemd als redenen voor het contact. Het welkom laten voelen en meer begrip creëren tussen mensen met verschillende etnische achtergronden spelen eveneens een rol.

Het leggen van interetnisch contact is niet altijd eenvoudig. In dit onderzoek is gekeken naar de belemmeringen die de respondenten ervaren bij het leggen van contact. Taal- en cultuurbarrière kunnen een belemmering vormen. In hoeverre iemand open staat voor interetnisch contact kan per persoon verschillen, maar de statushouders en Nederlanders die open staan voor interetnisch contact

bevinden zich niet altijd in elkaars omgeving. Het tekort aan vrijwilligers in vergelijking met de behoefte van statushouders aan contact en het niet serieus genomen worden als burgerinitiatief komen eveneens naar voren als obstakels waarmee de initiatieven te maken hebben bij het vormen van contact.

Ondanks deze belemmeringen zijn uit de burgerinitiatieven contacten tussen statushouders en Nederlanders ontstaan. De initiatieven proberen contact tussen statushouders en Nederlanders te stimuleren op een laagdrempelige, informele, persoonlijke en lokale manier. De initiatiefnemers vinden het belangrijk dat het contact gelijkwaardig is en van twee kanten komt. Uit het onderzoek is voortgekomen dat meer dan driekwart van de regelmatige interetnische contacten van de respondenten bij de burgerinitiatieven zijn ontstaan. De statushouders hebben de Nederlanders met wie ze regelmatig contact hebben op meer manieren ontmoet dan de Nederlanders, die voornamelijk hun contacten met statushouders hebben opgedaan bij de burgerinitiatieven. De interetnische contacten van de respondenten die bij de burgerinitiatieven zijn ontstaan betreffen hulprelaties, kennisrelaties en vriendschapsrelaties.

Op basis van de resultaten kan geconcludeerd worden dat de burgerinitiatieven bijdragen aan het ontstaan van contacten tussen statushouders en Nederlanders door regelmatige gelegenheden te bieden om statushouders en Nederlanders met elkaar in contact te brengen. Dit doen de burgerinitiatieven op een laagdrempelige, informele, persoonlijke en lokale manier wat uitmondt in een gevarieerd aanbod van activiteiten die zowel één-op-één als in groepsverband plaatsvinden. De activiteiten zijn gericht op het helpen met de taal, praktische hulp en elkaar ontmoeten. Er vindt hierdoor wekelijks tot maandelijks contact plaats tussen de statushouders en Nederlanders bij de burgerinitiatieven. Doordat de initiatieven naast het bieden van hulp ook van gelijkwaardige contacten uitgaan kunnen er contacten ontstaan die niet enkel om hulp draaien, maar de vorm van vriendschappen aannemen.

5.2 Discussie

In dit deel van het hoofdstuk worden zowel de resultaten als het onderzoek bediscussieerd. Eerst zullen de beperkingen van het onderzoek aan bod komen. De resultaten zullen in relatie tot de wetenschappelijke literatuur vervolgens worden behandeld. Het hoofdstuk zal worden afgesloten met het belichten van de relevantie van de resultaten.

5.2.1 Beperkingen

Om dieper in te gaan op de betrouwbaarheid en de validiteit van het onderzoek worden in dit deel de beperkingen van het onderzoek besproken. Ten eerste is het een beperking dat voornamelijk hoogopgeleide en werkende statushouders die de Nederlandse taal goed beheersen geïnterviewd zijn. De statushouders zijn al redelijk goed geïntegreerd en de meesten zeggen geen moeite te hebben met het maken van contact met Nederlanders. Dit kan een te positief en eenzijdig beeld schetsen over het

ontstaan van contact bij de initiatieven. De statushouders zijn door middel van de initiatiefnemers bij het onderzoek betrokken geraakt, omdat zij de Nederlandse taal goed beheersen en een duidelijk beeld hebben van wat de initiatieven doen. Het was voor dit onderzoek enkel mogelijk om statushouders te interviewen die Nederlanders kunnen spreken. De resultaten zouden anders kunnen zijn als statushouders waren geïnterviewd die de taal niet goed beheersen en nog moeten inburgeren. Ondanks het feit dat de geïnterviewde statushouders het Nederlands goed beheersen, is het niet hun moedertaal. Dit kan ervoor zorgen dat ervaringen of gevoelens anders worden gebracht dan daadwerkelijk bedoeld werd, en dat de onderzoeker het anders heeft geïnterpreteerd.

Een ander punt is dat voornamelijk Syrische statushouders bij dit onderzoek betrokken zijn geweest en maar één statushouder van Eritrese afkomst. In het theoretisch kader wordt belicht dat het merendeel van de Syrische statushouders regelmatig contact heeft met Nederlanders (Dagevos et al., 2018), terwijl de Eritrese statushouders moeite hebben met het maken van contact met Nederlanders (Sterckx et al., 2018). Het is mogelijk dat als meer statushouders met andere achtergronden bij het onderzoek betrokken waren geweest, dat andere ervaringen over het ontstaan van contact zou opleveren. Er bestaat daarnaast een kans op sociaal wenselijk gedrag door de respondenten. Het is mogelijk dat respondenten informatie niet geven en een positief beeld schetsen, wat de resultaten kan hebben beïnvloed. Het onderzoek heeft daarentegen getracht om vanuit verschillende perspectieven de ervaringen bij de initiatieven te belichten om zo een vollediger beeld te schetsen van de burgerinitiatieven.

Een verdere beperking van het onderzoek is dat het niet gelukt is om een deelnemer van het burgerinitiatief Gastvrij1051 te bereiken. De deelnemers zijn benaderd op aanraden van de initiatiefnemers, maar bij het initiatief Gastvrij1051 was er sprake van non-respons. Hierdoor mist het perspectief van de statushouders op het initiatief. Dit geeft geen volledig beeld. Tijdens het onderzoek is rekening gehouden met dat iemand niet wil deelnemen aan het onderzoek en dit wordt gerespecteerd.

Het onderzoek is eveneens beperkt omdat het een kleine groep respondenten bevat, hierdoor zijn de resultaten niet representatief. Om voldoende triangulatie binnen het onderzoek te bereiken is gekozen om zowel kwalitatieve als kwantitatieve data te verzamelen. De uitkomsten van het kwantitatieve deel is echter enkel van toepassing op de geïnterviewde respondenten, de resultaten kunnen niet gegeneraliseerd worden. Het doel van het onderzoek is echter niet om uitspraken te kunnen generaliseren. Deze kleine steekproef biedt waardevolle inzichten aangezien de ervaringen van de initiatiefnemers, vrijwilligers en deelnemers in dit onderzoek centraal staan.

5.2.2 Resultaten

In dit deel zullen de resultaten worden besproken in relatie tot de wetenschappelijke literatuur. Uit het vooronderzoek naar verschillende burgerinitiatieven in Nederland komt naar voren dat de initiatieven in de tijdsperiode van 2015-2019 zijn opgericht, dit kan in verband worden gebracht met het feit dat in

2015 een hoog aantal asielverzoeken werd ingediend en de reactie teweeg bracht dat statushouders geholpen moesten worden bij hun integratie (Huijnk et al., 2017). Opvallend is dat de gevonden initiatieven voornamelijk actief zijn in steden, met name grote steden. Dit kan liggen aan het feit dat inwoners in steden een positievere houding hebben tegenover nieuwkomers zoals Kloosterman (2018) veronderstelt. Dat de meeste initiatieven een stichting zijn is in overeenstemming met Aalvanger en Beunen (2014) die stellen dat burgerinitiatieven zich kunnen organiseren in een stichting. Op de doelen en activiteiten worden in de volgende alinea's verder ingegaan aan de hand van de zes burgerinitiatieven, aan de hand van de interviews is een vollediger beeld gevormd van de onderwerpen.

In het theoretisch kader is de sociale-bindingsladder van Boonstra et al. (2005) geïntroduceerd. Uit het onderzoek van Boonstra et al. (2005) is gebleken dat de initiatieven die interetnisch contact willen bevorderen zich met name focussen op activiteiten waarbij mensen met verschillende etnische achtergronden elkaar kunnen ontmoeten en leren kennen. Het onderzoek van Gijsbert en Dagevos (2007) toont eveneens aan dat de initiatieven zich voornamelijk op ontmoetingen richten. De initiatieven waar het draait om het geven van hulp, zoals taalmaatjes, hebben de meeste potentie op duurzaam interetnisch contact (Wubs en Dagevos, 2014; Boonstra et al., 2005), maar deze kwamen minder voor (Boonstra et al., 2005). Deze bevindingen komen niet overeen met de resultaten uit dit onderzoek. De activiteiten van de zes burgerinitiatieven zijn divers. Elk burgerinitiatief beslaat door de verschillende activiteiten meerdere niveaus van de sociale bindingsladder van Boonstra et al. (2005).

De burgerinitiatieven Gastvrij1051, Nieuwe Alphenaren en Wij zijn Woerden richten zich onder andere op taal en praktische hulp door maatjes en buddy's. Het initiatief Integreren doe je samen! werkt niet in koppels maar biedt praktische hulp aan. Deze activiteiten komen overeen met het vierde niveau van Boonstra et al. (2005). Het initiatief Boost Arnhem heeft activiteiten die gericht zijn op taal en praktische hulp, maar werkt eveneens in koppels om samenwerken binnen het initiatief te bevorderen. Dit komt overeen met het derde en vierde niveau van de ladder. De genoemde initiatieven hebben daarnaast nog activiteiten rondom ontmoetingen en elkaar leren kennen. Het burgerinitiatief Hutspot & Hummus heeft enkel activiteiten die overeenkomen met het eerste en twee niveau van Boonstra et al. (2005). De resultaten laten zien dat de burgerinitiatieven niet tot één niveau van de sociale-bindingsladder behoren, maar meerdere niveaus omvatten.

Het aanbod van verschillende activiteiten van de burgerinitiatieven kan in verband worden gebracht met de opvattingen over het belang van contact tussen statushouders en Nederlanders. Uit de resultaten is naar voren gekomen dat het leren van de Nederlandse taal, bekend raken met de Nederlandse cultuur en integreren in de maatschappij belangrijke redenen vormen voor het contact. Dit is overeenstemming met de literatuur die belicht dat contact met Nederlanders belangrijk is voor taalontwikkeling (De Gruijter & Razenberg, 2017; Sterckx et al., 2018), om wegwijs te raken in de Nederlandse samenleving (Dagevos & Odé, 2016; Sterckx et al., 2018) en om toegang te krijgen tot bepaalde kennis (Dykstra, 2001). Deze elementen maken het contact met Nederlanders een belangrijk

onderdeel van de sociaal-culturele integratie van statushouders (Dagevos, 2001; Michalowski et al., 2006; Huijnk et al., 2017). Uit het onderzoek is gebleken dat contact eveneens belangrijk is om statushouders zich welkom en thuis te laten voelen en ervoor zorgt dat verschillende groepen meer leren over elkaars culturen. Dit komt overeen met Spicer (2008) die stelt dat sociale netwerken de ervaring van sociale uitsluiting kunnen verminderen, en met de contacthypothese van Allport die beschrijft dat interculturele uitwisseling voor meer begrip kan zorgen (in Uitermark & Duyvendak, 2004). In dit onderzoek wordt het leren kennen van de Nederlandse taal en de Nederlandse cultuur het meest benoemd en dit verklaart waarom de meeste activiteiten van de initiatieven zich hierop richten. De activiteiten in het onderzoek van Boonstra et al. (2005) richten zich voornamelijk op ontmoetingen en elkaar leren kennen. Dit kan liggen aan het feit dat het onderzoek zich focust op het bevorderen van contact tussen Nederlanders zonder een migratieachtergrond en Nederlanders met een migratieachtergrond, waarbij de integratie al (gedeeltelijk) geslaagd is. In dit onderzoek wordt echter de focus gelegd op statushouders waarbij het leren over de Nederlandse taal en cultuur in het begin van het integratieproces belangrijk is.

In dit onderzoek is tevens aandacht besteed aan de belemmeringen bij het ontstaan van interetnisch contact, in de literatuur is hier veel over geschreven. In de literatuur wordt de taalbarrière als voornaamste belemmeringen gezien (VluchtelingenWerk, 2018b; Huijnk et al. 2017), maar cultuurverschillen spelen eveneens mee (VluchtelingenWerk, 2018b) waarbij het verschil van de Nederlandse cultuur met de Eritrese cultuur groot is (De Gruijter & Razenberg, 2017). Uit de interviews is naar voren gekomen dat taal- en cultuurverschillen voornamelijk door de initiatiefnemers als belemmering worden ervaren. Een verklaring kan zijn dat de initiatiefnemers met veel statushouders contact hebben waaronder statushouders die de Nederlandse taal en cultuur niet kennen. De initiatiefnemers hebben daarnaast met zowel de statushouders als vrijwilligers contact waardoor ze het weten als iets niet lekker loopt. Dat de activiteiten zich richten op punten die obstakels kunnen vormen, zoals taal- en cultuurverschillen, kan ervoor zorgen dat de belemmeringen verminderd worden. De literatuur wijst uit dat het verschil tussen de Nederlandse en Eritrese cultuur groot is, in de interviews werden enkel voorbeelden genoemd over het verschil met de Eritrese cultuur. Vier deelnemers gaven aan dat taal-en cultuurverschillen geen belemmering vormen bij het maken van contact. Een verklaring hiervoor is dat deze deelnemers de Nederlandse taal goed beheersen, de meesten hoogopgeleid zijn en werk hebben of op zoek zijn naar werk.

Uit de resultaten kwam naar voren dat het tot stand komen van interetnisch contact afhangt van in hoeverre iemand er open voor staat. Uit de interviews is gebleken dat de Nederlanders en statushouders die open staan voor interetnisch contact zich niet altijd in elkaars omgeving bevinden. Het is daarom van belang dat er gelegenheden zijn om mensen met verschillende etnische achtergronden te ontmoeten (VluchtelingenWerk, 2009; Martinovic, 2011). Een aantal initiatieven heeft aangegeven dat er een tekort aan vrijwilligers is, dit maakt het lastig om voldoende Nederlanders in contact te brengen met statushouders. Het laat zien dat de mate waarin de ontvangende samenleving

open staat voor interetnisch contact belangrijk is om het contact te kunnen faciliteren (VluchtelingenWerk, 2018b). Als laatste wordt door twee initiatieven benoemd dat ze het als een belemmering ervaren dat ze als burgerinitiatief niet altijd serieus genomen worden, deze bevinding komt niet voor in het theoretisch kader.

Ondanks het feit dat belemmeringen worden ervaren, laten de resultaten zien dat uit de initiatieven regelmatige interetnische contacten zijn ontstaan. Meer dan driekwart van de interetnische contacten van de respondenten zijn tot stand gekomen bij de burgerinitiatieven. De resultaten geven ook aan dat men elkaar op andere manieren kan ontmoeten, de geïnterviewde deelnemers hebben meer regelmatige contacten met Nederlanders die op een andere manier tot stand zijn gekomen dan de initiatiefnemers en vrijwilligers. Het kan liggen aan het feit dat de statushouders in dit onderzoek de Nederlandse taal goed beheersen, de meesten hoogopgeleid zijn en werken of op zoek zijn naar werk. Het is daardoor makkelijker om contact te leggen en zijn er meer mogelijkheden om Nederlanders te ontmoeten naast de initiatieven. Dit is in overeenstemming met Martinovic (2011), Boonstra et al. (2005) en Gijsbert en Dagevos (2007) die beschrijven dat hoogopgeleide Nederlanders met een migratieachtergrond die de taal goed beheersen meer contacten hebben met Nederlanders. De Nederlandse initiatiefnemers en vrijwilligers hebben daarentegen voornamelijk de contacten met statushouders opgedaan bij de burgerinitiatieven. Dit is in overeenstemming met Martinovic (2011) die belicht dat Nederlanders zonder migratieachtergrond minder vaak in contact komen met mensen met een migratieachtergrond dan andersom. Hoogopgeleide Nederlanders zonder migratieachtergrond staan meer open voor interetnisch contact, maar hebben minder gelegenheden om mensen met een migratieachtergrond te ontmoeten (Martinovic, 2011; Kloosterman, 2018).

Uit de resultaten is gebleken dat de contacten die bij de burgerinitiatieven kunnen variëren van kennisrelaties, hulprelaties en vriendschapsrelaties, maar de kans bestaat ook dat contacten op niks uitlopen. In dit onderzoek is vastgesteld dat duurzaam contact tot stand komt wanneer er etniciteit-overstijgend, herhaaldelijk, blijvend en op de lange termijn contact plaatsvindt tussen individuen. Aan de hand van deze definitie voldoen de initiatieven aan het ontstaan van duurzaam contact door op de lange termijn herhaaldelijk activiteiten te laten plaatsvinden die zich richten op het geven van hulp en faciliteren van ontmoetingen. De activiteiten van de initiatieven lopen nog steeds behalve bij het tijdelijke burgerinitiatief Gastvrij1051, uit dit initiatief zijn enkele contacten ontstaan waarbij men elkaar niet vaak ziet maar wel elkaar in de gaten blijft houden. Dit kan liggen aan het feit dat het initiatief tijdelijk was waardoor het geen gelegenheden tot bijhouden van contacten meer biedt. Bij de overige burgerinitiatieven zijn door de respondenten voorbeelden genoemd waarbij vriendschapscontacten en hulprelaties tot stand zijn gekomen, zelfs bij het initiatief Hutspot & Hummus die zich op het niveau van ontmoeten en leren kennen bevindt.

Het blijft moeilijk vast te stellen op welke manieren duurzame contacten ontstaan en het begrip omvat niet de inhoud van de contacten. Kennisrelaties en hulprelaties kunnen eveneens duurzame contacten zijn en net zo van belang zijn als vriendschappen (Dempsey et al., 2012). Het

hangt uiteindelijk van de personen af of regelmatig contact plaatsvindt, en of er een klik en reden is om met elkaar contact te houden. De burgerinitiatieven creëren daarentegen gelegenheden om statushouders en Nederlanders die open staan voor interetnisch contact samen te brengen en bieden daardoor de mogelijkheid om regelmatig interetnisch contact tot stand te brengen. De manier waarop de burgerinitiatieven dit doen gebeurt volgens de initiatiefnemers op een laagdrempelige, informele, persoonlijke en lokale manier. In de literatuur komt dit nauwelijks naar voren behalve dat Aalvanger en Beunen (2014) belichten dat burgerinitiatieven zich richten op de lokale omgeving en Mensink (2018) benoemt dat voornamelijk omtrent zakelijke contacten activiteiten georganiseerd worden, maar dat er eveneens behoefte is aan informele contacten. De bevindingen uit het onderzoek hebben geleid tot nieuwe inzichten op welke manieren de burgerinitiatieven contacten proberen te stimuleren.

De burgerinitiatieven richten zich daarbij niet alleen op contact dat enkel draait om hulp, maar de initiatieven gaan uit van contacten die gelijkwaardig zijn. Dit heeft geleid tot een nieuw inzicht. Het uitgangspunt van de contacten is in het begin vooral gericht op hulp rondom taal en praktische zaken, maar de contacten kunnen uitgroeien tot contacten waarbij er meer plaatsvindt dan alleen hulp en men elkaar ziet om andere redenen. Dat vriendschappen kunnen ontstaan uit contacten die draaien om hulp is in overeenstemming met Boonstra et al. (2005), VluchtelingenWerk (2018b) en Mensink (2018). De sociale-bindingsladder beschrijft echter gelijkwaardige contact niet, wel geven Boonstra et al. (2005) en Gijsbert en Dagevos (2007) aan dat initiatieven die zich richten op gedeelde interesses, belangen en voorkeuren van verschillende groepen duurzamer zijn. Het betekent echter niet dat deze manier waarop burgerinitiatieven contact tussen statushouders en Nederlanders proberen te bevorderen altijd zullen leiden tot het ontstaan van duurzame contacten. De burgerinitiatieven zorgen ervoor dat er regelmatige gelegenheden zijn op de lange termijn waardoor het mogelijk is om Nederlanders en statushouders die open staan voor contact elkaar blijvend kunnen ontmoeten. Dit kan zijn om statushouders te helpen, maar eveneens om gelijkwaardige contacten tussen Nederlanders en statushouders te laten ontstaan.

5.2.3 Relevantie

Ondanks het feit dat het onderzoek een relatief klein aantal respondenten bevat heeft het geleid tot relevante resultaten en nieuwe inzichten. Ten eerste is uit het onderzoek gebleken dat de activiteiten van de initiatieven regelmatige gelegenheden creëren om Nederlanders en statushouders die open staan voor interetnisch contact elkaar te laten ontmoeten. Boonstra et al. (2005) belichten dat het aantal interetnische contacten in Nederland is afgenomen en dat ruimtelijke menging niet automatisch leidt tot meer interetnische contacten. Uit de resultaten is gebleken dat meer dan driekwart van de interetnische contacten van de respondenten zijn ontstaan bij de burgerinitiatieven, maar een klein percentage interetnische contacten is ontstaan door de omgeving van de respondenten. De Nederlandse respondenten hebben grotendeels hun contacten met statushouders gevormd bij de burgerinitiatieven. Het laat zien dat burgerinitiatieven daadwerkelijk interetnische contacten tot stand hebben gebracht.

Deze bevindingen van het onderzoek zijn relevant, omdat het op maatschappelijk gebied een manier laat zien waarop interetnische contacten meer bevorderd kunnen worden. Het kan een mogelijkheid zijn om vanuit gemeentes burgerinitiatieven meer te stimuleren om zodoende interetnische contacten te bevorderen.

Het onderzoek belicht dat er weinig wetenschappelijke literatuur bestaat over burgerinitiatieven die contact tussen statushouders en Nederlanders willen bevorderen, waardoor uit dit onderzoek nieuwe inzichten zijn voortgekomen. De manier waarop de initiatieven contacten willen stimuleren gebeurt volgens de initiatiefnemers op een laagdrempelige, informele, persoonlijke en lokale manier. In de wetenschappelijke literatuur wordt belicht dat informele contacten van belang zijn en dat burgerinitiatieven lokaal werken, maar niet dat de activiteiten op deze manieren georganiseerd zijn en waarom dit van belang is. De sociale-bindingsladder van Boonstra et al. (2005) belicht initiatieven die interetnische contacten willen bevorderen met als hoogste niveau wederzijdse hulprelaties. Uit het onderzoek is gebleken dat de burgerinitiatieven zich niet alleen richten op het geven van hulp, maar van contacten uitgaan die gelijkwaardig zijn en verder gaan dan alleen hulprelaties. Dit geeft een nieuwe dimensie aan de sociale-bindingsladder van Boonstra et al. (2005).

In de vorige paragraaf wordt gesteld dat het ontstaan van duurzaam contact niet eenvoudig vast te stellen is. De opgestelde definitie van duurzaam contact omschrijft voornamelijk de frequentie van contact en niet de inhoud van de soorten contacten. De initiatieven omvatten meerdere niveaus van de sociale-bindingsladder en volgens de respondenten zijn er zowel vriendschapscontacten ontstaan als contacten die niet meer lopen. Er kan in dit onderzoek niet met zekerheid worden gesteld op welke manieren duurzaam contact ontstaat. Het onderzoek wil laten zien dat het belangrijk is dat er in de samenleving regelmatig gelegenheden zijn waardoor mensen die open staan voor interetnisch contact de kans krijgen om elkaar te ontmoeten. Uiteindelijk zal aan de personen zelf liggen wat voor contacten er ontstaan, dit valt niet vast te leggen in een duidelijke definitie.

De inzichten van het onderzoek laten eveneens zien dat het mogelijk is om als Nederlander de verantwoordelijkheid te nemen voor de integratie van statushouders door zelf het initiatief te nemen of vrijwilliger te zijn. Volgens VluchtelingenWerk (2014) wordt de verantwoordelijkheid om te integreren te veel bij de statushouders gelegd. De burgerinitiatieven willen een bijdrage leveren aan de integratie van statushouders door zich te richten op het helpen met Nederlandse taal en cultuur. Informele contacten met Nederlanders vormen een belangrijk deel van de sociaal-culturele integratie van statushouders, waardoor het gevoel van erbij te horen wordt gestimuleerd (Spicer, 2008) en daarmee ook de inclusiviteit (Verenigde Naties, 2016). Het is lastig vast te stellen of de burgerinitiatieven daadwerkelijk een grote bijdrage leveren aan de integratie van statushouders, maar het onderzoek laat zien dat door de burgerinitiatieven regelmatige contacten tussen statushouders en Nederlanders zijn ontstaan. Deze contacten zijn van belang voor een goede sociaal-culturele integratie.

Zowel de opgenoemde beperkingen als de relevanties hebben geleid tot aanbevelingen voor verder onderzoek die in hoofdstuk zes aan bod zullen komen.

6. Aanbevelingen voor vervolgonderzoek

In dit hoofdstuk wordt voortgebouwd op de beperkingen en relevanties van het vorige hoofdstuk om tot aanbevelingen te komen voor vervolgonderzoek. Een beperking van het onderzoek is dat voornamelijk statushouders zijn geïnterviewd die de Nederlandse taal voldoende beheersen, aan het studeren zijn of werk hebben. Het merendeel van de geïnterviewde statushouders benoemen dat ze geen belemmeringen ondervinden bij het maken van contact met Nederlanders en hebben bij de burgerinitiatieven contacten opgebouwd, maar ze hebben eveneens via andere wegen Nederlanders kunnen ontmoeten. Dat voornamelijk deze statushouders zijn geïnterviewd kan een eenzijdig en te positief beeld geven van hun ervaring met contact met Nederlanders en burgerinitiatieven die dat willen faciliteren. Het zou daarom voor vervolgonderzoek interessant zijn om meer statushouders te betrekken die de Nederlandse taal nog niet goed beheersen en hun ervaringen te onderzoeken. In dit onderzoek was de onderzoeker gelimiteerd om enkel met statushouders te spreken die de Nederlandse taal beheersen, met af en toe gebruik van de Engelse taal. Voor verder onderzoek is het daarom aan te raden om het onderzoek te laten uitvoeren door een onderzoeker die de taal, zoals Arabisch of Tigrinya, machtig is of een tolk te gebruiken.

Het zou daarnaast interessant zijn om meer Eritrese statushouders en statushouders met een andere achtergrond bij het onderzoek te betrekken, in dit onderzoek zijn voornamelijk Syrische statushouders geïnterviewd. Uit het theoretisch kader komt naar voren dat Eritrese statushouders meer moeite zouden hebben met het maken van contact (Sterckx et al., 2018). Statushouders uit Iran, Irak, Afghanistan en Somalië hebben relatief veel contact met Nederlanders (Huijnk et al., 2017), Syrische statushouders ook (Dagevos et al., 2018). Voor vervolgonderzoek is het belangrijk om te kijken of er duidelijke verschillen zijn tussen verschillende groepen statushouders bij hun ervaringen met de burgerinitiatieven en de bijdrage van de initiatieven aan hun integratie.

In totaal zijn in twee rondes interviews afgenomen met achttien initiatiefnemers, vrijwilligers en deelnemers om meer te weten te komen over hun ervaringen van de zes burgerinitiatieven. Er is gekozen om voor een groot deel kwalitatief onderzoek te doen, omdat het onderzoek voornamelijk exploratief is. Dit komt door het gebrek aan literatuur over burgerinitiatieven die contact tussen statushouders en Nederlanders willen bevorderen. Door de gegeven tijd en lengte van dit onderzoek is gekozen om zes burgerinitiatieven te onderzoeken waarbij van elk initiatief een initiatiefnemer, een vrijwilliger en een deelnemer is geïnterviewd. Het onderzoek omvat daarnaast een kwantitatief deel, maar de uitkomsten zijn vanwege de groepsgrootte enkel van toepassing op de geïnterviewde respondenten. Bij vervolgonderzoek zou het voor de representativiteit belangrijk zijn om over een grotere steekproef te beschikken van vrijwilligers en deelnemers van de initiatieven om generaliseerbare uitspraken te kunnen doen over de bijdragen van de initiatieven op het ontstaan van interetnisch contact. Door meer ervaringen van de initiatiefnemers, vrijwilligers en deelnemers te onderzoeken kan het beter onderbouwde inzichten bieden die de huidige resultaten kunnen bevestigen

of ervan kunnen verschillen.

Naast de beperkingen die bij verder onderzoek in acht genomen moeten worden, heeft het onderzoek ook geleid tot nieuwe vragen. In de literatuur komt naar voren dat het hebben van informele contacten en het beheersen van de Nederlandse taal kan leiden tot een goede sociaaleconomische positie (Michalowski et al., 2006). In de interviews is gebleken dat een aantal respondenten contact belangrijk vindt voor de integratie in de Nederlandse maatschappij en dat sociale netwerken belangrijk kunnen zijn bij het vinden van werk. In verder onderzoek zou gekeken kunnen worden naar de bijdrage die burgerinitiatieven kunnen leveren aan de sociaaleconomische integratie van statushouders doordat de initiatieven sociale netwerken bevorderen, wat nuttig kan zijn bij het vinden van een baan.

De duur van het contact heeft grote invloed op de mate waarin statushouders met de taal en cultuur van de ontvangende samenleving bekend raken. Voor verder onderzoek zou het interessant zijn om over een langere tijd onderzoek te doen naar bepaalde burgerinitiatieven waarbij de deelnemers voor een lange tijd gevolgd worden gedurende hun integratie. Hierdoor kunnen de contacten in de loop van de tijd onderzocht worden, gekeken worden hoe de contacten zich ontwikkelen en wat voor invloed ze hebben op taalontwikkeling en het leren kennen van de Nederlandse cultuur en samenleving.

Als laatst zou het voor vervolgonderzoek relevant zijn om te onderzoeken op welke manieren zowel burgerinitiatieven als formele organisaties proberen bij te dragen aan de integratie van statushouders. Eén van de initiatiefnemers benoemde dat de manieren waarop het burgerinitiatief statushouders helpt verder gaat dan wat formele organisaties voor statushouders doen. Dit roept de vraag op of er duidelijke verschillen bestaan in de manieren waarop burgerinitiatieven en formele organisaties bij willen dragen aan de integratie van statushouders. Dit zou voor vervolgonderzoek interessant zijn om te onderzoeken waardoor meer inzicht wordt geboden op de verscheidene manieren waarop organisaties een rol spelen in het integratieproces van statushouders.

Literatuurlijst

- Aalvanger, A., & Beunen, R. (2014). *Het mobiliseren en benutten van bovenlokaal burgerinitiatief: De zoektocht naar nieuwe manieren van samenwerking om de leefbaarheid in Noord-Holland te vergroten*. Geraadpleegd op https://www.researchgate.net/publication/273792192_Het_mobiliseren_en_benutten_van_bovenlokaal_burgerinitiatief_De_zoektocht_naar_nieuwe_manieren_van_samenwerking_om_de_leefbaarheid_in_Noord-Holland_te_vergroten
- Algemene Rekenkamer. (2017). *Inburgering. Eerste resultaten van de Wet inburgering 2013*. Geraadpleegd op <https://www.rekenkamer.nl/publicaties/rapporten/2017/01/24/inburgering>
- Baarda, B., Bakker, E., Fischer, T., Julsing, M., de Goede, M., Peters, V., van der Velden, T. (2013). *Basisboek Kwalitatief Onderzoek. Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek*. Groningen: Noordhoff Uitgevers
- Bond, R. (2006). Belonging and becoming: National identity and exclusion. *Sociology*, 40(4), 609-626. <https://doi-org.proxy.library.uu.nl/10.1177/0038038506065149>
- Boonstra, N., Snel, E., & Doğan, G. (2005). *Niet langer met de ruggen naar elkaar*. Geraadpleegd op <https://www.verwey-jonker.nl/doc/vitaliteit/RMO%20advies%2037.pdf>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2017). *Van opvang naar integratie. Cohortstudie asielmigranten*. Geraadpleegd op <https://www.cbs.nl/nl-nl/publicatie/2017/25/van-opvang-naar-integratie-cohortstudie-asielmigranten>
- Dagevos, J. (2001). *Perspectief op integratie; over de sociaal-culturele en structurele integratie van etnische minderheden in Nederland*. Geraadpleegd op <http://www.oopen.org/search?identificer=439743>
- Dagevos, J., Huijnk, W., Maliepaard, M., & Miltenburg, E. (2018). *Syriërs in Nederland. Een studie over de eerste jaren van hun leven in Nederland*. Geraadpleegd op https://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2018/Syriërs_in_Nederland
- Dagevos, J., & Odé, A. (2016). Gemeenten volop aan de slag met integratie statushouders. *S&D*, 4(73), 12-19. Geraadpleegd op https://www.wbs.nl/sites/default/files/2017-08/S&D%202016-4%20Jaco%20Dagevos%20en%20Arend%20Ode_gemeenten%20volop%20aan%20de%20slag%20met%20integratie%20statushouders.pdf
- van Dam, R., Duineveld, M., & During, R. (2015). Delineating Active Citizenship: The Subjectification of Citizens' Initiatives. *Journal of Environmental Policy & Planning*, 17(2), 163-179. doi: 10.1080/1523908X.2014.918502

- Dempsey, N., Bramley, G., Power, S., & Brown, C. (2011). The social dimension of sustainable development: Defining urban social sustainability. *Sustainable development*, 19(5), 289-300. <https://doi-org.proxy.library.uu.nl/10.1002/sd.417>
- Dykstra, P. A. (2001). Netwerken van informele steun en sociaal-demografische veranderingen. *Netwerken en Sociaal Kapitaal*, 63. Geraadpleegd op https://www.researchgate.net/profile/J_Vrooman/publication/236981319_Netwerken_en_Sociaal_Kapitaal/links/0046352bda3037726c000000/Netwerken-en-Sociaal-Kapitaal.pdf#page=63
- Forrest, R., & Kearns, A. (2001). Social cohesion, social capital and the neighbourhood. *Urban studies*, 38(12), 2125-2143. <https://doi-org.proxy.library.uu.nl/10.1080/00420980120087081>
- Gijsbert, M., & Dagevos, J. (2007). *Interventies voor integratie*. Geraadpleegd op https://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2007/Interventies_voor_integratie
- de Gruijter, M., & Razenberg, I. (2017). *Integratiekansen van Eritrese vluchtelingen in Nederland*. Geraadpleegd op <https://www.kis.nl/publicatie/integratiekansen-van-eritrese-vluchtelingen-nederland>
- Hewstone, M., & Swart, H. (2011). Fifty-odd years of inter-group contact: From hypothesis to integrated theory. *British Journal of Social Psychology*, 50(3), 374-386. doi: 10.1111/j.2044-8309.2011.02047.x
- van Houwelingen, P., Boele, A., & Dekker, P. (2014). *Burgermacht op eigen kracht*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau. Geraadpleegd op https://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2014/Burgermacht_op_eigen_kracht
- Huijnk, W., Dagevos, J., & Miltenburg, E. (2017). Een staalkaart van statushouders. *Mens en maatschappij*, 92(4), 359-394. <https://doi-org.proxy.library.uu.nl/10.5117/MEM2017.4.HUIJ>
- Hurenkamp, M., Tonkens, E., & Duyvendak, J.W. (2006). *Wat burgers bezielt*. Geraadpleegd op <https://www.jwduyvendak.nl/wp-content/uploads/2015/07/boek-wat-burgers-bezielt.pdf>
- Jacobsen, K. (2006). Refugees and asylum seekers in urban areas: a livelihoods perspective. *Journal of Refugee Studies*, 19(3), 273-286. <https://doi-org.proxy.library.uu.nl/10.1093/jrs/fel017>
- Kloosterman, R. (2018). *Opvattingen over vluchtelingen in Nederland*. Geraadpleegd op <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2018/13/opvattingen-over-vluchtelingen-in-nederland>

- Maliepaard, M., Witkamp, B., & Jennissen, R. (2017). *Een kwestie van tijd?. De integratie van asielmigranten: een cohortonderzoek, 2017-3*. Geraadpleegd op <https://www.nidi.nl/shared/content/demos/2017/demos-33-08.pdf>
- Martinovic, B. (2011). *Informeel interetnische contacten in Nederland*. Geraadpleegd op <http://www.migrantenstudies.nl/wp-content/uploads/MS-2011-NR2-P184-194.pdf>
- Mee, K., & Wright, S. (2009). Geographies of belonging. *Environment and Planning, 41*, 772-779. doi:10.1068/a41364
- Mensink, W. (2018). *Verdeeldheid en verbinding. Terugblik op de rol van de civil society bij de komst van vluchtelingen*. Geraadpleegd op https://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2018/Verdeeldheid_en_verbinding
- Michalowski, I., Snel, E., Svensson, J., & Thränhardt, D. (2006). *Nieuwkomers integreren. Een vergelijkende evaluatie van lokale programma's in Munster en Enschede*. Geraadpleegd op <https://ris.utwente.nl/ws/portalfiles/portal/5137802/2006evaluatie.pdf>
- Müjde, A., & Daru, S. (2005). *Actieve burgers en vrijwilligersorganisaties*. Geraadpleegd op https://communityartbrabant.nl/sites/default/files/documents/mujde_en_daru_2005_actieve_burgers_en_vrijwilligersorganisaties_0.pdf
- Müller, F. (2012). *Making contact. Generating interethnic contact for multicultural integration and tolerance in Amsterdam*. <https://doi-org.proxy.library.uu.nl/10.1080/13613324.2011.585341>
- Nawyn, S. J., Gjakaj, L., Agbényiga, D. L., & Grace, B. (2012). Linguistic isolation, social capital, and immigrant belonging. *Journal of Contemporary Ethnography, 41*(3), 255-282. <https://doi-org.proxy.library.uu.nl/10.1177/0891241611433623>
- Olsen, W. (2004). Triangulation in social research: qualitative and quantitative methods can really be mixed. *Developments in sociology, 20*, 103-118. Geraadpleegd op <http://research.apc.org/images/5/54/Triangulation.pdf>
- Potter, R., Conway, D., Evans, R., & Llyod-Evans, S. (2012). *Key Concepts in Development Geography*. Sage Publications Ltd
- Putnam, R. D. (2007). E pluribus unum: Diversity and community in the twenty-first century the 2006 Johan Skytte Prize Lecture. *Scandinavian political studies, 30*(2), 137-174. <https://doi-org.proxy.library.uu.nl/10.1111/j.1467-9477.2007.00176.x>
- Razenberg, I. (2016). *Inclusie bij burgerinitiatieven*. Geraadpleegd op <https://www.kis.nl/sites/default/files/bestanden/Publicaties/inclusie-bij-burgerinitiatieven.pdf>

- Razenberg, I. (2017). *Nieuwe kansen voor vrijwilligerswerk*. Geraadpleegd op https://www.wodc.nl/binaries/2754_Volledige_Tekst_tcm28-259180.pdf
- Smit, M. (1993). Sociale netwerken en sociale steun bij jongeren: een taxatieprocedure voor de jeugdhulpverlening. *Kind en adolescent*, 14(2), 74-79. <https://doi-org.proxy.library.uu.nl/10.1007/BF03060503>
- Sociaal en Cultureel Planbureau. (2011). *Vluchtelingengroepen in Nederland*. Geraadpleegd op https://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2011/Vluchtelingengroepen_in_Nederland
- Spicer, N. (2008). Places of exclusion and inclusion: Asylum-seeker and refugee experiences of neighbourhoods in the UK. *Journal of ethnic and migration studies*, 34(3), 491-510. <https://doi-org.proxy.library.uu.nl/10.1080/13691830701880350>
- Sterckx, L., Fessehazion, M., & Teklemariam, B. (2018). *Eritrese statushouders in Nederland. Een kwalitatief onderzoek over de vlucht en hun leven in Nederland*. Geraadpleegd op https://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2018/Eritrese_statushouders_in_Nederland
- Trudeau, D. (2006). Politics of belonging in the construction of landscapes: place-making, boundary-drawing and exclusion. *Cultural geographies*, 13(3), 421-443. doi:10.1191/1474474006eu366oa
- Uitermark, J., & Duyvendak J. (2004). *De weg naar sociale insluiting Over segregatie, spreiding en sociaal kapitaal*. Geraadpleegd op <https://www.jwduyvendak.nl/wp-content/uploads/2015/07/Over-insluiting-en-vermijding.pdf>
- Verenigde Naties. (2016). Leaving no one behind: the imperative of inclusive development. *Report on the World Social Situation 2016*. Geraadpleegd op <https://www.un.org/esa/socdev/rwss/2016/full-report.pdf>
- VluchtelingenWerk. (2009). *IntegratieBarometer 2009*. Geraadpleegd op <https://www.regioplan.nl/wp-content/uploads/data/file/rapporten-1900-1999/ntegratieBarometer-2009.pdf>
- VluchtelingenWerk. (2014). *IntegratieBarometer 2014: Streng overheidsbeleid staat integratie vluchtelingen in de weg*. Geraadpleegd op <https://www.vluchtelingenwerk.nl/persbericht/integratiebarometer-2014-streng-overheidsbeleid-staat-integratie-vluchtelingen-de-weg>

- VluchtelingenWerk. (2018a). *Bescherming in Nederland*. Geraadpleegd op <https://www.vluchtelingenwerk.nl/feiten-cijfers/cijfers/bescherming-nederland>
- VluchtelingenWerk. (2018b). *IntegratieBarometer 2018*. Geraadpleegd op https://www.verwey-jonker.nl/doc/2018/317006_Integratiebarometer_2018.pdf
- Vrielink, M. O., & Verhoeven, I. (2011). Burgerinitiatieven en de bescheiden overheid. *Beleid en Maatschappij*, 38(4), 377-387. Geraadpleegd op http://www.collective-action.info/sites/default/files/webmaster/_POC_LIT_OudeVrielink-en-Verhoeven_Burgerinitiatieven-en-de-bescheiden-overheid.pdf
- Wageningen University & Research. (z.j.). *Burgerparticipatie en burgerinitiatieven*. Geraadpleegd op <https://www.wur.nl/nl/Dossiers/dossier/Burgerparticipatie-en-burgerinitiatieven.htm>
- Wubs, H., & Dagevos, J. (2007). *Interetnische contacten bevorderen in Nederland. Interventies voor integratie. Het tegengaan van etnische concentratie en bevorderen van interetnisch contact*. Geraadpleegd op https://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2007/Interventies_voor_integratie

Bijlagen

1.1 Operationalisering

Concepten	Dimensies	Indicatoren
Persoonskenmerken	Leeftijd	- Getal
	Geslacht	- Man - Vrouw - Anders,
	Opleidingsniveau	- Geen - Lager onderwijs - Lager beroepsonderwijs - Middelbaar algemeen voorgezet onderwijs (mavo) - Middelbaar beroepsonderwijs (mbo) - Hoger algemeen voortgezet onderwijs (havo) en vwo - Hoger beroepsonderwijs (HBO)Wetenschappelijk onderwijs (WO) - Anders, ...
	Etniciteit	- Nederlands - Anders.....
	Werkzaam	- Ja - Nee - Anders,...
Burgerinitiatief	- Motivatie - Doelstelling - Soort activiteiten - Doelgroep - Omvang	
Interetnisch contact “De mate waarin	Belang	- Steun - Taal leren - Vinden van werk

<i>individuen van verscheidene etnische groepen contact met elkaar hebben en informele sociale relaties onderhouden”.</i>		- Wegwijs maken in Nederlandse samenleving
	Gevoel van verbondenheid	- Verbonden met mensen - Verbonden met een plek - Er bij horen - Onderdeel voelen van de samenleving
Belemmeringen	Individuele kenmerken	- Beheersing taal - Opleidingsniveau - Etniciteit - Omvang - Leeftijd - Culturele verschillen
	Kenmerken omgeving	- Diversiteit - Segregatie - Mate stedelijkheid - Openheid en houding - Opleidingsniveau - Werkzaam
<i>Duurzaam contact “Duurzaam contact komt tot stand wanneer etniciteit-overstijgend, herhaaldelijk, blijvend en op lange termijn contact plaatsvindt tussen individuen, waarbij er sprake is van een gevoel van verbondenheid”.</i>	Etniciteit-overstijgend contact	- Gedeelde interesses - Gedeelde belangen - Gedeelde voorkeuren - Gericht op taal
	Herhaaldelijk contact	- Meer dan enkele incidentele contacten
	Blijvend contact	- Na beëindiging project is contact nog aanwezig
	Contact op lange termijn	- Contact langer dan een jaar
	Verbondenheid	- Wederzijds
Ontstane contacten	‘Elkaar ontmoeten’	- Groepen met verschillende etnische achtergronden met elkaar in contact brengen - Eenmalig

	‘Elkaar leren kennen’	<ul style="list-style-type: none"> - Respect en begrip tussen verschillende etnische groepen bevorderen.
	‘Samenwerken’	<ul style="list-style-type: none"> - Collectief handelen bewerkstelligen
	‘Wederzijdse hulprelaties’	<ul style="list-style-type: none"> - Wederzijdse hulprelaties tot stand laten komen - Intensief contact
	Totstandkoming duurzaam contact	<ul style="list-style-type: none"> - Etniciteit-overstijgend contact - Herhaaldelijk contact - Blijvend contact - Contact op lange termijn - Verbondenheid
Regelmatig contact	Herhaaldelijk contact	<ul style="list-style-type: none"> - Maandelijks - Meer dan maandelijks
Soorten contact	Kennisrelatie	<ul style="list-style-type: none"> - Individuen die elkaar af en toe spreken om elkaar op de hoogte te houden en weten indien nodig elkaar te vinden
	Hulprelatie	<ul style="list-style-type: none"> - Contact vindt enkel plaats als er hulp nodig is
	Vriendschapsrelatie	<ul style="list-style-type: none"> - Men komt niet alleen samen voor hulp, maar zien elkaar regelmatig in hun vrije tijd om andere redenen

1.2 Beschrijving burgerinitiatieven

Gastvrij1051 - Amsterdam

Gastvrij1051 was een kleinschalig tijdelijk burgerinitiatief dat zich binnen een periode van tien maanden heeft gericht op het huisvesten van een groep van tien statushouders in Amsterdam-West. In totaal deden twintig vrijwilligers mee aan het project. De statushouders waren jongvolwassen en kwamen uit Eritrea, Syrië, Sierra Leone, Afghanistan en Oeganda. Naast het huisvesten werden er

activiteiten georganiseerd. In 2017 is het project beëindigd nadat de statushouders een officiële woning in Amsterdam kregen.

Stichting Nieuwe Alphenaren – Alphen aan den Rijn

Stichting Nieuwe Alphenaren bevindt zich in Alphen aan den Rijn en richt zich op het koppelen van statushouders en inwoners van de gemeente. Het initiatief bestaat sinds 2015 en heeft op het moment 100 vrijwilligers en 100 statushouders. Naast het koppelen organiseert het initiatief ook groepsactiviteiten. In 2016 is het officieel een stichting geworden.

Stichting Integreren doe je samen! – Geldermalsen

Het burgerinitiatief Stichting Integreren doe je samen! heeft als doel om de integratie tussen de statushouders en de bevolking van Geldermalsen te stimuleren. Het initiatief ontstond in 2015 als Praktische Hulp Vluchtelingen Geldermalsen en is later uitgegroeid tot Stichting Integreren doe je samen!. Het initiatief richt zich op het bieden van spullen en een netwerk aan statushouders, en organiseert daarbij activiteiten.

Boost Arnhem – Arnhem

Het vierde initiatief is Boost Arnhem, dit burgerinitiatief heeft een fysieke plek in Arnhem waar er getracht wordt integratie te bevorderen en verbindingen te maken tussen mensen. Het initiatief is een bottom-up initiatief waarbij één van de initiatiefnemer zelf een statushouders is. Er worden activiteiten rondom taal, praktische hulp en ontspanning georganiseerd, waarbij gewerkt wordt in koppels.

Wij zijn Woerden – Woerden

In de stad Woerden zit het initiatief Wij zijn Woerden die zich richt op het stimuleren van sociale contacten en het verbinden van nieuwe en oude Woerdenaren. In 2016 is het initiatief opgezet en begon met het huisvesten van statushouders. Later is het initiatief taalmaatjes gaan koppelen en activiteiten gaan organiseren, waaronder het wekelijkse taalcafé.

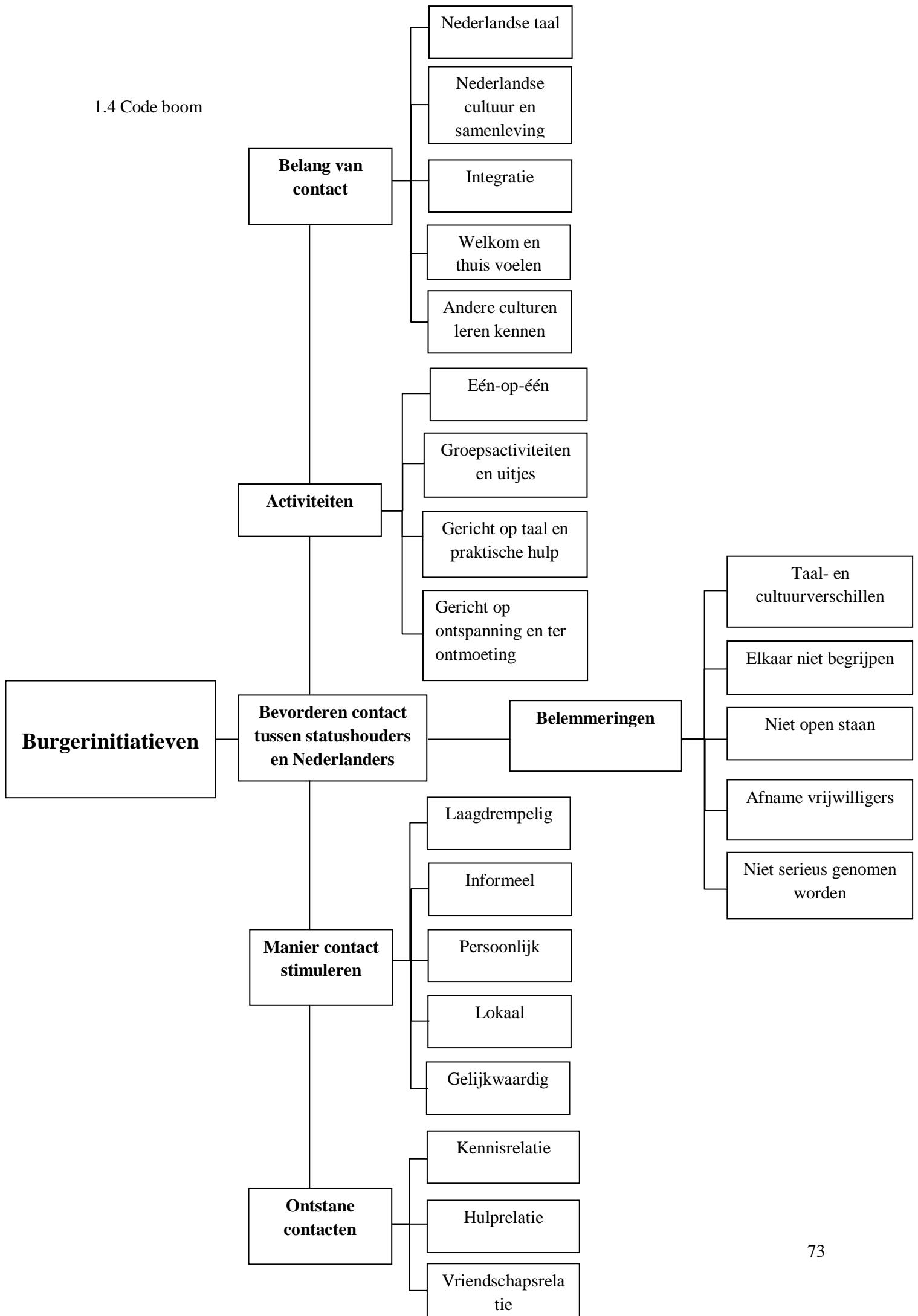
Hutspot & Hummus – Utrecht

Het zesde burgerinitiatief betreft een kleinschalig initiatief in Utrecht, Hummus & Hutspot. In 2016 is het initiatief opgestart door twee vrouwen om contact tussen Nederlanders en statushouders in Utrecht in bevorderen. Het initiatief loopt nog steeds.

1.3 Onderzoekseenheden

	Geslacht	Leeftijd	Etnische achtergrond	Hoogst afgeronde opleiding	Werkzaamheid
Gastvrij1051					
<i>Initiatiefnemer</i>	Vrouw	61	Nederlands	WO	Zzp'er
<i>Vrijwilliger</i>	Vrouw	67	Nederlands	HBO	Gepensioneerd
Nieuwe Alphenaren					
<i>Initiatiefnemer</i>	Man	65	Nederlands	WO	Vrijwilliger
<i>Vrijwilliger</i>	Man	71	Nederlands	WO	Gepensioneerd
<i>Deelnemer</i>	Man	32	Syrisch	WO	Student
Integreren doe je samen!					
<i>Initiatiefnemer</i>	Vrouw	49	Nederlands	WO	Student
<i>Vrijwilliger</i>	Vrouw	59	Nederlands	HBO	Zzp'er
<i>Deelnemer</i>	Vrouw	31	Eritrees	B2-niveau	Vaste baan
Boost Arnhem					
<i>Initiatiefnemer A</i>	Vrouw	54	Nederlands	HBO	Parttime baan
<i>Initiatiefnemer B</i>	Man	52	Syrisch	WO	Vaste baan
<i>Vrijwilliger</i>	Vrouw	54	Nederlands	HBO	Vrijwilliger
<i>Deelnemer</i>	Vrouw	21	Syrisch	Bezig B1-niveau	Vrijwilliger
Wij zijn Woerden					
<i>Initiatiefnemer</i>	Man	65	Nederlands	WO	Gepensioneerd
<i>Vrijwilliger</i>	Vrouw	63	Nederlands	HBO	Vrijwilliger
<i>Deelnemer</i>	Man	49	Syrisch	WO	Op zoek naar werk
Hutspot & Hummus					
<i>Initiatiefnemer</i>	Vrouw	27	Nederlands	WO	Fulltime baan
<i>Vrijwilliger</i>	Vrouw	28	Nederlands	WO	Fulltime baan
<i>Deelnemer</i>	Man	27	Syrisch	WO	Parttime baan

1.4 Code boom

1.5 Vragenlijsten

Vragenlijst initiatiefnemers

Persoonskenmerken

1. Wat is uw geslacht?

- Man
- Vrouw
- Anders

2. Wat is uw leeftijd?

3. Wat is uw etnische achtergrond?

4. Wat is uw hoogst afgeronde opleiding?

- Lager onderwijs
- Lager beroepsonderwijs
- Middelbaar algemeen voorgezet onderwijs (mavo)
- Middelbaar beroepsonderwijs (mbo)
- Hoger algemeen voortgezet onderwijs (havo) en vwo
- Hoger beroepsonderwijs (HBO)
- Wetenschappelijk onderwijs (WO)
- Anders: _____

5. Werkt u momenteel?’

- Ja, ik heb een vaste baan
- Ja, ik werk parttime
- Nee, ik ben werkloos
- Nee, ik doe iets anders namelijk:....

Burgerinitiatief

- Kunt u mij wat meer vertellen over het burgerinitiatief?
- Wat was u motivatie om dit burgerinitiatief op te zetten?
- Wat is het doel wat u met dit initiatief wil bereiken?
- Wat voor soort activiteiten vinden er plaats?
- Voor welke doelgroep is het initiatief?
- Wat is de omvang en het schaalniveau van het initiatief?
- Welke mensen uit de buurt zijn er betrokken bij het initiatief?
- Welke statushouders doen er mee met het initiatief?

Interetnisch contact

- Wat is volgens u het belang van contact tussen statushouders en Nederlanders?

- In hoeverre is het contact tussen statushouders en Nederlanders belangrijk voor het gevoel van verbondenheid of om erbij te horen op een bepaalde plek?
- In welke mate heeft u interetnisch contact buiten het initiatief om?

Belemmeringen

- Ondervindt u bij het initiatief belemmeringen bij het tot stand komen van contact tussen statushouders en Nederlanders?
 - In hoeverre hebben individuele kenmerken van statushouders/buurtbewoners hier invloed op?
 - In hoeverre hebben de kenmerken van de omgeving hier invloed op?

Duurzaam contact

- Wat is volgens u duurzaam contact?
- Wanneer wordt volgens u duurzaam contact bereikt?

Effecten van initiatief

- Kunt u wat uitgebreider vertellen over het doel van de initiatief en de soort activiteiten die plaatsvinden om dit doel te bereiken?
- Op welke manier wordt gemeten of de doelen zijn bereikt?
- Hoe vaak komen de deelnemers met elkaar in contact?
- Hebben de deelnemers buiten het initiatief om contact met elkaar?
- Blijven deelnemers met elkaar in contact na het eindigen van de activiteit/initiatief?
- In hoeverre is het gevoel van verbondenheid tussen Nederlanders en statushouders vergroot?
- Wat is volgens u het effect van het initiatief?
- In hoeverre zijn er door het initiatief duurzame contacten tot stand gekomen?

Wat is volgens u het belang dat er burgerinitiatieven zijn die contact tussen statushouders en Nederlanders willen bevorderen?

Vragenlijst vrijwilligers en deelnemers

Persoonskenmerken

1. Wat is uw geslacht?

- Man
- Vrouw
- Anders

2. Wat is uw leeftijd?

3. Wat is uw etnische achtergrond?

4. Wat is uw hoogst afgeronde opleiding?

- Lager onderwijs
- Lager beroepsonderwijs
- Middelbaar algemeen voorgezet onderwijs (mavo)
- Middelbaar beroepsonderwijs (mbo)
- Hoger algemeen voortgezet onderwijs (havo) en vwo
- Hoger beroepsonderwijs (HBO)
- Wetenschappelijk onderwijs (WO)
- Anders: ____

5. Werkt u momenteel?’

- Ja, ik heb een vaste baan
- Ja, ik werk parttime
- Nee, ik ben werkloos
- Nee, ik doe iets anders namelijk:....

Burgerinitiatief

- Kunt u wat vertellen over het burgerinitiatief?
- Wat was u motivatie om met dit burgerinitiatief mee te doen?
- Wat voor activiteiten vinden er bij het initiatief plaats?
- Wie doen er mee aan het initiatief?

Interetnisch contact

- Wat is voor u het belang van contact tussen statushouders en Nederlanders?
 - In hoeverre is het contact tussen statushouders en Nederlanders belangrijk voor het gevoel van verbondenheid of om erbij te horen op een bepaalde plek?
- In welke mate heeft u interetnisch contact buiten het initiatief om?

Belemmeringen

- Ondervindt u belemmeringen bij het ontstaan van contact met Nederlanders/statushouders?
- Zo ja, welke factoren zijn van invloed?

Duurzaam contact

- Wanneer is er volgens u sprake van duurzaam/goed contact?

Effecten van initiatief

- Hoe vaak heeft u contact met andere deelnemers van het initiatief?
- Heeft u contact met andere deelnemers buiten het initiatief om?
- Blijft u contact houden met de deelnemers van het initiatief als het is geëindigd?
- Voelt u zich door het initiatief meer verbonden op deze plek?
- Zijn er bij u door het initiatief duurzame/goede contacten ontstaan?

Wat is volgens u het belang van burgerinitiatieven bij het tot stand komen van contact tussen statushouders en Nederlanders?

Interetnische contacten

- Met welke statushouders/Nederlanders heeft u regelmatig (maandelijks of meer) contact?
Kunt u die één voor één opnoemen?
 - Dit zijn ook personen die u buiten het initiatief heeft ontmoet.
- Kunt u opnoemen hoe u de opgenoemde personen heeft ontmoet?
- Kunt u vertellen hoe vaak u diegene ziet en omschrijven hoe het contact er uit ziet?
 - Heeft u via andere initiatieven Nederlanders/statushouders ontmoet?
 - Als alleen burgerinitiatief wordt genoemd of werk/studie, dan doorvragen.